

Regler för advokatverksamhet

SVERIGES ADVOKATSAMFUND
2016

Regler för advokatverksamhet

SVERIGES ADVOKATSAMFUND
2016

TREDJE UPPLAGAN

© 2016 SVERIGES ADVOKATSAMFUND

HUVUDREDAKTÖR: JOHAN SANGBORN

BITRÄDANDE REDAKTÖR: MAGNUS ANDERSSON

GRAFISK FORM: TIDNINGSMAKARNA AB

TRYCK: DANAGÅRLITHO AB, ÖDESHÖG 2016

ISBN 978-91-639-0594-0

Innehåll

Förord 6

I. Vägledande regler om god advokatsed 8

II. Stadgar för Sveriges advokatsamfund 61

III. Regler om advokater i rättegångsbalken 81

IV. Andra lagregler om advokater 88

V. Bokföringsreglemente 91

VI. Riktlinjer för professionell vidareutbildning av advokater 95

VII. Regler om god advokatsed för europeiska advokater 97

VIII. Stadga om den europeiska advokatkårrens kärnprinciper 123

IX. Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna artikel 6 130

X. United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers 131

XI. Viktiga referensdokument 137

Förord

Advokatens verksamhet är reglerad i 8 kap. rättegångsbalken, som hänvisar till stadgarna för Sveriges advokatsamfund och god advokatsed. I denna publikation har samlats de regelverk och bestämmelser som är mest grundläggande för advokatens verksamhet, såväl nationella som europeiska. Publikationen är tänkt att utgöra en lättillgänglig källa för information och stöd i advokatens dagliga arbete.

Centralt för advokatens verksamhet är de vägledande regler om god advokatsed som först antogs år 1971 och som därefter omarbetats vid ett antal tillfällen. 1984 fick reglerna i huvudsak sin hittills gällande lydelse. Den 29 augusti 2008 antog och utfärdade Advokatsamfundets styrelse nya Vägledande regler om god advokatsed att gälla från och med den 1 januari 2009. Dessa regler har därefter varit föremål för vissa ändringar och tillägg. God advokatsed är inte något statiskt begrepp och dess innehåll är inte för alltid givet, utan förändras över tiden. De vägledande reglerna bör därför läsas i belysning av disciplinnämndens vägledande avgöranden och samfundsstyrelsens vägledande uttalanden om vad som i principiellt viktiga frågor anses utgöra god advokatsed. Dessa finns tillgängliga på Advokatsamfundets hemsida www.advokatsamfundet.se. Till de vägledande reglerna har även en kommentar tagits fram. Innehållet i kommentaren är inte uttömmande och får inte uppfattas som kategorisk, utan ska ses som en ytterligare vägledning för förståelsen av de enskilda reglerna.

Även om vårt etiska regelverk är färgat av svenska förhållanden och svensk rätts-tradition, finns även ett antal kärnvärden som är gemensamma för advokater över

hela Europa. Det har därför inom ramen för det europeiska advokatsamarbetet i CCBE (Rådet för de europeiska advokatsamfundet) tagits fram ett antal kärnprinciper som är tänkta att tjäna som grundläggande ledstjärnor för en advokats verksamhet såväl i sitt hemland som på den europeiska juridiska tjänstemarknaden. Förutom de svenska vägledande reglerna om god advokatsed är en svensk advokat vid gränsöverskridande verksamhet även bunden av regler om god advokatsed för europeiska advokater (*CCBE:s Code of Conduct for European Lawyers*). Även FN:s grundläggande principer om advokatrollen är en viktig rättskälla (*United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers*).

Denna regelsamling publicerades första gången år 2008 och därefter år 2011. I förevarande upplaga har de förändringar i regelverken införts som beslutats därefter och vissa tillägg har gjorts i kommentarerna till de vägledande reglerna om god advokatsed.

En genomgång av disciplinnämndens praxis finns i Claes Peyrons *Advokatetik – en praxisgenomgång*, 2010 med supplement 2011, samt i redovisningarna för disciplinnämndens verksamhet för åren 2014 och 2015.

Stockholm i februari 2016

Anne Ramberg
Generalsekreterare

I. Vägledande regler om god advokatsed

Antagna och utfärdade, med kommentar, av Sveriges advokatsamfundss styrelse den 29 augusti 2008, att gälla från och med den 1 januari 2009. Kommentarer reviderad senast februari 2016.

Allmänt om kommentaren 10

1 Advokatens roll och främsta skyldigheter 11

2 Allmänna yrkesplikter 14

- 2.1 Uppdrags utförande 14
- 2.2 Tystnadsplikt och diskretionsplikt 14
- 2.3 Information till klienten 17
- 2.4 Information från klienten 17
- 2.5 Yrkeskompetens 17
- 2.6 Försäkringsskyldighet 18
- 2.7 Ekonomiska förbindelser med klienten 18
- 2.8 Klientmedel och annan egendom som tillhör klienten 21

3 Avböjande och frånträdande av uppdrag 22

- 3.1 Erbjudande av uppdrag 22
- 3.2 Intressekonflikter 22
- 3.3 Upplyningsplikt och samtycke 24
- 3.4 Skyldighet att frånträda uppdrag 25
- 3.5 Kollegas intressekonflikt 26
- 3.6 Rätt att frånträda uppdrag utan att skyldighet till det föreligger 28
- 3.7 Angivande av skäl för frånträde m.m. 29
- 3.8 Uppdrag som skiljeman eller domare 29

4 Arvode och redovisning m.m. 30

- 4.1 Beräkning av arvodet och fakturering 30
- 4.2 Riskavtal 34
- 4.3 Arvode vid rättsligt förfarande 35
- 4.4 Finansiering av uppdraget 35
- 4.5 Förskott 37
- 4.6 Slutfakturering och redovisning 38

5 Förhållandet till motparten	40
5.1 Otillbörliga åtgärder	40
5.2 Förvarning om rättsliga åtgärder	41
5.3 Nedsättande uppgifter	41
5.4 Vilseledande uppgifter	41
5.5 Om motparten saknar ombud eller biträde	42
5.6 Om motparten anlitar advokat	43
5.7 Förlikningserbjudande	43
6 Förhållandet till domstolar och myndigheter	43
6.1 Allmänt	43
6.2 Uppgifter och bevisning	44
6.3 Agerande gentemot vittnen m.fl.	45
6.4 Andra förfaranden än rättegång	46
7 Advokatrörelsens organisation m.m.	47
7.1 Upprätthållande av oberoende	47
7.2 Firma	47
7.3 Kontorsorganisation	47
7.4 Advokatverksamhet i bolag	48
7.5 Advokatbolags organisation	50
7.6 Anställningsförhållanden m.m.	51
7.7 Samarbeten	54
7.8 Ackvisition och marknadsföring	56
7.9 Ersättning för anskaffande av uppdrag	57
7.10 Kostnadsansvar	57
7.11 Tillhandahållande av kännetecken åt annan	57
7.12 Utlämnande och arkivering av handlingar	57
8 Förhållandet till Advokatsamfundet	59

Allmänt om kommentaren

Initiativet till att utarbeta skrivna vägledande regler om god advokatsed togs av Advokatsamfundets fullmäktige år 1967 och den första versionen antogs år 1971 av Advokatsamfundets styrelse. Reglerna har vid några tillfällen därefter omarbetats och fick sin huvudsakliga lydelse år 1984. År 1994 skedde två förändringar i reglerna som tog sikte på reklam och drivande av advokatverksamhet i aktiebolag.

I enlighet med Advokatsamfundets fullmäktiges beslut i juni 2005, beslutade Advokatsamfundets styrelse att uppdra åt en arbetsgrupp, den s.k. Etikkommittén, att göra en översyn av de vägledande reglerna om god advokatsed. Etikkommittén överlämnade i november 2007 till styrelsen ett förslag till vägledande regler om god advokatsed. Styrelsen – som i vissa avseenden därefter gjort vissa ändringar och tillägg – antog och utfärdade den 29 augusti 2008 nya Vägledande regler om god advokatsed att gälla från och med den 1 januari 2009. Dessa regler och de tillkommande ändringar och tillägg som därefter gjorts kommenteras här nedan. År 2010 skedde en ändring avseende finansiering av uppdrag (4.4.2) och år 2012 i fråga om skyldigheten att frånträda uppdrag (3.4.1). Därefter har vissa förändringar och tillägg gjorts med anledning av Advokatsamfundets konsumenttvistnämnd (ändring i 8 och nya bestämmelser i 4.1.5–4.1.7) som trädde i kraft den 1 januari 2016.¹

Denna kommentar är inte bindande och får inte uppfattas som kategorisk eller uttömmande, utan ska ses som en ytterligare vägledning för förståelsen av de enskilda reglerna.

I de fall en regel språkligt skiljer sig från motsvarande tidigare regel, gäller generellt att någon förändring av regelns innebörd i sak inte har avsetts, om detta inte särskilt har angetts i denna kommentar.

I några fall har tidigare regler tagits bort därför att regleringen följer av lag eller förordning eller annan bindande rättsakt. I vissa fall har det därför ansetts att behov av regleringen saknas. I andra fall har det likväl ansetts praktiskt viktigt att påminna om förekomsten av annan reglering.

I de fall en regel i sig har ansetts vara så klar och tydlig att någon ytterligare vägledning inte har ansetts nödvändig, har regeln inte kommenterats.

Kommentaren uppdateras med jämna mellanrum med beaktande av vägledande uttalanden från styrelsen, avgöranden av disciplinnämnden, europeiska riktlinjer m.m. Sådana revideringar har i denna upplaga gjorts fram till och med januari 2016².

Stockholm i februari 2016

1. Den nya bestämmelsen 2.9 trädde i kraft den 15 juni 2016, se cirkulär 17/2016.

2. Kommentaren till 3.4.1 reviderades den 16 juni 2016, se www.advokatsamfundet.se.

1 Advokatens roll och främsta skyldigheter

En fri och självständig advokatkår som verkar enligt sunda regler utvecklade av advokaterna själva är en viktig del av rättssamhället och en förutsättning för att enskildas fri- och rättigheter skall kunna hävdas. En advokat har därför en särskild ställning och ett särskilt ansvar.

En advokats främsta plikt är att visa trohet och lojalitet mot klienten. Advokaten skall som en oberoende rådgivare företräda och tillvarata klientens intressen, inom ramen för gällande rätt och god advokatsed. Advokaten får inte låta sitt handlande påverkas av tanke på egna fördelar eller obehag eller av hänsyn till andra ovidkommande omständigheter.

En advokat skall utöva sin verksamhet med integritet och på ett sätt som främjar det goda rättssamhället. En advokat skall uppträda sakligt och korrekt samt så att förtroendet för advokatkåren upprätthålls.

En advokat får inte främja orätt.

Kommentar (reviderad senast den 11 december 2009):

Advokatens roll

En i hela den demokratiska världen vedertagen och för gestaltningen av reglerna om god advokatsed grundläggande princip är att advokater skall stå fria och självständiga i förhållande till domstolar och myndigheter liksom till varje intresse som kan tänkas inkräkta på advokaternas möjligheter att handla såsom deras yrkesplikter kräver.

En fri och självständig advokatkår som verkar enligt ett etiskt regelverk som utvecklats av ett oberoende advokatsamfund utgör en viktig del av rättssamhället och är en förutsättning för att enskildas fri- och rättigheter skall kunna hävdas. En advokat har därför en särskild ställning och ett särskilt ansvar i ett väl fungerande rättssamhälle.

En förutsättning för att advokater skall kunna verka på det sätt som kan förväntas av dem i en rättsstat är att särskilda krav kan ställas på advokaterna och att advokatycket kan utövas under särskilda villkor.

I alla länder som gör anspråk på att vara rättsstater finns särskilda regler om advokater och särskilda bestämmelser om villkoren för hur deras verksamhet skall bedrivas. Med främsta syfte att trygga klientens intressen finns en mängd speciella regler, de flesta syftande till att bevara lojaliteten, förtroendet och konfidentialiteten mellan advokaten och klienten, andra till att tillförsäkra enskilda personer tillgång till rättslig rådgivning och rättsligt biträde. Bakom dessa regler kan urskiljas några särskilt viktiga principer

av grundläggande art, s.k. kärnvärden. Dessa är oberoende, lojalitet mot klienten, konfidentialitet och undvikande av intressekonflikter. Ytterligare principer som bör vägleda advokaten i dennes verksamhet är de som anges i den av de europeiska advokatororganisationerna inom CCBE år 2006 antagna stadgan *Charter of Core Principles of the European Legal Profession* och *Code of Conduct for European Lawyers*.

Advokatrollen har utvecklats och förändrats över tiden. Den allmänjuridiskt kunnige advokaten, som bistår vid tvister och biträder i rättegång, har fått sällskap av den affärsmässigt orienterade advokaten. Advokatkåren består i dag av både den allmänpraktiserande advokaten, som tar uppdrag inom ett brett fält av juridiken, och den högt specialiserade advokaten, som bara tar uppdrag inom sitt specialområde. Det etiska regelsystemet måste trots dessa skillnader vara tillämpligt på och fungera i all advokatverksamhet.

Advokatens skyldigheter

I 8 kap. rättegångsbalken finns ett antal regler om en advokats skyldigheter. Därav framgår att en advokats skyldighet att iakttä god advokatsed är begränsad till av denne bedrivna advokatverksamhet och alltså inte gäller annan verksamhet. Någon definition av advokatverksamhet finns dock inte given i lag. I stället har disciplinnämnden tillagts ett betydande tolkningsutrymme vad gäller begreppets närmare innebörd. Av rättegångsbalken framgår dock även att samfundets disciplinära tillsyn inte är begränsad enbart till advokatverksamhet, utan att denna även omfattar allt oredligt handlande. Ett oredligt handlande kan leda till utslutning eller, om omständigheterna är mildrande, varning. Begreppet oredlighet är emellertid inte entydigt. Begreppet torde dock i första hand ta sikte på ett ekonomiskt handlande som inte kan anses acceptabelt för en advokat. Processlagberedningen framhöll att ett oredligt handlande föreligger även om det sker utanför advokatverksamheten, som t.ex. när advokaten i egna angelägenheter gör sig skyldig till bedrägligt eller annat oredligt förfarande (se NJA II 1943 s. 86; jfr även NJA 1992 C 43 samt JK 1984 s. 147 och 1985 s. 36). Viss ledning till tolkningen av uttrycket oredligt förfarande kan även hämtas i NJA 1994 s. 688.

En advokats främsta skyldighet är att ta tillvara klientens intressen på bästa sätt och efter bästa förmåga. Detta innebär att klienten skall visas trohet och lojalitet. Advokaten får dock inte handla i strid med gällande rätt eller vad som följer av god advokatsed. Inom ramen för lojalitetsplikten har advokaten alltså att handla på ett rättträdigt och hederligt sätt.

En advokat måste alltid stå fri och oberoende. Att advokaten står fri gentemot staten är nödvändigt bland annat för att advokaten skall kunna ta tillvara

klientens intressen även mot det allmänna. Advokaten måste också vara fri och obunden i förhållande till andra intressen, för att advokaten skall kunna fullgöra sin plikt mot klienten. Att advokaten slutligen är fri och obunden även gentemot klienten är nödvändigt, inte bara därför att advokaten annars kan komma att överskrida de gränser som gällande rätt och god advokatsed utstakar för advokatens handlingsfrihet, utan också därför att advokaten skall kunna ge klienten de råd och det biträde som objektivt sett är bäst för klienten och inte de råd och det biträde som klienten vill ha.

Ett förtroendefullt förhållande till klienterna liksom samhällets förtroende för advokatkåren kan endast upprätthållas om advokatens personliga heder, redbarhet och integritet är ställda bortom allt tvivel.

Jfr Vägledande uttalande den 11 juni 2009 angående advokaters ingående av agentavtal med klienter, enligt vilket ett agentavtal som under viss tid binder en klient till en viss advokat inte anses förenligt med de skyldigheter som följer av denna bestämmelse.

En advokat får inte främja orätt

Kravet på iakttagande av god advokatsed leder till begränsningar i handlingsfriheten när en klients intressen skall tillvaratas. Hänsynen till rättsordningen, till motpart samt till tredje man medför att en advokat i sin yrkesutövning inte får använda sig av alla till buds stående medel. Det är en självklarhet att en advokat inte får medverka till brott. Enligt god advokatsed får advokaten inte heller jämna vägen för annans brottsliga verksamhet eller främja en klients intressen på ett otillbörligt sätt. En advokat får exempelvis inte medverka till en rättshandling som är ogiltig. En advokat skall avböja varje uppdrag som går ut på att någon skall vilseledas eller på annat sätt otillbörligen förmås att företa en rättshandling. En advokat skall vidare avstå från uppdrag som leder till att någon annans rätt obehörigen kränks. Inte heller får en advokat medverka till att skriftliga handlingar upprättas för skens skull eller ges osant innehåll. En advokat får inte heller medverka till att upprätta avtal eller andra skriftliga handlingar av sådant innehåll att det kan befaras att de kommer att brukas i otillbörliga syften. För att kravet på iakttagande av god advokatsed skall uppfyllas är det alltså inte tillräckligt att advokaten förvisar sig om att det förfaringssätt som advokaten rekommenderar eller på annat sätt medverkar till inte är lagstridigt. Det måste dessutom krävas av en advokat att denne handlar på ett sätt som främjar hederlighet och redbarhet inom rättssamhället.

2 Allmänna yrkesplikter

2.1 Uppdrags utförande

2.1.1 En advokat skall utföra ett uppdrag med omsorg, noggrannhet och tillbörlig skyndsamhet. Advokaten skall se till att klienten inte förorsakas onödiga kostnader.

Kommentar:

Regeln motsvarar i sak 23 § andra stycket i de tidigare reglerna. Dock har förpliktelsen för advokaten att beakta att det allmänna eller försäkringsbolaget heller inte åsamkas onödiga kostnader för det fall rättshjälp eller rättsskydd föreligger, tagits bort. Skälet är att det i alla sammanhang bör vara omsorgen om klienten som sätts i förgrunden och att klientintresset således inte skall vägas mot intresset för det allmänna eller försäkringsbolaget av att hålla kostnaderna nere. Däremot är det självklart att advokaten inte skall lägga ned onödigt arbete oavsett att arbetet inte bekostas av klienten själv.

2.1.2 Juridiska råd skall vara grundade på erforderliga undersökningar av gällande rätt.

2.2 Tystnadsplikt och diskretionsplikt

2.2.1 En advokat har tystnadsplikt avseende det som anförtratts av advokaten inom ramen för advokatverksamheten eller som advokaten i samband därmed fått kännedom om. Undantag från tystnadsplikten gäller om klienten samtyckt därtill eller laglig skyldighet att lämna upplysning föreligger. Undantag gäller vidare i den mån yppandet är nödvändigt för att advokaten skall kunna värja sig mot klander från klientens sida eller hävda befogat ersättningsanspråk avseende det ifrågavarande uppdraget.

Kommentar (reviderad senast den 1 februari 2016):

Det är advokatverksamheten som utgör ramen för tystnadsplikten. Verksamheten är en vidare ram än uppdraget och innebär exempelvis att även information som advokaten får från en presumtiv klient, där något uppdrag ännu inte föreligger, kan omfattas av tystnadsplikten. Avsikten är emellertid inte att all sådan information skall omfattas. Det är framför allt sådan information som advokaten själv ber om, exempelvis för att kunna ta ställning till om advokaten kan eller vill åta sig uppdraget, som är avsedd att omfattas av tystnadsplikten, medan motsatsen normalt är avsedd att gälla för information som en presumtiv klient lämnar utan att advokaten bett om den. I en sådan

situation kan det till och med åligga advokaten att låta en redan befintlig klient ta del av den information som advokaten erhållit.

Precis som i den tidigare 19 § finns också undantag från tystnadsplikten om klienten samtyckt till att informationen får lämnas ut eller om laglig skyldighet att lämna upplysning föreligger. Regeln innehåller emellertid även ett uttryckligt undantag från tystnadsplikten för att en advokat skall kunna värja sig mot klander från klientens sida, t.ex. i en tvist rörande skadeståndsanspråk från klienten. Undantag från tystnadsplikten kan då även gälla gentemot försäkringsgivare i sådana fall försäkringsvillkoren föranleder detta (se 2.6). Undantag gäller också för att advokaten skall kunna hävda ett befoगत ersättningsanspråk mot klienten, t.ex. i en rättegång rörande skäligheten av det arvode advokaten begärt av klienten. Det bör dock understrykas att undantaget i en sådan situation endast gäller hävdandet av ett anspråk som härrör från det aktuella uppdraget och inte anspråk mot klienten som har sin grund i annat förhållande. Överhuvudtaget bör en advokat kunna avslöja sådan information som är nödvändig för att advokaten skall kunna försvara sig i en process mot klienten. Det bör emellertid understrykas att advokaten aldrig får yppa information i vidare mån än vad som är nödvändigt för att advokaten skall kunna ta tillvara sin rätt gentemot klienten.

Att lagstiftning i vissa fall undergräver det förhållandet att tystnadsplikten även omfattar klientens identitet är i dag uppenbart bland annat vid beaktande av gällande penningtvättslagstiftning, liksom det EU-direktiv som reglerar skyldighet att för nationella skattemyndigheter ange momsregistreringsnummer (VAT-nummer). Se beträffande det senare Vägledande uttalande den 15 oktober 2010 (cirkulär nr 18/2010) angående skyldighet för advokat att vid antagande av uppdrag från klient, som är näringsidkare i annat EU-land, informera klienten om att det föreligger en laglig skyldighet för advokat att till Skatteverket ange klientens VAT-nummer i periodisk sammanställning för vissa tjänster som advokat säljer momsfritt till andra länder inom EU:s momsområde.

Jfr även Vägledande uttalande den 13 november 2009 (cirkulär nr 25/2009) angående advokats skyldighet att uppge referenser vid upphandling.

Se även Vägledande uttalande den 13 juni 2013 (cirkulär nr 21/2013) angående omfattningen av advokatens tystnadsplikt i fråga om i vilken omfattning nya eller andra företrädare eller ägare i ett aktiebolag kan lösa advokaten från tystnadsplikten avseende vad som förekommit innan företrädarnas/ägarnas inträde i bolaget. Här framgår bland annat att advokat gentemot en konkursförvaltare inte torde vara bunden av tystnadsplikten avseende omständigheter som har bäring på själva företaget, medan tystnadsplikten i

övrigt kvarstår, liksom att en ny styrelse i ett aktiebolag generellt inte torde kunna lösa advokaten från tystnadsplikten avseende vad som tidigare förekommit. Se även VRGA 7.12.1 i fråga om advokatens skyldighet att lämna ut handlingar.

2.2.2 En advokat är skyldig att iaktta diskretion om sina klienters angelägenheter. En advokat får inte utan skäl göra sig underrättad om ärenden som förekommer på den byrå där advokaten är verksam, men som advokaten inte själv arbetar med.

Kommentar (reviderad senast den 18 februari 2012):

Fråga har uppkommit om diskretionsplikten är generell eller om denna är begränsad till förhållanden inom advokatbyrån.

Uppgifter som har anförtrotts advokaten inom ramen för advokatverksamheten eller som advokaten i samband därmed fått kännedom om kan enligt styrelsens mening omfattas av diskretionsplikten, även om uppgifterna inte omfattas av advokatens tystnadsplikt. Som exempel på uppgifter som omfattas av diskretionsplikten kan nämnas domar, beslut, artiklar i media och andra offentliga dokument. Någon begränsning som medför att diskretionsplikten enbart avser uppgifter som härrör från förhållanden inom byrån finns enligt styrelsens mening inte. Konsekvensen av en sådan begränsning skulle vara att advokaten skulle vara mer begränsad i sin möjlighet att kommunicera internt på byrån än utanför advokatbyrån. Detta kan inte vara fallet. Enligt styrelsens mening är diskretionsplikten generell och gäller för uppgifter som advokaten erhåller såväl utom som inom byrån. (Se Vägledande uttalande om diskretionspliktens omfattning, cirkulär nr 24/2012.)

Den preciserade diskretionsplikten i andra meningen avser att förbjuda ”snokande” i ärenden som advokaten inte själv arbetar med. Däremot är regeln inte avsedd att träffa de många situationer där det föreligger ett godtagbart skäl för advokaten att i sin professionella verksamhet ta reda på uppgifter rörande en klient eller uppgifter i ett ärende som advokaten själv inte arbetar med. I normalfallet torde detta ske i samförstånd med den kollega som ansvarar för klienten eller ärendet. Det kan t.ex. röra sig om kunskapsutbyte eller andra former av befogade kollegiala kontakter eller om inhämtande av uppgifter för att bedöma jävsfrågor, men det kan också förekomma situationer där det finns skäl för en advokat att göra sig underrättad om en kollegas ärenden utan att samråd sker med kollegan. Exempel på en sådan situation kan vara att kollegan är frånvarande på grund av sjukdom eller annat skäl. Överhuvudtaget gäller att regeln endast är avsedd att förbjuda sådan informationshämtning som advokaten inte professionellt har någon nytta av.

2.2.3 *En advokat är skyldig att ålägga sin personal samma tystnadsplikt och diskretionsplikt som gäller för advokaten själv.*

2.3 Information till klienten

Klienten skall hållas underrättad om vad som förekommer vid utförandet av uppdraget. Frågor från klienten om uppdraget skall besvaras skyndsamt.

Kommentar:

Även om uttrycket ”på lämpligt sätt” i den tidigare 24 § har utgått, är någon saklig förändring inte avsedd. Det får ytterst ankomma på advokaten själv att avgöra vilken information som klienten från tid till annan behöver för att på ett bra sätt kunna följa vad som händer i ärendet och hur detta utvecklas.

2.4 Information från klienten

En advokat är inte, om inte särskilda skäl föranleder det, skyldig att kontrollera att de uppgifter som klienten lämnar är riktiga.

Kommentar:

Vad gäller frågan om kontrollskyldigheten är det naturligt att denna varierar beroende av karaktären av den uppgift som klienten lämnar. Normalt bör således advokaten ha rätt att utgå från att huvudmannen lämnar korrekta sakuppgifter. Om fråga emellertid är om uppgift av mer uppseendeväckande art, bör advokaten ha viss skyldighet att göra vad som med rimliga kontroller är möjligt för att undersöka uppgiftens riktighet. En uppgift som innefattar påstående om att annan gjort sig skyldig till brottslig eller vanhedrande handling, bör användas med stor försiktighet och efter sådan kontroll som med hänsyn till de effekter som uppgiften kan föranleda framstår som rimlig. I vart fall bör förutsättas att användning av sådan uppgift är relevant för det uppdrag som advokaten har påtagit sig.

2.5 Yrkeskompetens

En advokat är skyldig att upprätthålla och utveckla sin yrkeskompetens, att därvid följa rättsutvecklingen på de områden där advokaten är verksam samt att genomgå erforderlig fortbildning.

Kommentar:

Någon motsvarande regel finns inte i det tidigare regelverket. Dock innehåller 36 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund en bestämmelse om att ledamot skall upprätthålla och utveckla sin yrkeskompetens. Advokatsam-

fundets styrelse har också med stöd av andra stycket i den bestämmelsen ålagt ledamöterna en skyldighet att årligen genomgå vidareutbildning på det sätt som närmare framgår av gällande riktlinjer för professionell vidareutbildning av advokater samt att lämna uppgifter om sådan utbildning till styrelsen. Trots bestämmelsen i stadgarna är advokaternas yrkeskompetens av sådan utomordentlig vikt också från ett etiskt perspektiv att en bestämmelse även tagits in i de vägledande reglerna om god advokatsed. Det bör uppmärksammas att det inte alltid är tillräckligt med den vidareutbildning som styrelsen ålagt ledamöterna för att kravet på erforderlig fortbildning skall kunna anses uppfyllt.

2.6 Försäkringsskyldighet

En advokat är skyldig att ha en för sin verksamhet anpassad ansvarsförsäkring och att vidmakthålla försäkringsskyddet genom att iaktta för försäkringen gällande villkor.

Kommentar:

Regeln saknar motsvarighet i det tidigare regelverket. Det bör särskilt framhållas att det försäkringsskydd som administreras av Advokatsamfundet inom ramen för advokaternas serviceavgift till samfundet, ofta inte är tillräckligt för att försäkringsskyddet skall kunna anses vara anpassat till advokatens verksamhet. Ofta behöver således advokaten skaffa sig ytterligare försäkringsskydd. Även om advokatens försäkringsskydd som sådant är väl anpassat till hans eller hennes verksamhet, är det angeläget att advokaten noggrant iakttar de regler som finns i försäkringsvillkoren för att försäkringsskyddet skall kunna vidmakthållas. Detta gäller till exempel skyldigheten att inom viss tid avisera försäkringsgivaren om att ett krav har riktats mot advokaten. Advokaten har vidare att beakta de särskilda problem som kan uppkomma vid byte av försäkringsgivare. Av nu sagda skäl har i regeln införts en skyldighet för advokaten att inte bara att ha ett adekvat försäkringsskydd, utan även att vidmakthålla försäkringsskyddet genom att iaktta för försäkringen gällande villkor.

2.7 Ekonomiska förbindelser med klienten

2.7.1 Ekonomiska transaktioner mellan en advokat och dennes klient får inte förekomma om sådana inte följer av uppdraget. Om klienten driver rörelse, får dock normala transaktioner inom ramen för klientens rörelse ske.

Kommentar:

Att tillåtna ekonomiska transaktioner med klienten förutsätter att transaktionen följer av uppdraget, innebär ett krav på stark och närmast direkt koppling mellan transaktionen och uppdraget. Den tidigare regeln i 22 § om att advokaten inte bör lämna klienten lån eller ikläda sig borgen för dennes skulder och inte heller själv ta emot lån av klienten, har tagits bort eftersom sådana transaktioner täcks av den nu föreslagna huvudregeln. För att dessa typer av transaktioner skall vara tillåtna krävs att transaktionen följer av advokatens uppdrag. Ett exempel på när denna förutsättning kan anses vara uppfylld är om en advokat tecknar borgen för klientens ansökan om kvarstad. Ekonomiska transaktioner med klienter bör aldrig förekomma om det finns en risk för att transaktionen kan leda till att advokaten kommer i ett beroendeförhållande till klienten.

Enligt undantagsregeln i bestämmelsens andra mening är ekonomiska transaktioner mellan en advokat och dennes klient tillåtna även i fall där transaktionen inte följer av uppdraget, förutsatt att det rör sig om normala transaktioner inom ramen för en av klienten bedriven rörelse. Det avgörande är således att transaktionen är normal för klientens rörelse, vilket innebär att transaktionen skall ske på villkor som klienten i sin rörelse tillämpar i förhållande till andra kontrahenter. Om t.ex. advokatens klient är en bank är det tillåtet för advokaten att uppta lån i banken om detta sker på för banken normala villkor. Om advokatens klient är ett företag som säljer bilar, är det tillåtet för advokaten att köpa en bil av klienten och detta även om det skulle röra sig om en mycket dyrbar bil, dock under förutsättning att transaktionen kan betecknas som normal för klientens rörelse. Ett ytterligare exempel kan vara att advokatens klient är ett företag som säljer hus. Det är då tillåtet för advokaten att köpa ett hus av klientföretaget, men bara om köpet sker på villkor som är normala för klientföretagets rörelse. Det sagda innebär att det också är tillåtet för advokaten att komma i åtnjutande av olika typer av rabatter, exempelvis personalrabatter, som klientföretaget normalt lämnar i rörelsen.

Även i fall där transaktionen framstår som normal för klientens rörelse, bör advokaten dock avstå från transaktionen om det föreligger en beaktansvärd risk för att transaktionen skulle kunna leda till att advokaten kommer i tvist med klienten i anledning av transaktionen eller kan komma att få ett intresse som strider mot klientens.

2.7.2 Det är inte tillåtet för advokat att äga aktie eller andel i klientföretag. En advokat får dock äga aktie eller andel i klientföretag vars ägande är spritt till

en vidare krets. Sådan aktie eller andel får förvärfvas från klienten eller denne närstående endast om erbjudandet om förvärv riktas till en vidare krets och förvärvet sker på samma villkor som gäller för övriga i kretsen. En advokat är vidare oförhindrad att äga aktie eller andel i eget familjeföretag.

Kommentar:

Advokatsamfundets styrelse gjorde den 26 maj 2000 ett vägledande uttalande om förvärv och innehav av aktie i klientföretag. Uttalandet har nedanstående lydelse.

”God advokatsed innebär att advokat inte bör ekonomiskt engagera sig i klientens affärer. Denna regel hindrar i och för sig inte advokat att direkt eller indirekt äga aktie i klientföretag vars ägande är eller samtidigt med advokatens förvärv blir spritt till en vidare krets. Med ”vidare krets” avses därvid det som följer av 4 kap. 18 § aktiebolagslagen. Advokat skall, oavsett angivna spridningskrav, dock ha rätt att äga aktie i eget familjeföretag.

Advokatens förvärv eller innehav av aktie i klientföretag får inte medföra att andra regler om god advokatsed åsidosätts, t.ex. får förvärvet eller innehavet inte medföra att advokaten därigenom får eller, såvitt vid tidpunkten för förvärvet kan bedömas, kan komma att få ett intresse som strider mot klientens intresse.

Det förhållandet, att advokat under vissa förutsättningar får äga aktie i klientföretag, innebär ingen förändring av regeln, att det inte bör förekomma andra ekonomiska transaktioner mellan advokaten och klienten än som följer av uppdragsförhållandet och att advokaten regelmässigt inte bör inlåta sig i affärsförbindelse med klienten. Aktie i klientföretag skall därför normalt förvärfvas från annan än klienten. Förvärv av aktie direkt från klienten bör dock kunna ske om förvärvet sker vid spridning av ägandet i den omfattning som krävs enligt första stycket, under förutsättning att förvärvet sker på samma villkor som för övriga förvärvare.

Vad ovan angivits beträffande aktie skall också gälla andel, emissionsbevis, interimsbevis, konvertibelt skuldebrev, skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis, option på aktie eller andel liksom andra derivat av aktie eller andel av vad slag det vara må.”

Avsikten med bestämmelsen är att i de vägledande reglerna om god advokatsed kodifiera styrelsens uttalande. Det bör betonas att regeln, som således för vissa situationer tillåter att en advokat äger aktie eller andel i klientföretag och att sådan aktie eller andel under vissa förutsättningar får förvärfvas från klienten själv, skall ses som ett undantag från den grundläggande regeln att ekonomiska transaktioner mellan advokaten och dennes klient bara får förekomma om transaktionen följer av uppdraget för klienten.

2.7.3 *En advokats förvärv eller innehav av aktie eller andel i klientföretag får inte medföra att intressekonflikt uppkommer eller kan förväntas uppstå.*

Kommentar:

Denna bestämmelse kodifierar andra stycket i styrelsens uttalande från den 26 maj 2000. Även om de uppställda förutsättningarna för ägande eller förvärv av aktie eller andel i klientföretag i och för sig skulle vara uppfyllda, är ägandet eller förvärvet således ändå inte tillåtet om innehavet eller förvärvet i det särskilda fallet medför att en intressekonflikt uppkommer eller kan förväntas uppkomma.

2.7.4 *Vad ovan angivits beträffande aktie och andel gäller också annat värdepapper eller annan rättighet som berättigar till andel i företaget eller där utfallet är beroende av företags resultat eller liknande omständighet.*

Kommentar:

Denna bestämmelse kodifierar sista stycket i det vägledande uttalandet från den 26 maj 2000.

2.8 Klientmedel och annan egendom som tillhör klienten

Penningmedel och värdehandlingar liksom annan egendom som en advokat tar emot från klienten eller från annan för klientens räkning, skall ha samband med uppdraget. Ett uppdrag får inte utan särskilda skäl avse enbart förvaltning och förmedling av penningmedel eller förvaring av egendom.

Kommentar (reviderad senast den 11 maj 2011):

Bestämmelsen slår fast att det inte är tillåtet att upplåta en advokatbyrå som ”parkeringsplats” för pengar eller annan egendom. För att det skall vara tillåtet för en advokat att förvalta eller förvara pengar eller annan egendom, krävs att detta inte utgör uppdraget i sig utan att det finns ett advokatuppdrag med vilket förvaltningen eller förvaringen av egendomen har samband. Om till exempel en klient ber advokaten att denne under en tid eller tills vidare skall ta hand om en summa pengar eller förvara en tavla, är detta inte tillåtet för advokaten med mindre detta kan sägas vara ett led i ett uppdrag som advokaten har för klienten.

Undantaget för särskilda skäl tar sikte på rena undantagssituationer där en klient exempelvis är hotad eller förföljd eller där det annars föreligger ett legitimt behov för klienten av att få ha pengar eller annan egendom placerad hos advokaten utan att detta har ett samband med något annat uppdrag som

advokaten har för klienten. Ett exempel på det senare fallet är att en advokat bör kunna åta sig att förvalta egendom för en klient som p.g.a. hög ålder eller av andra orsaker själv har svårt att göra detta och klienten eller dennes anhöriga inte önskar ansöka om god man eller förvaltare.

Jfr även Vägledande uttalande den 3 december 2010 angående en advokats skyldighet att – med beaktande av bestämmelserna i rättegångsbalken, stadgarna samt bokföringsreglementet – öppna klientmedelskonto i klientens namn och att avsätta klientmedel på räntebärande konto.

3 Avböjande och frånträdande av uppdrag

3.1 Erbjudande av uppdrag

En advokat är inte skyldig att ta emot ett uppdrag som erbjuds, men är skyldig att snarast meddela om uppdraget inte antas. Advokaten behöver inte ange skäl för att inte anta ett uppdrag.

Kommentar:

Om uppdraget erbjuds av en tidigare klient som kan ha anledning att tro att advokaten kommer att åta sig uppdraget, kan advokaten dock anses skyldig att vidta åtgärder som advokaten inser är så brådskande att klienten vid avböjande svar inte kommer att kunna finna annat ombud i tid och därigenom riskera rättsförlust.

3.2 Intressekonflikter

3.2.1 En advokat får inte anta ett uppdrag om det föreligger en intressekonflikt eller beaktansvärd risk för sådan. Intressekonflikt föreligger om

- 1. advokaten biträder eller tidigare har biträtt motparten i saken,*
- 2. advokaten biträder en annan klient i samma sak och klienterna har motstridiga intressen,*
- 3. advokaten biträder en annan klient i en näraliggande sak och klienterna har motstridiga intressen,*
- 4. det finns risk för att kunskap som omfattas av advokatens tystnadsplikt kan ha betydelse i saken,*
- 5. advokaten själv eller någon denne närstående har ett intresse med anknytning till saken som strider mot klientens, eller*
- 6. det annars föreligger någon omständighet som utgör hinder för advokaten att fullt ut tillvarata klientens intressen avseende uppdraget.*

Kommentar:

De ”obligatoriska” intressekonfliktsituationerna kan, efter berörda motstående intressen, indelas i klients uppdragsintresse (punkterna 1, 2 och 3), klients sekretessintresse (punkt 4) och advokatens egenintresse (punkt 5).

Uttrycket ”beaktansvärd risk” innebär att advokaten även måste överväga om en intressekonflikt kan uppstå i framtiden. Det är därför t.ex. endast i utpräglade undantagsfall tillåtet att acceptera uppdrag som försvarare för två tilltalade i samma sak även om det inte omedelbart framgår att de har motstridiga intressen.

3.2.2 En intressekonflikt kan även föreligga om advokaten biträder eller tidigare har biträtt motparten i annan sak.

Kommentar:

Skrivningen ”kan” innebär att det inte nödvändigtvis utgör en intressekonflikt att advokaten har pågående uppdrag för motparten. Motpartens intresse är ett allmänt lojalitetsintresse. Ofta är det förhållandet att advokaten har pågående uppdrag för motparten förtroendskadligt och då föreligger en intressekonflikt. Ibland kan dock omständigheterna vara sådana att ingen av klienterna kan antas anse det illojalt, t.ex. om en advokat som har i uppdrag att företräda en part i ett skattemål ombeds biträda en annan klient med granskning av ett tilltänkt avtal med skatteklienten och ingetdera ärendet har större omfattning eller betydelse för advokaten eller för någon av klienterna.

Att advokaten tidigare haft ett (avslutat) uppdrag för motparten är å andra sidan ofta inte förtroendskadligt, men det måste i sammanhanget observeras att uttrycket ”kunskap som omfattas av advokatens tystnadsplikt” i 3.2.1 punkten 4 inte är begränsat till kunskap om sakomständigheter. Även kännedom om en individs personlighet och förhållningssätt kan utnyttjas i en förhandlingssituation och omfattas av lokutionen. Om advokaten kan förvänta uppdrag från den tidigare motparten även i framtiden får intressekonflikt oftare anses föreligga.

En advokat som exempelvis regelbundet företräder eller företräder en kommuns socialnämnd i ärenden enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, bör inte åta sig uppdrag för en enskild i ett annat sådant ärende mot den kommunen, om det inte är klart att engagemanget för kommunen är att betrakta som avslutat.

3.2.3 När prövning sker av huruvida en intressekonflikt föreligger i förhållande till klienter och motparter som är juridiska personer kan, beroende på omständig-

heterna i det enskilda fallet, som klient eller motpart vara att betrakta hela eller del av den koncern eller intressegruppering i vilken den juridiska personen ingår. Det som gäller intressegrupperingar kan även gälla en fysisk person som ägare i en juridisk person. Vid sådan prövning kan å andra sidan även som klient eller motpart vara att betrakta endast en del av den juridiska personen, om denna har omfattande verksamhet.

Kommentar:

De två första meningarna innebär att en intressekonflikt kan föreligga även om det första uppdraget är lämnat av en annan fysisk eller juridisk person än den som är tilltänkt klient i det senare uppdraget, för det fall att dessa har intressegemenskap. Den sista meningen innebär å andra sidan att en advokat kan få företräda t.ex. ett lokalkontor i Haparanda och samtidigt agera mot samma juridiska persons lokalkontor i Ystad. Huruvida detta är godtagbart beror på de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet, bland annat uppdragens betydelse för klienten och advokaten samt om det finns risk för att samma individer i klientens organisation får befattning med båda uppdragen; i det senare fallet får intressekonflikt normalt anses föreligga.

3.3 Upplysningsplikt och samtycke

3.3.1 En advokat som överväger att anta ett uppdrag är skyldig att så snart det är möjligt pröva om någon intressekonflikt föreligger som utgör hinder för advokaten att acceptera uppdraget. Finner advokaten att hinder inte föreligger, men att det likväl föreligger omständighet som skulle kunna ge klienten anledning till en annan bedömning, är advokaten skyldig att omgående upplysa klienten om detta. Kan sådan upplysning inte lämnas utan att advokatens tystnadsplikt eftersätts, skall advokaten avböja uppdraget.

Kommentar:

Regeln innebär att advokaten inte skall fråga sig bara om en intressekonflikt objektivt sett föreligger, utan även hur situationen ter sig ur klientens synvinkel. Även om advokaten bedömer att någon intressekonflikt inte är för handen och att uppdraget kan antas, kan omständigheter föreligga som skulle ha kunnat påverka klientens val av advokat om klienten känt till dem. I det fallet måste klienten få möjlighet att ta ställning till dessa omständigheter innan uppdraget lämnas.

3.3.2 Om uttryckligt samtycke kan inhämtas utan att advokatens tystnadsplikt eftersätts får advokaten, efter att sådant samtycke inhämtats, undantagsvis ac-

ceptera ett uppdrag även om en intressekonflikt enligt 3.2.1 punkterna 3 eller 4 eller 3.2.2 ovan kan anses föreligga, förutsatt att omständigheterna inte är sådana att det finns anledning till tvivel på advokatens förmåga att fullt ut tillvarata klientens intressen.

Kommentar:

Regeln i 3.3.2 behandlar de undantagsfall då ett samtycke från klienten kan inverka på möjligheten att anta ett uppdrag trots att en intressekonflikt kan anses föreligga, liksom förutsättningarna för att ett sådant samtycke skall kunna få betydelse.

Regeln tar inte sikte på och är inte tillämplig vid företagsöverlåtelser genom auktionsförfarande (controlled auctions), på så sätt att samtycke i något fall skulle möjliggöra för en advokatbyrå att företräda två eller flera konkurrerande budgivare i ett sådant auktionsförfarande.

Att en klient kan dispensera från sekretessintresset är klart, och det finns även anledning att tillåta berörda klienter att utöva inflytande i frågan om huruvida det allmänna lojalitetskravet skall förhindra advokaten från att ta ett uppdrag. Det är i praktiken tämligen vanligt att advokaten efterhör exempelvis en bolagsklients synpunkt på att advokaten accepterar ett uppdrag mot bolaget eller annan koncernenhet. Om klienten i sådant fall förklarar sig inte ha någon invändning mot detta, bör en sådan meningsyttring beaktas såsom ett väsentligt moment vid advokatens prövning av om klientens lojalitetsintresse träds förnär genom advokatens antagande av uppdraget. Ett exempel där samtycke kan innebära att advokaten kan företräda flera intressen är då flera parter gemensamt begär biträde av advokaten för att upprätta ett avtal parterna emellan. För den händelse klienterna under uppdragets gång får sådana motstridiga intressen att advokaten inte kan fortsätta uppdraget, hänvisas till 3.4.1.

Se även vägledande uttalande den 18 december 2012 (cirkulär nr 24/2012).

3.4 Skyldighet att frånträda uppdrag

Bestämmelsen 3.4.1 är reviderad den 18 december 2012.¹

3.4.1 En advokat som efter att ha antagit ett uppdrag finner att det föreligger någon sådan omständighet som medför att advokaten skulle ha varit skyldig att avböja uppdraget om advokaten haft kännedom om omständigheten när uppdraget erbjöds, måste som huvudregel frånträda uppdraget. Sådant upplysnings-

1. Se cirkulär nr 24/2012.

plikt som anges i 3.3 gäller även när en omständighet som aktualiserar frågan om intressekonflikt uppstår eller blir känd först efter det att uppdraget antagits.

Kommentar:

Principiellt är bedömningen i fråga om skyldighet att frånträda ett uppdrag densamma under uppdragets gång som när uppdraget accepteras. Det kan emellertid få vittgående konsekvenser för en klient om advokaten frånträder ett pågående uppdrag och advokaten måste då överväga om det men klienten skulle lida är så stort att uppdraget trots allt inte bör frånträdas. Fråga blir således om en intresseavvägning där det inte är givet att advokaten i den uppkomna situationen alltid har att handla så som advokaten bort handla om omständigheterna varit kända för advokaten vid uppdragets antagande. Om en advokat företräder flera klienter i samma sak och en intressekonflikt under ett ärendes handläggning uppstår dem emellan (exempelvis vid ett försvararuppdrag eller vid ett uppdrag för flera vårdnadshavare i ett mål enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga), måste advokaten frånträda uppdraget för samtliga klienter. I en sådan situation är också andra vid samma advokatbyrå eller i gemensam kontorsorganisation verksamma jurister förhindrade att överta något av uppdragen.

3.4.2 En advokat är även skyldig att frånträda uppdrag om

- 1. advokaten på grund av laga förfall eller liknande omständighet blir förhindrad att fullfölja uppdraget,*
- 2. klienten begär att advokaten skall handla brottsligt eller i strid mot god advokatsed och trots påpekande vidhåller sin begäran,*
- 3. klienten undertrycker eller förvanskar bevis eller handlar svikligt och inte kan förmås till rättelse, eller*
- 4. advokaten, för att inte handla i strid med lagstiftningen om åtgärder mot penningtvätt, rapporterat en klient till polisen.*

Kommentar:

Bestämmelsens tre första punkter motsvarar vad som gäller enligt punkterna 1–3 i andra stycket av tidigare 15 §. Avträdandeplikten enligt den fjärde punkten är en följd av penningtvättslagstiftningen.

3.5 Kollegas intressekonflikt

Vid tillämpning av 3.2 och 3.4 anses intressekonflikt för annan i den byrå eller i den byrågemenskap där en advokat är verksam normalt utgöra intressekonflikt också för advokaten. Undantag gäller om intressekonflikten uppkommit på grund

av en kollegas inträde i byrån och dennes intressekonflikt uppkommit endast på grund av tidigare kollegors uppdrag. Undantag gäller även om kollegans intressekonflikt är av det slag som sägs i 3.2.1 punkten 5 och omständigheterna inte är sådana att punkten 6 är tillämplig.

Kommentar (reviderad senast den 18 december 2012):

Bestämmelsen uttrycker den s.k. smittoregeln. Sakligt motsvarar den nya huvudregeln bestämmelsen i tidigare 14 §. Det har dock ansetts lämpligt att särskilt behandla två undantagsfall. Med ”annan” avses annan juristkollega, men även en verkställande direktör som inte är advokat omfattas av regeln.

Enligt huvudregeln kommer således intressekonflikt för en advokat att smitta alla övriga på byrån eller i den arbetsgemenskap vari advokaten ingår. Arbetsgemenskapen kan uppkomma på olika sätt. Ett består i att advokaten, utan att bolagsförhållande föreligger, samarbetar med andra i kontorsgemenskap. Den bakomliggande tanken är att jävssmitta träffar alla dem som samarbetar på sådant sätt att, typiskt sett, risken är påtaglig för att information som omfattas av advokatens tystnads- eller diskretionsplikt obehörigen sprids till utomstående. Exempel på fall där sådan risk får anses föreligga är att advokaten med annan delar lokaler, biträdespersonal, datasystem, skrivare, fax och annan sådan kontorsutrustning. Smittoregeln innebär att intressekonflikt som uppkommit på ett advokatkontor sprids även till advokatbyråns övriga arbetsplatser, däribland till dem som är belägna på annan ort inom eller utom Sverige. Det är i princip inte möjligt att undvika intressekonflikt genom upprättande av informationsbarriärer.

Från huvudregeln har gjorts två undantag. Det första gäller den vanliga situation där en advokat går från en advokatbyrå till en annan samtidigt som man på den byrå som advokaten lämnar (den gamla byrån) handlägger ett ärende vari klientens motpart biträds av en advokat på den byrå till vilken övergången sker (den nya byrån). Enligt huvudregeln skulle övergången kunna medföra att advokaten smittar den nya byrån med påföljd att den nya byrån måste avträda sitt uppdrag för motparten. En sådan ordning skulle innebära att klienter inte sällan tvingas byta ombud utan att egentliga sakliga skäl för detta föreligger. Regeln skulle ofta framstå såsom alltför sträng. Ett undantag från huvudregeln är därför påkallat. En absolut förutsättning för undantagsregelns tillämpning är då att den övergående advokaten i sin verksamhet på den gamla byrån inte haft någon befattning med eller annars fått förtrolig information om det aktuella uppdraget och att intressekonflikten för den advokatens del helt betingats av jävssmitta från annan på den gamla byrån. Det andra undantaget avser att en advokat på en byrå i en viss sak har

ett intresse av personlig karaktär. Ett typiskt fall är att advokaten eller någon denne närstående har ett ekonomiskt intresse i ett företag. Det har då ansetts för strängt att låta detta förhållande obetingat medföra att annan på byrån inte skulle kunna handlägga ett uppdrag där klienten har ett mot kollegans intresseföretag stående intresse. Dock kan omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att det kan råda tvivel om huruvida den handläggande advokaten verkligen kan företräda klienten fullt ut mot intresset hos annan på advokatbyrån. En sådan situation kan vara att byråns uppdrag är sådant att byråkollegans ekonomi mer påtagligt skulle kunna påverkas av utfallet av klientuppdraget. I sådant fall gäller inte undantaget.

Fråga har uppkommit om vid s.k. delat förvaltarskap i konkurs ena förvaltarens intressekonflikt konstituerar intressekonflikt för den andre förvaltaren.

Delat förvaltarskap med förvaltare från olika byråer är ett effektivt sätt att hantera stora och komplicerade konkurser. Sådant förvaltarskap innebär inte att intressekonflikt uppkommer på den grunden (se cirkulär nr 24/2012).

3.6 Rätt att frånträda uppdrag utan att skyldighet till det föreligger

En advokat får inte utan klientens samtycke frånträda ett uppdrag, om inte advokaten är skyldig att frånträda uppdraget eller annars giltigt skäl kan åberopas. Giltigt skäl för att frånträda ett uppdrag kan vara att

- 1. klienten vid överlämnande av uppdraget medvetet undanhållit sådana omständigheter som skulle ha varit väsentliga för advokatens bedömning för antagande av uppdraget,*
- 2. klienten i orimlig grad betungar eller besvärar advokaten och inte kan förmås till rättelse,*
- 3. klienten lämnar advokaten instruktioner att utföra uppdraget på ett sätt som uppenbarligen är gagnslöst eller strider mot klientens intressen och trots påpekande vidhåller dessa instruktioner,*
- 4. klienten i väsentliga avseenden handlar i strid med advokatens råd eller annars klart ger till känna att klienten förlorat förtroendet för advokaten, eller*
- 5. klienten trots påminnelse inte betalar förskott eller ersättning som advokaten har rätt att fordra på grund av uppdraget.*

Kommentar:

Regeln förtydligar att rätt att frånträda ett uppdrag även föreligger när advokaten fått oriktiga uppgifter som grund för sitt antagande av uppdraget.

3.7 Angivande av skäl för frånträde m.m.

3.7.1 En advokat som vill frånträda ett uppdrag är skyldig att för klienten ange skälen till detta och på klientens begäran lämna skriftligt besked därom. Advokaten skall före frånträdet om möjligt bereda klienten skälig tid att anlita annan advokat. Vid frånträddande av uppdrag som rättegångsombud åligger det advokaten, enligt vad som stadgas i 12 kap. 18 § rättegångsbalken, att på grund av fullmakten bevaka klientens rätt till dess klienten hunnit vidtaga åtgärd för utförande av sin talan.

3.7.2 Vad som anges i 3.7.1 gäller inte i de fall en advokat, för att inte handla i strid med lagstiftningen om åtgärder mot penningtvätt, har att rapportera en klient till polisen.

Kommentar:

I bestämmelsen har lagts till en ny regel för att tillgodose de krav som föranletts av lagstiftningen om penningtvätt.

3.8 Uppdrag som skiljeman eller domare

Vad ovan angivits beträffande intressekonflikt skall inte gälla då advokat är underkastad jävsregler såsom skiljeman eller som domare i domstol.

Kommentar:

Att en advokat anlitas som skiljeman hör numera till vanligheterna. I sådant fall är advokaten regelmässigt underkastad de särskilda jävsregler som enligt lag och/eller tillämpligt skiljedomsreglemente gäller för en skiljeman. Dessa särskilda jävsregler är i allmänhet konstruerade så att part som vill göra gällande jäv har att anmäla detta inom viss tid från kännedom om det jävsgrundande förhållandet. I annat fall blir rätten att göra jävsinvändning prekluderad. Syftet med preklusionsreglerna är att förhindra ett illojalt utnyttjande av jävsinstitutet.

Svenska advokater deltar såsom skiljemän ofta i förfaranden där det också som medskiljemän deltar jurister, oftast advokater, från andra länder. Det framstår som angeläget att samtliga skiljemän är underkastade samma jävsregler. Det skulle vara olyckligt om olika jävsregler kom att gälla för ledamöterna i en och samma nämnd genom att den svenske advokaten skulle vara underkastad de för skiljetvisten gällande jävsreglerna samt därutöver de regler om jäv som följer av svenska advokatetiska regler. Effekten av den skiljedomsrättliga preklusionsregeln skulle även försvagas, eftersom en part

som försummat fristen i praktiken ofta skulle kunna tvinga bort en skiljeman under hot om disciplinämälan. De skiljemannarättsliga jävsreglerna är ändamålsenligt utformade av lagstiftaren. Något extra regelverk därutöver behövs inte. Denna regel innebär därför till viss del en återgång till det rättstillstånd som i disciplinnämndens tidigare praxis rådde och som innebar att en advokat i sin skiljemannaverksamhet var undantagen från disciplinär kontroll, eftersom sådan verksamhet inte ansågs innefatta advokatverksamhet. Att helt lyfta bort de advokatetiska reglerna från skiljemannauppdragen vore dock att gå för långt. Det är tillräckligt att i fråga om intressekollisioner låta de regler som gäller för skiljeförfarandet vara ensamt styrande.

I fråga om en kollegas intressekonflikt, liksom vad gäller intressekonflikt för skiljemannen beträffande nya uppdrag, skall självfallet ett uppdrag som skiljeman bedömas på samma sätt som ett sedvanligt klientuppdrag, dvs. ett skiljemannauppdrag får normala jävseffekter för övriga på advokatbyrån.

Samma sak som sagts beträffande skiljemannauppdrag gäller för en advokat som tillfälligt adjungeras att tjänstgöra i domstol. Rättegångsbalkens jävsregler är här tillräckliga.

4 Arvode och redovisning m.m.

4.1 Beräkning av arvodet och fakturering

4.1.1 Det arvode som en advokat debiterar skall vara skäligt.

Kommentar:

Att bli skäligt debiterad anses vara ett klientprivilegium. Oskäligen arvodessdebitering utgör enligt förarbetena till 8 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken exempel på förfaranden som skall kunna föranleda disciplinärt ingripande mot en advokat. Eftersom bestämmandet av skäligheten är beroende av ett flertal faktorer, som kan vara svåra att bedöma var för sig och även svåra att avgränsa från varandra, måste det accepteras att skälighetsbedömningen kan bli skönsmässig. Det behöver därför inte vara ett åsidosättande av god advokatsed att advokatens bedömning inte överensstämmer med ett beslut i ett rättsligt förfarande. Regeln får inte uppfattas som att den utgör ett hinder mot advokatens frihet att med viss marginal bestämma sitt arvode. Brott mot god advokatsed föreligger om advokaten flagrant har åsidosatt regeln. (Se Wiklund, God advokatsed s. 360).

Vid frånträdande av uppdrag där orsaken kan hänföras till advokaten, skall

vid bestämmande av arvodet hänsyn tas till de merkostnader som därigenom kan drabba klienten.

4.1.2 Vid bedömning av vad som är skäligt arvode för ett uppdrag får beaktas vad som avtalats med klienten, uppdragets omfattning, dess art, svårighetsgrad och betydelse, liksom advokatens skicklighet, arbetets resultat och andra sådana omständigheter.

Kommentar:

Regeln exemplifierar vad som får beaktas vid bedömningen av vad som är skäligt arvode. Det arvode en klient skall betala för ett advokatuppdrag är en civilrättslig fråga som kan regleras genom avtal mellan klienten och advokaten. God advokatsed måste emellertid förutsätta att även det avtalade arvodet skall vara skäligt vare sig fråga är om ett avtalat fast arvode eller om ett avtalat timarvode. Ett avtal om fast arvode i anslutning till att uppdraget antas, förutsätter att uppdraget då i rimlig mån kan överblickas.

Antar advokat uppdrag med författningsenlig ersättningsnorm eller med ersättningsnorm från försäkringsgivare eller liknande (såsom intresseorganisation), skall avtal om arvode enligt normen anses föreligga. Vid försäkringskydd eller liknande får dock advokaten gentemot klienten förbehålla sig rätt att avvika från den ersättningsnormen. Förutsättningen är att detta klargörs för klienten då uppdraget antas (jfr 4.4.2 och 4.4.3).

Med uppdragets omfattning avses bland annat tid, varvid i första hand inte skall beaktas den tid som advokaten faktiskt lagt ned, utan den tid som uppdraget normalt skulle ha krävt. Med uppdragets art kan avses krav på skyndsam handläggning och sålunda att advokatens omedelbara tillgänglighet varit erforderlig eller att särskilda krav på advokatens organisation föreläggat. Till uppdragets omfattning och art kan även höra advokatens bundenhet i den meningen att advokaten hindrats att ta andra uppdrag. Nyheten i det problem advokaten haft att lösa kan hänföras till uppdragets art men också till svårighetsgrad och advokatens skicklighet. Uppdragets betydelse och arbetets resultat avser i båda hänseenden ytterst nyttan för klienten. Uppdragets betydelse kan avgränsat avse ett beaktande av tvisteföremålets förmögensvärde, men även ett beaktande av exempelvis ett särskilt ansvar som advokaten anförtrots eller som på annat sätt följt av uppdraget. Skicklighet innefattar bland annat advokatens specialkunskaper inom ett område som uppdraget rymmer.

4.1.3 En advokat får uppbära ersättning endast i sedvanliga betalningsmedel.

Debiterat arvode behöver inte specificeras, men advokaten är skyldig att på begäran lämna klienten skriftlig redogörelse för det utförda arbetet. Om advokaten debiterar klienten för utlägg, skall tydligt anges vari dessa består.

Kommentar:

Med sedvanliga betalningsmedel avses kontanter, check, postväxel och liknande (se Advokatsamfundets styrelses vägledande uttalande den 26 maj 2000). Även kvittning anses vara sedvanligt betalningsmedel när avräkning sker från klientmedelskonto. Klientens rätt att begära skriftlig redogörelse för det utförda arbetet gäller även vid offentligt finansierade uppdrag där klienten kan åläggas betala hela eller del av kostnaden. Begärd skriftlig redogörelse skall vara så utförlig och tydlig att ersättningsanspråkets skälighet kan bedömas.

4.1.4 En advokat skall i anslutning till att uppdraget antas ange principerna för sin debitering samt upplysa klienten om vilka faktureringsrutiner som advokaten avser att tillämpa. Arvode får debiteras genom delfaktura, a conto-faktura eller fakturering efter avslutande av uppdraget.

Med delfakturering avses debitering av slutligt arvode för del av advokatens arbete som kan hänföras till viss period eller visst arbetsmoment. Med fakturering a conto avses debitering av del av det totala arvodet utan bestämd anknytning till viss del av arbetet. Debitering av arvode a conto skall redovisas i slutfaktura.

Kommentar:

I anslutning till att uppdraget antas skall advokaten lämna uppgift om principerna för sin debitering och om vilka faktureringsrutiner som kommer att tillämpas. Med principerna för debitering avses vad som läggs till grund för bestämmande av arvodet (jfr 4.1.2) och med faktureringsrutiner valet av faktureringsform samt frekvensen av faktureringen. I de fall priset på tjänsten fastställts innan uppdraget påbörjas föreligger en skyldighet att lämna sådan uppgift, och i annat fall skall sådan uppgift lämnas på klientens begäran. Regeln är tillkommen med beaktande av det s.k. tjänstedirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden). Upplysningen om faktureringsrutinerna utgör en förutsättning för frånträdande av uppdrag vid utebliven betalning (jfr 3.6 p. 5). Vid återkommande uppdrag från samma klient skall advokaten anses ha fullgjort sin upplysningskyldighet, om upplysningen lämnats en gång och någon ändring inte är avsedd. Vid eventuell tvist med klienten har advokaten bevisbördan för att ha uppfyllt sin upplysningsplikt. Anledning till dokumentation av

tydliga upplysningar i fråga om debiteringsprinciper och faktureringsrutiner finns därför i många fall. Se även 4.4.1 och 4.4.3.

I regelns andra stycke förklaras faktureringsformerna. Vid delfakturering är fördelen att debiteringen avslutas fram till varje faktureringstillfälle. Någon särskild slutfaktura erfordras inte om endast delfakturering tillämpas. Nackdelen är att arbetets slutresultat inte kan beaktas såsom vid slutfakturering efter a contofakturering. Vid a conto-fakturering får debiteras för ett vederhäftigt uppskattat värde av det arbete som är utfört och för vad som kallas tidsspillan samt för tid som advokaten på annat sätt ställt till klientens förfogande. Vid s.k. retainer-uppdrag får advokaten motta förskott för avtalat arvode för utförande av eventuella uppdrag under en viss kommande period. Arvodesbetalning får om arbete inte utförts avräknas förskottet i andelar allt eftersom avtalad förfogandetid löpt. ”Retainer-uppdrag” som enbart har till syfte att hindra advokaten från att engagera sig för eventuell motpart är inte tillåtet.

Bestämmelserna 4.1.5–4.1.7 beslutades den 4 december 2015 och trädde i kraft den 1 januari 2016.²

4.1.5 Det åligger advokat som åtar sig uppdrag för konsument att lämna information om Konsumenttvistnämnden på advokatbyråns hemsida och i förekommande fall i allmänna villkor.

Därtill åligger det advokat att upplysa klienten om möjligheten att få saken prövad av Konsumenttvistnämnden, så snart klienten anmält missnöje eller framställt anspråk.

Kommentar (den 5 februari 2016):

Informationen enligt första stycket ska omfatta det alternativa tvistlösningsorganets webbadress och postadress.

4.1.6 Advokat är skyldig att medverka i Konsumenttvistnämndens prövning, om en lösning i samförstånd inte har kunnat uppnås.

4.1.7 Advokat är skyldig att följa beslut från Konsumenttvistnämnden.

2. Se cirkulär nr 1/2016.

4.2 Riskavtal

4.2.1 *En advokat får inte med klienten ingå ett arvodesavtal som ger rätt till en kvotdel av uppdragets resultat, om inte särskilda skäl därtill föreligger.*

Kommentar:

Regeln förbjuder i princip advokat att ingå arvodesavtal som ger advokaten rätt till en kvotdel av uppdragets resultat om inte särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl för att tillåta ett sådant avtal kan vara biträde i mål där lag om grupptalan tillämpas eller biträde i gränsöverskridande uppdrag där ett sådant avtal är bestämt för handläggning utanför Sverige och utgör en förutsättning för uppdraget. Fråga kan i det senare hänseendet vara om uppdrag rörande en del av en tvist som skall handläggas i Sverige. Såsom ytterligare exempel på undantagssituationer kan nämnas fall där klienten utan kvotdelsavtal har svårt att få sin sak rättsligt prövad (*access to justice*). Regeln är i överensstämmelse med CCBE:s regler om god advokatsed inom EU (se däri punkten 3.3) om förbud mot resultatandelsavtal, s.k. *pactum de quota litis* eller *contingency fee*, men den tar även hänsyn till sådana särskilda omständigheter som kan motivera att ett sådant avtal tillåts i det enskilda fallet.

4.2.2 *Ett avtal som innebär att advokaten tar en ekonomisk risk i utfallet av saken får inte innebära att advokatens ekonomiska egenintresse i saken blir oproportionerligt eller på annat sätt kan inverka negativt på advokatens utförande av uppdraget.*

Kommentar:

Något uttryckligt förbud mot riskavtal har aldrig förelegat enligt svenska regler. Riskavtal har emellertid historiskt sett av Advokatsamfundet bedömts som olämpliga. Skälet för denna bedömning har främst varit att riskavtal ansetts kunna kränka regeln om att advokatens arvode skall vara skäligt samt kringgå vad som syftar till att motverka att advokatens engagemang blir en direkt ekonomisk del av klientens sak.

Regeln förbjuder under alla förhållanden arvodesavtal där advokaten tagit en sådan ekonomisk risk i utfallet av saken att advokaten kan finna det ekonomiskt fördelaktigt att vidta handling eller underlåta något som kan skada klientens intressen. Exempelvis kan det vara fråga om att råda klienten att acceptera en förlikning som ger ett sämre resultat för klienten än vad som annars skulle kunna bli fallet. Inte heller får advokaten göra sin ekonomi så beroende av utfallet av ett uppdrag att advokatens oberoende äventyras.

4.3 Arvode vid rättsligt förfarande

Arvode som debiteras i anledning av rättsligt förfarande får inte, om det inte finns särskilda skäl, överstiga vad advokaten för klientens räkning i förfarandet yrkat att motpart skall förpliktas att utge.

Kommentar:

Med rättsligt förfarande avses här förfarande där domstol eller annan myndighet prövar en parts kostnadsyrkande. Det finns flera faktorer som kan inverka vid bestämmandet av vilket arvode som skall yrkas i ett rättsligt förfarande. Den rättsliga prövningen av ett kostnadsyrkande utgör ytterst en skälighetsbedömning av vad motparten skall betala till klienten. En sådan prövning kan naturligtvis också ge klienten en uppfattning om vad som ansetts vara skäligt arvode.

Särskilda skäl för att begära mer av klienten än vad som yrkas i ett rättsligt förfarande kan vara att klienten av affärsmässiga skäl eller för att tillgodose ett konsument- eller arbetstagarintresse inte önskar att motparten skall betala högre kostnader än vad som yrkas. Andra särskilda skäl kan vara av processtaktisk art, såsom att exempelvis avstå från ett kostnadsyrkande som är hänförligt till ett sakkunnigutlåtande som inte talat för klientens sak eller som avser hörande av vittnen som inte kommit att återropas. Om en avvikelse som inte följer av klientens instruktion avses tillämpas skall samråd med klienten ske innan yrkandet framställs. Såsom särskilda skäl skall anses tillåtet att vid uppdrag som privat försvarare och vid vissa andra typer av mål (såsom skattemål) framställa yrkande om ersättning för försvarar- eller ombudskostnader vid klientens framgång till belopp motsvarande endast författningens ersättningsnorm, oaktat advokaten förbehållit sig rätt till högre ersättning från klienten.

4.4 Finansiering av uppdraget

4.4.1 En advokat skall upplysa klienten om tillgängliga möjligheter att få uppdraget finansierat genom offentliga förmåner eller försäkringskydd samt upplysa om villkoren för detta. En advokat skall medverka till att klientens rättigheter i detta hänseende tillvaratas.

Kommentar:

Regeln skall inte uppfattas så att en advokat skulle vara förhindrad att i anslutning till att uppdraget erbjuds avböja finansiering genom offentliga förmåner eller försäkringskydd och liknande. Upplysningsskyldigheten avseende villkoren är viktig och skall fullgöras i anslutning till att uppdraget

antas och innefattar i förekommande fall även information om att finansieringen inte täcker ansvaret för motparts kostnader. Det är också viktigt att upplysa om de övriga begränsningar som kan föreligga och som kan innebära att finansieringen blir otillräcklig. Om uppdrag som skall finansieras genom offentliga förmåner, försäkringsskydd eller liknande antas, har advokaten att biträda vid ansöknings- och anmälningsförfarande samt biträda vid avräkningsförfarande. Det kan normalt inte anses tillåtet att direkt av klienten begära att denne förskotterar ersättning utöver eventuell självrisk i sådana fall där försäkringsskydd eller liknande är avsett att tas i anspråk och i stället hänvisa klienten att själv utverka ersättningen.

Inför antagande av försvararuppdrag där advokaten inte skall förordnas till offentlig försvarare (privat försvarare) skall advokaten på det sätt som föreskrivs i 4.1.4 klargöra för klienten vilka principer för debitering och faktureringsrutiner som avses tillämpas. Advokaten skall samtidigt för klienten klargöra om advokaten därvid avser att avvika från den ersättningsnorm som tillämpas vid offentliga försvar samt om att ersättningen från det allmänna vid klientens framgång kan bli begränsad till vad som skulle ha gällt för ett offentligt försvar. Om dokumentation av upplysning hänvisas till vad som anges i kommentaren till 4.1.4.

Bestämmelsen 4.4.2 är reviderad den 11 december 2009 att gälla från och med den 1 januari 2010.³

4.4.2 En advokat får inte för arbete, som omfattas av uppdrag såsom offentlig försvarare, biträde enligt rättshjälpslagen, eller annat rättsligt biträde av klienten eller annan förbehålla sig eller ta emot arvode eller annan ersättning utöver den ersättning som fastställs av vederbörande myndighet, om annat inte följer av lag.

Kommentar (reviderad senast den 1 februari 2016):

Regeln föreskriver samma förbud i fråga om arvode som följer av författningsbestämmelser. Regeln hindrar emellertid inte en advokat att i enlighet med 21 kap. 10 § femte stycket rättegångsbalken och 29 § rättshjälpslagen av en klient förbehålla sig och ta emot skälig ersättning för tidsspillan och utlägg, som enligt 21 kap. 10 § fjärde stycket rättegångsbalken och 27 § rättshjälpslagen inte omfattas av biträdets rätt till ersättning. Regeln omfattar alla typer av förordnanden som rättsligt biträde.

3. Se cirkulär nr 29/2009.

Försvararuppdrag kan inledningsvis antas utan att förordnande om offentligt försvar önskas av klienten, vilket exempelvis kan vara fallet då klienten vill undvika den offentlighet som kan följa av ett beslut om offentligt försvar. Vid sådant förhållande torde, om inte förordnande om sekretess kunnat erhållas och det inledande biträdet inte ersätts inom ett senare förordnande om offentligt försvar, advokaten ha rätt att för sådant biträde debitera klienten. En förutsättning för detta är att biträdet kan avskiljas och tydligt förbehåll därom gjorts vid antagandet av uppdraget.

I fråga om det är förenligt med god advokatsed att advokat som företräder klient hos Justitiekanslern (JK) i ärende angående anspråk om ersättning vid frihetsberövande begära ersättning av klienten utöver den ersättning som JK fastställer, har i Vägledande uttalande den 26 augusti 2011 (cirkulär nr 21/2011) angetts att sådant uppdrag inte anses utgöra uppdrag som rättsligt biträde och därför inte är ett sådant uppdrag där möjligheten att yrka ersättning för arvode är begränsat. Det anses i sådana fall därför stå advokaten fritt att inom ramen för skäligt arvode begära ersättning av klienten utöver fastställd ersättning, även utanför timkostnadsnormen.

4.4.3 En advokat skall, i anslutning till att ett uppdrag där rättsskydd föreligger antas, klargöra för klienten om advokaten avser att avvika från av i försäkringsvillkoren angiven ersättningsnorm.

Kommentar:

Klargörandeskyldigheten gäller vid sidan av skyldigheten att samtidigt informera om principerna för debitering och faktureringsrutinerna som avses tillämpas i uppdraget (jfr 4.1.4).

4.5 Förskott

En advokat får begära förskott för att betala utlägg för klienten. Advokaten får också, om förbehåll om detta gjorts vid antagandet av uppdraget eller om det annars är rimligt, begära förskott på sitt arvode. Förskott utgör klientmedel. Vid arvodesbetalning från klientmedelskonto skall faktura som redovisar betalningen samtidigt tillställas klienten.

Kommentar:

Förskott utgör alltid klientmedel. Av bokföringsreglementet framgår de särskilda regler som gäller för förvaltning av klientmedel. Vid arvodesbetalning från klientmedelskonto skall en faktura som redovisar betalningen och sålunda avräkningen samtidigt tillställas klienten oavsett om fråga är om

delfaktura, a conto-faktura eller slutfaktura. Advokaten behöver inte före avräkningen avvakta klientens godkännande.

För det fall att förbehåll om förskott inte gjorts vid antagandet av uppdraget, har advokaten ändå rätt att begära förskott på sitt arvode om detta kan anses rimligt. Därmed åsyftas exempelvis att det visar sig att de förutsättningar som förelåg när uppdraget mottogs varit felaktiga eller ofullständiga. Detta får anses gälla oavsett om den felaktiga eller ofullständiga förutsättningen hänför sig till uppdraget som sådant eller om den är mer att hänföra till klienten. Om advokaten vid uppdragets mottagande fått uppfattningen att fråga är om ett ärende av enkel beskaffenhet och det senare visar sig att uppdraget är mer komplicerat eller mer arbetskrävande än vad som kunnat förutses, har advokaten rätt att senare begära att klienten erlägger ett med hänsyn till omständigheterna lämpligt förskott. Detsamma måste bedömas rimligt om allvarlig risk föreligger för att advokaten inte kommer att få betalt för sitt arbete. Fråga kan därvid vara om att klienten inledningsvis vilselett advokaten om sin ekonomiska förmåga. Advokaten har alltid rätt att begära förskott för löpande utlägg även om advokaten inte vid tidpunkten då uppdraget antogs gjort förbehåll om detta. Advokaten har alltså rätt att fordra att klienten skall tillhandahålla de medel som behövs till utgifter för klientens räkning. I enlighet härmed är advokaten också berättigad att fordra att klienten skall ersätta honom för utlägg även om uppdraget ännu inte slutförts.

Reglerna påverkar advokatens rätt att frånträda uppdraget på grund av utebliven betalning från klienten. Såsom vid varje frånträdande måste advokaten särskilt beakta den situation han försätter klienten i genom att lämna uppdraget. Advokaten får därför inte fordra ett oskäligt förskottsbelopp och måste under alla omständigheter bereda klienten skälig tid för inbetalningen. Advokaten har under sådan tid skyldighet att vidta erforderliga åtgärder till undvikande av att klienten drabbas av rättsförlust.

4.6 Slutfakturering och redovisning

4.6.1 När ett uppdrag slutförts eller upphört på annat sätt, skall slutfaktura tillställas klienten utan dröjsmål om inte endast delfakturering tillämpats.

Kommentar:

Uppdragets art är vägledande ifråga om när uppdrag slutförts och när skyldigheten att avge slutfaktura inträder. Om uppdraget är att biträda i ett rättsligt förfarande skall uppdraget normalt inte anses slutfört förrän ett slutligt avgörande föreligger. Biträde vid verkställighet efter avgörande i ett rättsligt

förfarande får anses vara ett annat uppdrag om inte annat sagts. Slutfakturer-
ring skall alltid tillämpas då a conto-fakturering förekommit. Slutfakturan
skall då redovisa hela kostnaden vid upphörandet samt redovisa avräkning
för tidigare a conto-debitering.

Delfakturering kan avse över tid löpande biträde i flera ärenden för samma
klient, såsom exempelvis biträde i olika angelägenheter under visst kvartal
eller viss månad. För löpande biträde kan även a conto-fakturering tillämpas
men skall då följas av slutfakturering exempelvis per kalenderår.

*4.6.2 Om advokaten tagit emot medel under uppdragets gång skall slutredovis-
ning utan dröjsmål avges till klienten och saldo klienten tillgodo omedelbart
utbetalas till denne, om inte annat är avtalat eller följer av uppdragets art. En
advokat får inte som villkor för utbetalning kräva att klienten skall godkänna
debitering av arvode eller slutredovisning. En advokat får inte heller genom avtal
eller förbehåll frita sig från redovisningsskyldighet.*

Kommentar:

Huvudregeln är att ett saldo klienten tillgodo omedelbart skall utbetalas så
snart sådant föreligger om inte annat är avtalat eller följer av uppdragets art.
Med avtalat innefattas en överenskommelse som avser säkerställande av ad-
vokatens rätt till ersättning varvid fråga blir om förskott. Med uppdragets art
avses exempelvis förvaltnings- och avvecklingsuppdrag där medel erfordras
löpande för fullgörande av advokatens uppdrag.

Regeln är jämväl ett uttryck för att ett advokatuppdrag normalt sett inte
är att enbart förvalta penningmedel.

*4.6.3 En advokats redovisning skall vara klar och tydlig. Redovisningen skall
ange allt vad advokaten i anledning av uppdraget uppburit samt ange de utlägg
som advokaten haft och det arvode som avräknats genom fakturor. Dag för mot-
tagande och utgivande av varje särskilt belopp skall anges. Redovisningen skall
vara daterad.*

Kommentar:

Om redovisningen uppfyller regelns grundläggande klarhets- och tydlighets-
krav samt i övrigt vad som föreskrivs i regeln får datorframställd redovisning
avges och också åberopas i anslutning till fakturering. Beträffande utlägg
erinras om kravet att i text tydligt ange vari utlägget består (jfr 4.1.3). Utlägg
får sålunda inte redovisas som en samlingspost. Debiterade utlägg skall mot-
svaras av en faktisk kostnad, om inte annat avtalats med klienten. En advokat

får t.ex. normalt inte debitera en klient ett schabloniserat belopp avseende egna kontorsomkostnader.

4.6.4 Om skyldighet att i vissa fall avge redovisning för medelsförvaltning årsvis och kontrolluppgift till myndighet är stadgat i lag och i Advokatsamfundets bokföringsreglemente.

Kommentar:

Regeln avser den särskilda redovisningsskyldighet som föreligger för medelsförvaltning utöver vad som följer av reglerna om slutredovisning. Sådan redovisning skall enligt bokföringsreglementet 5 § avges senast den 1 april varje år och avse medelsförvaltning som förekommit under föregående kalenderår om advokaten vid något tillfälle under detta år haft en redovisningsskuld överstigande ett basbelopp, varvid skall förstås ett prisbasbelopp enligt nuvarande terminologi. Om slutredovisning avgetts i uppdraget före den 1 april behövs inte redovisning enligt bokföringsreglementet för närmast föregående kalenderår. Beträffande krav på redovisningens utformning och andra föreskrifter hänvisas till bokföringsreglementet. Kontrolluppgiftsskyldigheten omfattar medelsförvaltning för fysiska personer och dödsbon, varvid närmare föreskrifter finns i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.

5 Förhållandet till motparten

5.1 Otillbörliga åtgärder

En advokat får inte försöka främja klientens sak genom otillbörliga åtgärder mot motparten.

Otillbörliga åtgärder är bland andra:

- 1. anmälan till myndighet om brott eller annat som saknar fog eller samband med uppdraget, liksom hot om sådan anmälan,*
- 2. ansökan om betalningsföreläggande, konkursansökan eller betalningsanmaning före konkursansökan i fall då advokaten vet att det mot fordran görs invändning som inte är uppenbart ogrundad,*
- 3. skandalisering av motparten eller hot om sådan åtgärd, eller*
- 4. omutiverad kontakt med utomstående eller hot om sådan åtgärd.*

Kommentar (reviderad senast den 16 april 2009):

Regeln har delvis sin motsvarighet i den tidigare 37 §. Regeln har förtydli-

gats och anpassats till disciplinnämndens praxis genom andra styckets andra punkt. I tredje punkten samma stycke har gjorts den ändringen att den omfattar varje skandalisering och hot om sådan, oavsett var den sker. Med skandalisering avses att advokaten med otillbörliga uttalanden vänder sig till en obestämd krets.

5.2 Förvarning om rättsliga åtgärder

5.2.1 Rättslig åtgärd mot en motpart får inte vidtas utan att motparten först har beretts skäligen tid för att ta ställning till klientens anspråk och möjlighet att träffa en uppgörelse i godo.

5.2.2 Rättslig åtgärd får dock vidtas utan förvarning, om ett dröjsmål skulle medföra risk för rättsförlust eller annan skada för klienten samt om det annars finns särskilda skäl för att skyndsamt vidta sådan åtgärd.

5.3 Nedsättande uppgifter

En advokat får inte i ett rättsligt förfarande förebringa bevisning om förhållanden som är nedsättande för motparten eller göra för motparten kränkande eller förklenande uttalanden, om det inte i den aktuella situationen ter sig försvarligt för att ta tillvara klientens intressen. Också i övrigt skall en advokat avstå från åtgärder eller uttalanden, som är ägnade att i onödan kränka eller sära motparten.

Kommentar:

Regeln belyser advokatens skyldighet att ta tillvara klientens intressen samtidigt som viss hänsyn skall tas till motparten. Ett uttalande om motparten skall te sig försvarligt utifrån den situation advokaten befinner sig i när uttalandet görs. Härigenom undviks en alltför sträng bedömning i efterhand. Se även bestämmelsen i 6.3.2 och vad som anges i kommentaren till denna bestämmelse.

5.4 Vilseledande uppgifter

En advokat får inte vilseleda motparten genom att om faktiskt förhållande eller innehållet i rättsregel lämna uppgift som advokaten vet är oriktig.

Kommentar:

Regeln tar sikte endast på advokatens vetskap. Det har ansetts föra för långt att utsträcka den till vad advokaten borde veta, eftersom rättslig och faktisk argumentation då kunde hämmas allt för mycket. En advokat får emellertid förutsättas ha, eller i vart fall förskaffa sig, god kunskap om relevanta rätts-

reglers innehåll och innebörd. Om ett bestämt uttalande om en rättsregel varit direkt felaktigt har advokaten antagligen brutit mot denna regel eller regeln i 2.1.2.

5.5 Om motparten saknar ombud eller biträde

5.5.1 Vid kontakt med en motpart som inte anlitar ombud eller biträde skall en advokat, när så är påkallat, informera motparten om att det inte ingår i advokatens uppdrag att tillvarata motpartens intressen samt råda denne att anlita advokat.

5.5.2 Förslag till äktenskapsförord, bodelningshandling, överenskommelse om ensam vårdnad om barn och andra sådana handlingar, får normalt inte utges utan föregående kontakt med båda parter. En advokat får dock tillstålla part, som advokaten inte haft kontakt med, förslag till sådan handling, om advokaten i foljebrev lämnar sådan information som anges i 5.5.1.

5.5.3 Dokument som innefattar benefik rättshandling får normalt bara upprättas i samråd med den som skall företa rättshandlingen.

Kommentar:

Reglerna ger uttryck för att advokaten har en viss omsorgsplikt gentemot motparten. Särskilt gäller detta när motparten inte företräds av advokat och heller inte kan antas fullt ut förstå att tillvarata sina intressen. Omsorgsplikten sträcker sig emellertid inte längre än att för sådan motpart framhålla att advokaten inte har att företräda annan än sin klient och att motparten kan behöva skaffa sig ett eget biträde.

Genom begreppet ”kontakter” i 5.5.1 har regelns tillämpningsområde vidgats i förhållande till vad som tidigare gällt. Skyldigheten att informera motparten måste avgöras från fall till fall. Skyldigheten föreligger när det är påkallat att informera motparten. Om så är fallet kan bero på bland annat vem motparten är.

Regeln i 5.5.2 är ny och är delvis en kodifiering av disciplinnämndens praxis. Regeln innebär ingen inskränkning i advokatens skyldighet att tillvarata sin klients intressen. Regeln tar sikte på familjerättsliga förhållanden. Om advokaten inte haft kontakt med motparten får familjerättsliga handlingar av angiven art inte utges utan att motparten informeras om att det inte ingår i advokatens uppdrag att tillvarata motpartens intressen och tillråds att anlita advokat.

Regeln i 5.5.3 är avsedd att träffa alla handlingar som innefattar benefika

moment och som inte omfattas av 5.5.2. Vid benefik rättshandling av en juridisk person behöver normalt inget samråd ske.

5.6 Om motparten anlitar advokat

Om motparten anlitar advokat, skall förhandlingar i saken föras med advokaten och meddelanden i ärendet riktas till denne. Det är då inte tillåtet att söka kontakt direkt med motparten, om det inte är fråga om åtgärd som lagligen måste företas mot motparten själv eller det annars av särskilda skäl framstår som nödvändigt. I sådana fall skall motpartens advokat underrättas.

Kommentar:

Regeln motsvarar första stycket i 49 § i de tidigare reglerna. Samma princip bör gälla om motparten anlitar ett annat rättsbildat externt ombud än advokat.

5.7 Förlikningserbjudande

En advokat får inte utan motpartens samtycke i ett rättsligt förfarande yppa av motparten framfört förlikningserbjudande.

Kommentar:

Regeln är ägnad att underlätta förlikningsförhandlingar. Det finns inget förbud mot att yppa eget förlikningserbjudande.

6 Förhållandet till domstolar och myndigheter

6.1 Allmänt

6.1.1 Såsom ombud eller biträde i rättegång är en advokat skyldig att iaktta vad rättegångsbalken och andra författningar rörande processen föreskriver. Advokaten skall ordentligt sätta sig in i saken och driva denna med sådan omsorg och på det sätt som god rättskipning kräver.

Kommentar:

Regeln motsvarar den tidigare 44 § första stycket med undantag för att det däri befintliga skyndsamhetsrequisitet har tagits bort. ”Skyndsamhet” ingår i kravet på ”omsorg” vilket inrymmer även andra viktiga krav. Att särskilt framhålla skyndsamheten, utöver vad som får anses följa av ”omsorgen” har inte ansetts befogat, eftersom ”skyndsamhet” ibland kan anses strida mot klientintresset.

Något omsorgskrav finns inte angivet i rättegångsbalken och bör därför

ingå i dessa regler. Omsorgskravet är grundläggande för all advokatverksamhet i förhållandet till klienten, men också i förhållande till rätten och rättsskipningen. Regeln avser att motverka handlanden som att inställa sig i rätten utan att vara väl förberedd, att medvetet vänta med att åberopa vittnen eller annan bevisning för att vinna överraskningsfördelar om det inte kan anses befogat, att inte inställa sig till en rättegång med tredskodomspåföljd för att kunna återuppta målet efter återvinning, att ange långvariga förhinder att närvara vid förhandling i förhållningssyfte, etc.

Även om advokaten har att i huvudsak ta tillvara klientens intressen under en rättegång, finns också en skyldighet att beakta det allmännas intresse av en snabb, effektiv och kvalitativ insats från advokatens sida. Dessutom ligger det i klientkollektivets intresse att rätt skipas utan onödig omgång.

6.1.2 En advokat skall verka för att av rätten meddelade förelägganden följs och att förfrågningar från rättens sida besvaras utan dröjsmål.

Kommentar (reviderad senast den 11 december 2009):

Eftersom rättens föreläggande riktas mot parten, ligger det inte alltid i advokatens hand att se till att ett föreläggande eller en förfrågan följs respektive besvaras utan dröjsmål. Advokaten skall dock verka för att så sker genom att göra vad som kan anses åligga honom eller henne för att efterkomma rättens föreläggande. En advokat är också i övrigt skyldig att verka för att rättens förelägganden efterkoms på bästa sätt.

Jfr även Vägledande uttalande den 21 augusti 2009 angående advokats medverkan till delgivning av handling till klient avseende föreläggande att infinna sig personligen.

6.1.3 Uppstår hinder för inställelse eller dylikt skall rätten skyndsamt underrättas om detta.

6.1.4 Upphör advokatens uppdrag som ombud eller biträde, är advokaten skyldig att utan dröjsmål meddela rätten detta.

6.2 Uppgifter och bevisning

6.2.1 En advokat får inte till domstol lämna en uppgift som advokaten vet är osann och inte heller bestrida en uppgift som advokaten vet är sann.

Kommentar:

Regeln har sin motsvarighet i den tidigare regeln i 45 § och någon egentlig

saklig förändring är inte avsedd. Regeln tar sikte på uppgifter i sak – objektiva omständigheter – snarare än värderingar och intryck. Regeln gäller både muntliga och skriftliga uppgifter. Precis som tidigare avses en absolut vetskap om uppgiften.

Regeln om parts sanningsplikt i 43 kap. 6 § rättegångsbalken anses inte gälla för en tilltalad i brottmål, varför en försvarares ställning är annorlunda i förhållande till andra ombud och rättsliga biträden. Om en advokat i egenskap av ombud i ett tvistemål eller som målsägandebiträde i ett brottmål vet att klienten ljuger i någon relevant fråga kan ett frånträdande aktualiseras. Detsamma gäller alltså normalt inte i det fall en advokat i egenskap av försvarare i ett brottmål får vetskap om att klienten ljuger. En advokat får dock aldrig lämna en sakuppgift som advokaten vet är osann och får inte heller bestrida sådan uppgift som advokaten vet är sann. Om klienten lämnar sådan osann uppgift eller bestrider sådan sann uppgift får advokaten inte åberopa eller stödja sin klients talan härpå. De plikter som åvilar en advokat enligt denna bestämmelse innebär dock inte att advokaten är skyldig att verka för att klienten vitsordar en viss av motparten lämnad uppgift även om advokaten tror sig veta att uppgiften är sann.

Exempel på otillåtna åtgärder i aktuellt avseende är att åberopa ett vittne som advokaten vet kommer att begå mened, att i ond tro inge och åberopa ett förfalskat skriftligt bevis eller att medvetet anföra eller åberopa felaktiga sakomständigheter eller bestrida sanna sådana oavsett vem som infört dem i processen.

6.2.2 En advokat får inte medverka till att bevis undertrycks eller förvanskas. En advokat är dock inte skyldig att förete eller åberopa bevis eller lämna uppgift som talar till klientens nackdel, om det inte finns en laglig skyldighet för advokaten att göra detta.

Kommentar:

Regeln har i förhållande till tidigare 45 § utvidgats till att omfatta alla lagliga skyldigheter att lämna ut uppgifter. Det är inte bara editionsplikt och vittnesplikt som omfattas. Skyldighet att lämna uppgifter kan exempelvis även föreligga i förhållande till skatteverket och enligt penningtvättslagstiftningen. Att en advokat inte generellt är skyldig att lämna uppgifter till men för sin klient är emellertid alltså en viktig huvudprincip.

6.3 Agerande gentemot vittnen m.fl.

6.3.1 En advokat får inte utöva otillbörlig påverkan på ett vittne eller annan som

åberopas i rättegång. Advokaten är oförhindrad att, också om sådan person åberopas av åklagare eller annan motpart, ta kontakt med denne för att informera sig om vad personen kan berätta.

Kommentar:

Att aktivt leta bevisning ligger i advokatens omsorgsplikt och medför många gånger att advokaten bör undersöka även vad motpartens vittnen och andra förhörspersoner har att säga. I inget fall får dock advokaten otillbörligt påverka en förhörsperson. Detta gäller oavsett om personen åberopats av egen klient eller motparten, om de skall höras under ed eller inte, såsom vittne, målsägande, sakkunnig eller i annan egenskap. Naturligtvis får advokaten inte förbigå målsägandebiträdet, den särskilda företrädaren för barnet, ombudet eller vårdnadshavaren. Det finns inget hinder för försvarare att kontakta målsägande som inte företräds av målsägandebiträde, men det ligger i sakens natur att då iaktta hänsyn och försiktighet.

6.3.2 En advokat får inte om ett vittne eller annan lämna nedsättande uppgifter eller göra kränkande eller förklenande uttalanden, om det inte i den aktuella situationen ter sig försvarligt för att ta tillvara klientens intressen.

Kommentar:

Kränkande uppgifter skall undvikas och är sällan förenliga med klientintresset. Dock är det viktigt att en advokat kan framföra uppgifter till stöd för sin klients intressen, även om dessa kränker annan. Advokaten får inte väja för obehaget i en sådan situation. Uttrycket ”ter sig försvarligt” markerar att utgångspunkten skall vara den situation som advokaten befann sig i när uttalandet respektive den skriftliga formuleringen gjordes. Det måste finnas utrymme för viss felbedömning. Det ligger i sakens natur att kravet på omdöme och måttfullhet är större beträffande det skrivna ordet än beträffande ett uttalande i stridens hetta, då betänketiden är så mycket kortare. Det är den ärliga avsikten som skall vara avgörande. Regeln medför en viss uppmjukning i förhållande till vad som gällde tidigare och innebär att klientintresset prioriterats. Kravet på måttfullhet får inte ställas så högt att advokaten hämmas i sitt agerande för detta intresse.

6.4 Andra förfaranden än rättegång

Det som sägs i 6.1–6.3 äger tillämpning också på förfaranden inför annan myndighet än domstol.

Kommentar:

Skiljeförfaranden omfattas inte generellt av bestämmelserna. Utöver de bestämmelser som särskilt tar sikte på förhållandet till domstol torde de dock vara tillämpliga även i sådant förfarande.

7 Advokatrörelsens organisation m.m.

7.1 Upprätthållande av oberoende

En advokat skall bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att advokatens oberoende inte äventyras.

Kommentar:

Att en advokat skall vara oberoende tar inte enbart sikte på oberoendet i förhållande till statsmakterna och på hur advokatverksamhet får ägas och ledas. Även genom det sätt på vilket verksamheten bedrivs kan oberoendet riskeras, till exempel om advokaten kommer på obestånd eller annat än tillfälligt arbetar för endast en klient.

7.2 Firma

En advokat skall bedriva sin verksamhet under en firma som innehåller ordet "advokat", om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag. Korrekt och fullständig firma skall klart framgå av skriftligt eller elektroniskt meddelande och annat material genom vilket advokatverksamheten presenteras.

Kommentar:

För klienter och andra som kommer i kontakt med advokaten skall det tydligt framgå att det är fråga om en advokat och, då verksamheten bedrivs i bolagsform, i vilken juridisk person detta sker. Med "annat material" avses till exempel hemsida och annonser. I de sammanhangen skall således hela firman anges. Detta är däremot normalt inte nödvändigt vad gäller skyltar. Då byråer samarbetar är det väsentligt att det för klienten och andra klart framgår vilken byrå man har att göra med.

7.3 Kontorsorganisation

7.3.1 En advokat är skyldig att se till att kontorsorganisationen är i god ordning och har en för verksamheten anpassad utrustning och bemanning samt att alla klientuppdrag bevakas.

7.3.2 Meddelanden som sänds till en advokat i dennes verksamhet skall utan dröjsmål besvaras, om det inte av omständigheterna framgår att ett svar inte behövs. Om ett svar inte kan avges utan dröjsmål, skall mottagandet av meddelandet bekräftas och svar avges så snart det kan ske.

7.3.3 En advokat är skyldig att se till att all bokföring liksom förvaltningen av klienters penningmedel och värdehandlingar sker med iakttagande av vad som är föreskrivet i lag och i Advokatsamfundets bokföringsreglemente.

7.3.4 Advokaten skall noga följa den ekonomiska utvecklingen av advokatrörelsen och se till att i rörelsen uppkomna skulder kan betalas i rätt tid.

Kommentar:

En väl fungerande kontorsorganisation är normalt en förutsättning för att klientintresset skall kunna bevakas på bästa sätt. Det åligger därför advokaten att skaffa sig sådan bemanning och utrustning att advokaten är möjlig att nå under kontorstid och att frister bevakas och meddelanden besvaras i tid. Detta gäller även under advokatens ledighet eller annan bortovaro. Vidare får det anses åligga advokaten att vara väl insatt i verksamhetens ekonomi. Det kan inte ställas upp som ett generellt krav att advokatrörelsen skall vara lönsam, men däremot att advokaten vidtar erforderliga åtgärder i tid om så visar sig inte vara fallet.

7.4 Advokatverksamhet i bolag

7.4.1 Om en advokats verksamhet bedrivs i bolag, får i bolaget inte bedrivas annan verksamhet än advokatverksamhet. All advokatverksamhet skall då också äga rum i och intäktsföras i det bolaget, utom i de fall då det av uppdragets personliga natur följer att arvodet är att hänföra till inkomst av tjänst.

Kommentar:

Det är principiellt viktigt att det i bolag som driver advokatverksamhet inte bedrivs annan verksamhet i sådan omfattning att det kan medföra tveksamhet om bolagets huvudsakliga verksamhetsföremål eller det uppkommer risker som kan påverka bolagets ställning eller äventyra bolagets möjligheter att teckna försäkringar eller erhålla utbetalningar på försäkringar täckande advokatverksamheten. Det är också angeläget att intäkter från advokatverksamheten faktureras från och intäktsförs hos det bolag som klienten anlitar för uppdraget. Även i ansvarshänseende är det betydelsefullt att klienten vet vilket advokatbolag som anlitas och vem klienten kan vända sig mot om så skulle visa sig påkallat.

7.4.2 En advokat får driva advokatverksamhet i fler än ett bolag endast om Advokatsamfundets styrelse medger undantag. Detsamma gäller om verksamheten bedrivs i enskild firma samtidigt som i bolag.

Kommentar:

Från huvudregeln att advokatverksamhet inte får bedrivas i fler än ett bolag kan Advokatsamfundets styrelse medge undantag. Undantag behöver dock normalt inte begäras om det utåt klart framgår hur verksamheten bedrivs och det inte försvårar för klienten att bedöma vilket bolag klienten har anlitat. För advokatbolag med verksamhet i såväl Sverige som utlandet torde Advokatsamfundets styrelse kunna medge undantag under förutsättning att verksamheten i det utländska bolaget bedrivs under acceptabla former. Likaså torde det finnas möjlighet att organisera verksamheten i flera svenska bolag under förutsättning att det klart framgår för klienten vilket bolag som anlitas.

7.4.3 Utan hinder av 7.4.1 får advokatbolag förvalta egna likvida medel på normalt sätt eller i begränsad omfattning äga egendom, utan direkt samband med advokatverksamheten.

Kommentar:

I ett vägledande uttalande angående förvärv och innehav av tillgångar i advokatrörelse har Advokatsamfundets styrelse den 14 december 2000 bland annat uttalat att god advokatsed inte hindrar advokat att förvärva eller inneha sådana tillgångar i sin advokatrörelse som är tillåtna för advokaten själv eller att fritt bedriva sedvanlig förmögenhetsförvaltning av i advokatrörelsen ingående tillgångar. Sådana placeringar får inte ha sådan omfattning att advokaten inom ramen för advokatrörelsen därigenom kan anses bedriva annan verksamhet än advokatverksamhet och inte heller innefatta osedvanlig risk eller vara oförenlig med advokatkårens anseende. Det har angivits att det inte är förenligt med god advokatsed att advokataktiebolag bedriver handel med värdepapper eller annan förmögenhetsförvaltning i sådan omfattning att verksamheten i fråga uppfyller kraven för näringsverksamhet enligt inkomstskattelagstiftningen (se 13 kap. 1 § inkomstskattelagen och nu upphävda 3 kap. 21 § kommunalskattelagen). God advokatsed tillåter enligt nyssnämnda vägledande uttalande inte heller att ett advokatbolag i sin bolagsordning har bestämmelser om att bolaget skall bedriva annan verksamhet än advokatverksamhet. En särskild fråga har uppkommit om förvärv av fastigheter för eget boende, hyresfastigheter eller jordbruksfastigheter. Grundprincipen anses vara

att ägande och förvaltning av sådana tillgångar inte får innefatta osedvanlig risk eller vara oförenlig med advokatkårens anseende. Att i begränsad omfattning bedriva sådan verksamhet som ägandet av nyssnämnda fastigheter innebär, torde således normalt inte vara oförenligt med god advokatsed.

7.5 Advokatbolags organisation

7.5.1 Endast advokat får utses till styrelseledamot eller styrelsesuppleant, eller vara aktieägare eller bolagsman i advokatbolag.

Kommentar:

Huvudregeln är inte avsedd att förhindra att fackliga representanter eller andra som kan ha en lagstadgad rätt eller skyldighet att ingå i styrelsen för att advokatbolag skall kunna göra detta. Beträffande delägande i advokataktiebolag finns en undantagsbestämmelse nedan i 7.5.3.

7.5.2 Verkställande direktör i advokataktiebolag kan, efter dispens av Advokatsamfundets styrelse, vara annan än advokat under förutsättning att denne har förbundit sig att iakttä för verksamheten gällande regler, inbegripet god advokatsed. I sådant fall kan den verkställande direktören även utses att jämte advokat i bolaget teckna bolagets firma. Firma får dock inte, utom såvitt följer av 8 kap. 36 § aktiebolagslagen, tecknas utan medverkan av i bolaget verksam advokat.

Kommentar:

Regeln möjliggör för advokataktiebolag att anställa en verkställande direktör som inte är advokat. På samma sätt som gäller enligt 7.5.3 för ägande av advokatbolag av verkställande direktör som inte är advokat, förutsätter anställning av en verkställande direktör som inte är advokat dispens från Advokatsamfundets styrelse. Kravet på att den verkställande direktören skall ha förbundit sig att iakttä för verksamheten gällande regler, inbegripet god advokatsed, är en väsentlig faktor för att styrelsen skall medge sådan dispens. Om möjligheten att utse icke-advokat till verkställande direktör utnyttjas, är det viktigt att det inom advokatbolaget finns klara regler för att säkerställa att den del av advokatverksamheten som innefattar rådgivning till klienter utförs av advokater eller av biträdande jurister under tillsyn av advokat. Detta gäller naturligtvis även beträffande annan personal inom advokatbolag som inte är advokater eller biträdande jurister. Av regeln anses följa en skyldighet för advokatbolag som erhåller dispens att omedelbart underrätta Advokatsamfundet om sådan omständighet som gör att förutsättningarna för dispens inte längre föreligger. Om de krav som uppställts för dispensen inte efterlevts

i något avseende sedan dispensen beviljats kan Advokatsamfundets styrelse återkalla lämnad dispens.

7.5.3 Utan hinder av vad som sägs i 7.5.1 får verkställande direktör som inte är advokat, efter dispens av Advokatsamfundets styrelse, äga aktier eller andel i advokatbolag under följande förutsättningar. Sådant ägande får endast utgöra mindre än tio procent av kapitalet och representera mindre än tio procent av röstvärdet. Vidare kräver sådant ägande att den verkställande direktören har förbundit sig att omedelbart överlåta sina aktier eller sin andel till övriga ägare om anställningen upphör.

Kommentar:

Enligt 38 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund och 8 kap. 4 § rättegångsbalken får endast advokat vara bolagsman i advokatverksamhet som drivs i bolagsform om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Med advokatbyråernas växande storlek och ökade önskemål om att underlätta för advokatbyråer att rekrytera och behålla nyckelmedarbetare som inte är advokater, finns anledning att öppna upp för ägande av personer som inte är advokater. Mot denna bakgrund har regeln införts för att tydligare ange grundförutsättningarna för att Advokatsamfundets styrelse skall bevilja sådan dispens. Möjligheten till externt ägande enligt denna bestämmelse är begränsad till verkställande direktör. För beviljande av dispens är en begränsning av ägandet eller inflytandet, liksom kravet i 7.5.2 på att verkställande direktören skall förbinda sig att iaktta gällande regler, inbegripet god advokatsed, väsentligt. Dessa förhållanden är självfallet även väsentliga för det fall det skulle finnas anledning att återkalla dispensen. Det rapporteringskrav som gäller beträffande förutsättningarna för anställning som verkställande direktör gäller även för den verkställande direktörens ägande i advokatbolaget (se kommentaren till 7.5.2).

Denna bestämmelse begränsar inte Advokatsamfundets styrelse att, i enlighet med 38 § i stadgarna och 8 kap. 4 § rättegångsbalken, medge undantag från kravet på att endast advokat får vara bolagsman i advokatbolag även i andra fall än som anges här.

7.6 Anställningsförhållanden m.m.

7.6.1 En advokat får inte vara anställd av annan än advokat eller advokatbyrå, om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag. En advokat får dock utan styrelsens tillstånd vara anställd i en utländsk advokatbyrå som har hemvist i ett land inom EU, EES eller i Schweiz.

Kommentar:

Regeln följer av 3 § sjunde stycket i Advokatsamfundets stadgar. Bakgrunden till att dispens krävs för anställning vid advokatbyrå i land utom EU, EES eller Schweiz är att det är svårt att överblicka hur reglerna för advokatbyråverksamhet i andra länder kan vara utformade. Om regelverket i annat land uppfyller de krav som Advokatsamfundets styrelse rimligen kan ställa så bör undantag kunna medges.

7.6.2 En advokat eller ett advokatbolag får anställa biträdande jurister och annan personal för att biträda i verksamheten. Om flera advokater driver verksamhet i advokatbolag skall dessa sinsemellan klargöra vem av dem som ansvarar för instruktion och tillsyn av övrig personal i olika avseenden. En advokat som har sådant ansvar skall vidta de åtgärder som rimligen kan ankomma på advokaten för att säkerställa att personalen fullgör sina uppgifter på sätt som god advokatsed kräver. Andra än jurister får inte självständigt biträda allmänheten.

Kommentar:

Tillsynen över biträdande jurister och annan personal är central i all advokatverksamhet. Exakt var gränsen går för de åtgärder som en advokat har att vidta i detta avseende är svårt att definiera, och avgörandet i NJA 1985 s. 856 pekar närmast mot ett strikt ansvar för en advokat som har att utöva tillsyn över en biträdande jurist. Vid bestämmande av graden av tillsyn måste dock den biträdande juristens erfarenhet, ärendets karaktär och andra relevanta omständigheter kunna beaktas. Även om en advokatbyrå anställer t.ex. en patentingenjör eller annan expert som inte är jurist, vilket är tillåtet, skall dessa arbeta tillsammans med verksamma advokater eller biträdande jurister och dessa jurister vara de som biträder klienterna, dvs. allmänheten. Advokatverksamhet får inte blandas ihop med icke juridisk rådgivningsverksamhet.

7.6.3 En advokat eller ett advokatbolag får inte ha biträdande jurister, som inte är advokater, anställda under sådana betingelser att den biträdande juristens arbete inte kan övervakas på ett betryggande sätt. Biträdande jurister får inte tillåtas att bedriva juridisk verksamhet för egen räkning. Biträdande jurister får inte anställas på villkor som i konkurrensbegränsande syfte eller i något annat avseende framstår som oskäliga.

Kommentar:

Första meningen syftar såväl på situationer där en biträdande jurist bedriver arbetet i en advokatbyrås lokaler utan att arbetet fortlöpande kan övervakas

på ett betryggande sätt, som på att en advokatbyrå lånar ut eller mot ersättning placerar en biträdande jurist hos något klientföretag eller annan. När det gäller den första situationen bör undvikas att placera en biträdande jurist på ett kontor annat än där advokatbyråns advokater är placerade. Beträffande uthyrning från advokatbyrå av biträdande jurister finns ett vägledande uttalande från den 9 december 2004 av innebörd att för att uthyrning skall vara tillåten följande skall gälla.

1. Den biträdande juristen skall under aktuell tid vara anställd i advokatbyrå.
2. Vid tjänstgöringen skall tydligt framgå att arbetet utförs som biträdande jurist i aktuell advokatbyrås namn. Så skall t.ex. externa handlingar som undertecknas av den biträdande juristen avfattas på advokatbyråns brevpapper och den biträdande juristen skall endast nyttja visitkort från advokatbyrå.
3. Den biträdande juristen skall vara direkt underställd en principal på advokatbyrån och inte t.ex. chefsperson hos klientföretaget.
4. Alla erhållna uppdrag skall registreras som ärenden i advokatbyrån och i samband därmed skall normal kontroll av eventuella intressekonflikter göras.
5. Advokatbyrån skall upprätta rutiner, som tillgodoser kravet på kontinuerlig tillsyn över den biträdande juristen.

Om dessa villkor inte kan uppfyllas kan ett alternativ vara att den biträdande juristen i fråga får tjänstledigt för arbete på annat företag. Vid kortare uthyrning eller vid arrangemang där biträdande jurist någon dag i veckan utför sitt arbete hos ett klientföretag bör svårigheterna med tillsyn och oklarheter beträffande anställningsförhållanden vara hanterbara. Motsvarande bör också gälla om biträdande jurist i utbildnings- eller allmänbildnings syfte tjänstgör hos bank eller annat företag och därmed utövar annan verksamhet än juridisk sådan. Bestämmelsen i sista meningen om att biträdande jurister inte får anställas på villkor som är oskäliga innebär bland annat att lön, speciellt för nyanställda, inte får baseras på t.ex. rörlig lön eller provisionslön på sådant sätt att den biträdande juristen inte utan svårighet kan få en rimlig lön.

7.6.4 En advokat eller ett advokatbolag får i verksamheten inte hyra in jurister som inte är anställda i advokatrörelsen. Sådana jurister får dock anlitas i utbildningssyfte eller för att utföra expertuppdrag i enskilda ärenden.

Kommentar:

Inhyrning av personal från bemanningsföretag eller motsvarande kan medfö-

ra problem beträffande sekretess och intressekonflikter, särskilt om personer har tillfälliga uppdrag hos ett antal advokatbyråer eller andra företag. Huvudprincipen måste vara att de jurister som arbetar i en advokatverksamhet också skall vara anställda där. Som framgår bör det dock vara möjligt att genom avtal och sekretessåtaganden hantera jurister från t.ex. klientföretag, som för en kortare tid i utbildningssyfte eller för framtagande av expertutlåtanden eller motsvarande arbetar i advokatverksamheten. Om juristen fortfarande är anställd hos klientbolaget eller annan under sådan tid måste det klart framgå att vederbörande inte är anställd hos advokatbyrån.

7.7 Samarbeten

7.7.1 En advokat eller ett advokatbolag får bedriva verksamhet i samarbete med andra advokater eller advokatbyråer. Om samarbetet innebär närmare uppdragsrelaterad eller ekonomisk gemenskap av varaktigt slag, skall samarbetsförhållandet tydligt framgå av brevpapper och annat material i verksamheten, t.ex. genom användande av gemensam firmadominant. I sådant fall skall frågor om intressekonflikter avgöras med beaktande av alla de samarbetandes uppdragsförhållanden liksom övriga förhållanden. Vid användning av gemensam firmadominant skall, vid bedömningen av försäkringsskyldigheten enligt 2.6, beaktas den totala verksamhet som bedrivs under firmadominanten.

Kommentar:

En advokats rätt att bedriva verksamhet i samarbete med andra advokater innefattar inte en rätt att bedriva verksamhet med jurister som inte är advokater. I 7.7.5 finns en bestämmelse om kontorsgemenskap med juridiska specialister som inte är advokater.

Om de samarbetande advokaterna använder en gemensam firmadominant skall vid bedömningen av försäkringsskyldigheten enligt 2.6 hänsyn tas till den totala verksamheten som bedrivs under firmadominanten. Denna regel är ny och innebär en utvidgning av försäkringsskyldigheten. Det är rimligt att klienter som vänder sig till en större organisation, även om de samarbetande advokaterna driver separat organiserade rörelser, skall kunna förvänta sig att försäkringsskyddet är anpassat till hela organisationens storlek.

7.7.2 Sådant närmare samarbete med utländska advokater eller advokatbyråer förutsätter särskilt tillstånd av Advokatsamfundets styrelse.

Kommentar:

Samarbete mellan advokater och utländska advokater eller advokatbyråer

förekommer allt oftare. Detta är naturligt med hänsyn till den ökande internationaliseringen av samhällslivet. Sådana samarbeten innefattar ofta komplicerade förhållanden. Det är inte ändamålsenligt att i dessa regler föreskriva förutsättningarna för samarbetena, inte minst därför att de verkliga förhållandena här och i utlandet förändras över tiden. Advokatsamfundets styrelse har redan genom flera dispensärenden utarbetat en praxis för internationella samarbeten. Det är naturligt att låta styrelsen fortsätta med normgivningen.

7.7.3 Annat samarbete får inte ske under gemensam firmadominant eller på annat sätt som inger föreställningen att de samarbetande utgör en och samma verksamhet.

Kommentar:

Syftet med bestämmelsen är att hindra att verksamheter som inte innefattar samarbete enligt 7.7.1 uppfattas som en och samma verksamhet.

7.7.4 Samarbete avseende lokaler eller utrustning som innebär risk för att advokatens tystnads- och diskretionsplikt åsidosätts innebär kontorsgemenskap. Vid kontorsgemenskap mellan advokater eller advokatbolag skall frågor om intressekonflikter avgöras med beaktande av samtliga advokaters och advokatbolags uppdragsförhållanden och övriga förhållanden, oavsett hur ekonomin är anordnad. Detsamma gäller varje annat samarbete som innebär risk för att advokatens tystnads- och diskretionsplikt åsidosätts.

Kommentar:

Avgörande för regelns tillämplighet är risken för spridning av information som omfattas av tystnads- och diskretionsplikt. Så kan vara fallet med gemensam personal, kopianter, fax, reception, etc. Det är emellertid inte tillräckligt att advokatbyråer finns på samma våningsplan i ett kontorshotell. Avsikten är inte att skärpa reglerna i förhållande till vad som gällt tidigare eller att försvåra den praktiska tillämpningen.

7.7.5 Kontorsgemenskap med andra än advokater är inte tillåten. Dock får kontorsgemenskap ingås med juridiska specialister som inte är advokater, men som har domarbakgrund eller annan särskilt kvalificerad juridisk bakgrund. Om sådana specialister driver verksamhet under egen firma har advokaten eller advokatbolaget inte någon skyldighet att övervaka verksamheten. Specialisterna skall dock erinras om för advokatverksamheten gällande regler, särskilt avseende tystnadsplikt och intressekonflikter och skall förbindas att iaktta dessa.

Kommentar:

En advokat är skyldig att utöva tillsyn över sina anställda, biträdande jurister och andra. Det är inte ovanligt att advokatbyråer knyter s.k. konsulter av olika slag till sig. Konsulterna kan vara förutvarande delägare, domare, professorer eller andra personer. I praktiken visar det sig ofta svårt för advokatbyrå att utöva tillsyn över konsulterna. För att möjliggöra för advokatbyråer att kunna knyta till sig kvalificerade personer, som f.d. justitieråd, andra domare eller professorer i juridik, ges genom regeln en möjlighet för advokater att bedriva kontorsgemenskap med sådana juridiskt kvalificerade personer. Förutsättningen är att konsulterna bedriver verksamheten under egen firma. Även vid kontorsgemenskap skall advokatbyrå se till att konsulterna genom avtal förbinder sig att följa de vägledande reglerna om god advokatsed.

7.8 Ackvisition och marknadsföring

7.8.1 En advokat får inte anskaffa uppdrag på ett sätt som innebär att annans trångmål eller utsatta situation utnyttjas.

Kommentar:

Det tidigare generella förbudet för en advokat att skaffa sig uppdrag genom att vända sig direkt till annan och erbjuda sina tjänster har avskaffats. Däremot är det fortfarande förbjudet att utnyttja annans utsatthet, s.k. ”ambulance chasing”.

7.8.2 En advokat får ange viss inriktning på sin verksamhet endast om advokaten har särskilda insikter i och erfarenhet av angivet verksamhetsområde.

Kommentar:

Det förekommer ofta att advokater uppger sig att vara specialister på ett stort antal områden. Regeln syftar till att stävja detta. Det tidigare förbudet mot att en advokat marknadsför sina tjänster på ett stötande och missvisande sätt har tagits bort, eftersom ett sådant förbud redan följer av marknadsföringslagen.

7.8.3 En advokat får inte medverka till eller godta att annan bedriver ackvisitionsverksamhet eller marknadsföring för advokatens räkning på ett sätt som inte är tillåtet för advokaten själv.

7.9 Ersättning för anskaffande av uppdrag

7.9.1 En advokat får inte avstå viss del av arvodet till annan eller lämna denne ersättning i annan form för att vederbörande tillfört eller tillför advokaten uppdrag eller utfäster sig att vara verksam i sådant syfte. Sådan ersättning får inte heller mottas.

7.9.2 Vad som anges i 7.9.1 utgör inte hinder för fördelning av arvode mellan advokaten och advokatens kompanjon eller biträdande jurist eller sådan samarbetspartner som anges i 7.7.1.

7.10 Kostnadsansvar

7.10.1 Om en advokat på klients vägnar anlitar en sakkunnig för att verkställa utredning, avge utlåtande eller annat, skall advokaten om denne inte avser att ansvara för den sakkunniges arvode och kostnader, klargöra detta innan uppdraget påbörjas.

7.10.2 Om en advokat på klients vägnar anlitar en kollega, t.ex. som platsombud, är advokaten skyldig att ansvara för kollegans arvode och kostnader, om förbehåll om annat inte har gjorts.

Kommentar:

Avsikten med bestämmelserna är att klargöra inte vad som gäller civilrättsligt, utan hur advokaten skall agera ur ett etiskt perspektiv.

7.11 Tillhandahållande av kännetecken åt annan

En advokat får inte tillåta att annan använder brevpapper eller kännetecken på sätt som oriktigt förmedlar intrycket av att advokaten och dennes verksamhet är avsändare, har skapat dokumentet eller på annat sätt ansvarar för dess innehåll.

Kommentar:

Regeln innebär inte att advokaten till exempel är förhindrad att skicka olåsta Word-dokument till klienten. Advokaten får dock inte tillåta klienten att ändra i dokumenten och därefter presentera dem som om de kom från advokaten.

7.12 Utlämnande och arkivering av handlingar

7.12.1 När ett uppdrag slutförts eller på annat sätt upphört, skall advokaten utan dröjsmål till klienten lämna ut sådana handlingar som tillhör denne om inte klienten särskilt begär att handlingar skall fortsatt förvaras av advokaten och denne

accepterar detta. En advokat får inte som villkor för att lämna ut handlingarna uppställa krav på att av advokaten debiterat arvode eller av advokaten avgiven redovisning godkänns av klienten.

7.12.2 En advokat är skyldig att i original eller kopia arkivera de handlingar som ansamlats under utförandet av ett uppdrag. Detta gäller dock inte dubletter, tryckta handlingar och liknande material som utan större svårigheter kan tas fram från annat håll. Arkivhållning skall ske under tio år eller den längre tid som uppdragets natur påkallar. Handlingar, andra än klienten tillhöriga originalhandlingar, får arkiveras i form av fotografiska eller elektroniska kopior.

Kommentar (reviderad senast den 1 februari 2016):

Bestämmelserna klargör att advokaten är skyldig att lämna ut handlingar som tillhör klienten. För kopieringen har advokaten rätt till skäligen ersättning. Advokatens skyldighet att hålla handlingarna arkiverade under minst tio år gäller även om klienten begär att tiden skall förkortas eller att någon handling skall förstöras tidigare.

Se även styrelsens vägledande uttalande från den 17 mars 1995 om advokats skyldighet att, sedan ett uppdrag upphört, utlämna handlingar i ärendet till klient. Att denna skyldighet gäller även om uppdraget omfattat mer än en klient samt att skyldigheten omfattar samtliga handlingar och även elektroniskt sparade dokument och oberoende av om någon av klienterna motsätter sig utlämnandet, framgår av Vägledande uttalande den 28 januari 2011 (cirkulär nr 5/2011) angående advokaters skyldighet att lämna ut handlingar i ärendet till klient m.m.

Se även styrelsens vägledande uttalande den 13 juni 2013 (cirkulär nr 21/2013) angående advokats skyldighet att, med beaktande av den tystnadsplikt som advokaten är bunden av i förhållande till tidigare ställföreträdare eller ägare till ett klientbolag, lämna ut handlingar i ärendet, särskilt sådana som sparats elektroniskt, sedan uppdraget upphört. Oavsett om advokaten varit ombud för eller styrelseledamot i bolaget, föreligger ingen generell plikt för advokaten att lämna upplysningar eller utlämna handlingar till en ny styrelse eller andra företrädare för bolaget. En prövning av vilken information eller vilka handlingar som kan utlämnas måste göras från fall till fall med beaktande av advokatens tystnadsplikt (jfr kommentaren till VRGA 2.2.1).

8 Förhållandet till Advokatsamfundet

Bestämmelsen reviderades den 4 december 2015 att gälla från och med den 1 januari 2016.⁴

En advokat är skyldig att inom förelagd tid inkomma med yttrande och svaromål som begärs av Advokatsamfundets styrelse eller disciplinnämnd eller av generalsekreteraren eller dennes medhjälpare samt Konsumenttvistnämnden. Advokaten är därvid inte bunden av den tystnadsplikt som annars gäller. De uppgifter advokaten lämnar skall vara sanningsenliga.

Kommentar (reviderad senast den 1 februari 2016):

I förhållande till lydelsen i tidigare 52 § innehåller bestämmelsen ingen skyldighet för en advokat att fullständigt besvara framställda frågor och lämna begärda uppgifter till Advokatsamfundet. Ändringen i det etiska regelverket har gjorts med beaktande av den i Europakonventionen (artikel 6.1) fastslagna rätten till en rättvis rättegång och den däri inbegripna rätten att inte behöva uttala sig respektive rätten att inte behöva lämna uppgifter som kan läggas uppgiftslämnaren till last ("the right to remain silent" och "the right not to contribute to incriminating oneself"). Förändringen har gjorts oaktat Advokatsamfundets i huvudsak privaträttsliga karaktär, liksom avsaknaden av såväl advokat- och ombudstvång som advokatmonopol i Sverige och den betydelse detta kan ha i förhållande till de aktuella konventionsrättigheterna.

Den lagliga skyldigheten för en advokat att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen gäller dock fortfarande (se 8 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken), liksom den i 43 § andra stycket i Advokatsamfundets stadgar fastslagna skyldigheten att efter anmaning avge skriftligt yttrande, att förete de handlingar som disciplinnämnden eller generalsekreteraren ålägger advokaten att tillhandahålla samt att på kallelse personligen infinna sig inför nämnden. Ett åsidosättande av uppgiftsskyldigheten innebär därmed fortfarande att advokaten kan bli föremål för disciplinär åtgärd.

I fråga om advokats skyldighet att lämna uppgifter med anledning av Advokatsamfundets tillsyn i fråga om lagstadgad regelefterlevnad m.m., hänvisas till cirkulär nr 26/2009 och den därtill fogade promemorian *En proaktiv tillsyn över advokater och advokatbyråer*.

Sedan den 1 januari 2016 gäller uppgiftsskyldigheten även gentemot Kon-

4. Se cirkulär nr 1/2016.

sumenttvistnämnden. Regleringen för Konsumenttvistnämnden och dess verksamhet regleras i stadgarna 47, 51 och 52–68 §§.⁵

Av den lagstadgade uppgiftsskyldigheten följer inte någon skyldighet för en advokat att lämna uppgifter rörande annan advokats agerande i strid mot god advokatsed.

En advokats skyldighet att lämna uppgifter i ett tillsynsärende gäller även sådana uppgifter som omfattas av advokatens tystnadsplikt mot klienten.

De uppgifter som en advokat lämnar måste, liksom tidigare, vara sanningsenliga.

5. Se cirkulär nr 1/2016 och SFS 2015:416.

II. Stadgar för Sveriges advokatsamfund

Antagna av Sveriges advokatsamfunds fullmäktige den 25–26 maj 1962. Senast ändrade genom beslut av fullmäktige den 14 juni 2014. (Se också not vid 46 § om ändring i bokföringsreglementet 9 och 10 §§ beslutad den 5 februari 2016.)

Ändamål och organisation

1 § Sveriges advokatsamfund utgör det allmänna advokatsamfund, varom förmåles i 8 kap. 1 § rättegångsbalken.

Samfundet har till ändamål

att till främjande av god rättsvård upprätthålla en rättrådig och yrkes-skicklig advokatkår,

att följa rättsutvecklingen och verka för att samfundets erfarenhet kommer denna till godo,

att tillvarata advokaternas allmänna yrkesintressen samt

att verka för sammanhållning och samförstånd mellan advokaterna.

Advokat är den som är ledamot av samfundet.

2 § Ledamöternas rätt att delta i handhavandet av samfundets gemensamma angelägenheter utövas genom fullmäktige, valda av ledamöterna och kallade *Sveriges advokatsamfunds fullmäktige*. Ärligen hålles ett ordinarie *fullmäktigemöte*.

Fullmäktige väljer styrelse för samfundet, kallad *Sveriges advokatsamfunds styrelse*, ävensom ledamöter av en nämnd, kallad *Sveriges advokatsamfunds disciplinnämnd*.

Samfundet är indelat i *avdelningar*, var och en med sin *styrelse*. Ledamöternas rätt att delta i handhavandet av avdelnings särskilda angelägenheter utövas å *avdelningsmöte*.

Om *allmänt advokatmöte* är stadgat i 25 §.

Om antagande av ledamot

3 §. Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,
2. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
3. under minst tre år efter ovannämnda kunskapsprov på tillfredsställande

sätt utövat praktisk kvalificerad juridisk verksamhet, varvid han eller hon skall ha ägnat sig åt att yrkesmässigt tillhandagå allmänheten i rättsliga angelägenheter antingen som anställd hos advokat eller för egen räkning,

4. vid tiden för ansökningens prövning tillhandagår allmänheten på sätt som avses i 3,
5. har med godkänt examensresultat genomgått av samfundet särskilt anordnad utbildning,
6. har gjort sig känd för redbarhet, och
7. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Samfundets styrelse får med hänsyn till föreliggande särskilda omständigheter medge undantag såvitt gäller första stycket 1, 3, 4 och 5. Detsamma gäller första stycket 2 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser. Undantag från treårskravet i första stycket 3 får avse högst ett år. Ytterligare undantag får medges endast om synnerliga skäl föreligger.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 2, 3 och 5. Provet skall vara anpassat till den sökandes utbildning och yrkeserfarenhet. Även den som registrerats enligt 4 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige skall, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet, anses uppfylla kraven enligt första stycket 2, 3 och 5.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som därefter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige skall anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–7.

Den som är försatt i konkurs eller har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall är förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde.

Lagfaren domare i eller befattningshavare vid domstol eller allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot.

Den som är anställd i stats eller kommuns tjänst i annan befattning än som

sägs i föregående stycke eller hos annan enskild än advokat får inte antas till ledamot såvida inte styrelsen medger undantag. Vad som nu sagts gäller dock inte den som är anställd hos ledamot av advokatororganisation inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

4 § Ansökan om inträde i samfundet prövas av samfundets styrelse. Vid ansökningen skola fogas de handlingar, vilka sökanden med hänsyn till bestämmelserna i 3 § önskar åberopa.

Styrelsen inhämtar utlåtande över ansökningen från styrelsen för den avdelning och beträffande utländsk sökande från den utländska advokatororganisation inom vars områden sökanden utövat eller utövar verksamhet, samt de ytterligare upplysningar som den anser erforderliga.

Avslås ansökan om inträde, skall beslutet ange de skäl, varå beslutet grundas.

4 a § Den som är auktoriserad som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen och utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel, skall vara registrerad hos advokatsamfundet.

Ansökan om registrering prövas av samfundets styrelse. Till ansökningen skall fogas de handlingar som styrelsen föreskriver eller som sökanden annars vill åberopa.

I ett avslag på en ansökan om registrering skall skälen för beslutet anges.

Bestämmelserna i dessa stadgar om ledamot av samfundet tillämpas också på den som registrerats enligt första stycket.

Bestämmelserna i denna paragraf gäller också för den som till följd av föreskrift enligt 8 kap. 11 § rättegångsbalken är skyldig att registrera sig hos samfundet.

4 b § I fall som avses i 3 § tredje stycket skall mottagandet av en ansökan bekräftas inom en månad samt sökanden underrättas för det fall nödvändiga handlingar skulle saknas. En ansökan skall behandlas och ett motiverat beslut fattas så snart som möjligt och senast inom fyra månader från det att en fullständig ansökan inkommit.

4 c § För att underlätta för en sökande som vill antas som ledamot i en advokatororganisation inom Europeiska unionen, Europeiska samarbetsområdet eller i Schweiz, skall Advokatsamfundet samarbeta med den behöriga organisationen i den andra staten. De upplysningar som utväxlas inom ramen för ansökningsförfarandet, skall behandlas konfidentiellt.

Om styrelse

5 § Samfundets styrelse består av ordförande, vice ordförande och 18 andra ledamöter. Ordförande, vice ordförande och övriga ledamöter väljs i nu nämnd ordning vid ordinarie fullmäktigemöte för två år, räknat från och med närmast följande 1 juli. Vartannat år utses ordförande, vice ordförande och åtta andra ledamöter, vartannat år tio ledamöter.

Vid val av andra ledamöter än ordförande och vice ordförande ska hänsyn tas till önskvärdheten av att samfundets samtliga avdelningar blir företrädda.

Den som vid utgången av den valperiod som han eller hon utsetts för kommer att ha varit ledamot i styrelsen under sex år i följd utan att ha varit ordförande eller vice ordförande, får inte för en tidigare period än den som börjar två år därefter utses till någon annan befattning inom styrelsen än som ordförande eller vice ordförande.

Om en ledamot i styrelsen väljs till ledamot av disciplinnämnden och tar emot detta uppdrag, ska han eller hon frånträda sitt uppdrag i styrelsen.

6 § Om en ledamot i styrelsen avgår före utgången av den valperiod som han eller hon valts för, ska nödvändigt val av ersättare för återstoden av perioden genomföras.

Ett sådant ersättningsval får förrättas vid ett extra fullmäktigemöte men får också anstå till närmaste ordinarie fullmäktigemöte efter avgången. Den som valts träder omedelbart i tjänst.

7 § Styrelsens säte är Stockholm.

8 § Styrelsen och disciplinnämnden utövar tillsyn över advokatväsendet och har att tillse, att ledamot såväl vid utförande av talan inför domstol som i sin övriga verksamhet fyller de plikter, som åvilar honom.

Uppkommer fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot på annat sätt än genom anmälan enligt 40 §, prövar styrelsen om ärendet skall hänskjutas till disciplinnämnden.

Om styrelsens befattning med ärende, som avses i 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken, är stadgat i 45 §.

9 § Styrelsen företräder samfundet, bevakar dess intressen och handhar dess angelägenheter samt beslutar å samfundets vägnar i alla ärenden, angående vilka ej annorlunda bestämmes i dessa stadgar.

På grund härav tillkommer det styrelsen bland annat:

1. att verkställa av fullmäktige fattade beslut,

2. att förvalta samfundets och dess särskilda fonders tillgångar,
3. att till ordinarie fullmäktigemöte avgiva förvaltningsberättelse för senast tilländalupna kalenderår,
4. att i fråga om ledamots anspråk på arvode och kostnader för utfört uppdrag på ledamotens, domstols eller skiljenämnds begäran själv eller genom utsedda sakkunniga avgiva utlåtande,
5. att på förfrågan eller eljest till ledamot avgiva vägledande uttalande angående advokatverksamhetens utövning,
6. att avgiva yttrande i av myndighet remitterat ärende och på eget initiativ å samfundets vägnar göra uttalande i lagstiftningsfråga eller annat ärende av betydelse för rättsutvecklingen eller advokatverksamheten,
7. att utse samfundets generalsekreterare och övriga tjänstemän,
8. att företräda samfundet i dess egenskap av aktieägare i Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag, samt
9. att pröva anmälningar enligt 31 § 1 mom. sista stycket.

10 § Styrelsen sammanträder, när ordföranden finner det lämpligt eller minst fyra styrelseledamöter begär det, på en ort som styrelsen eller ordföranden bestämmer.

Kallelse med föredragningslista ska i god tid före sammanträde sändas till styrelsens ledamöter.

Styrelsens ledamöter är inte berättigade till annan ersättning än för sina reseutgifter enligt de grunder som fullmäktige fastställt.

11 § Styrelsen är beslutsför när minst sju ledamöter är närvarande.

Beslut inom styrelsen fattas med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gäller den mening som ordföranden biträder, utom vid val som i sådant fall avgörs genom lottning.

Styrelsens protokoll justeras av ordföranden och en ledamot.

Om disciplinnämnd

12 § Samfundets disciplinnämnd består av ordförande, vice ordförande samt nio andra ledamöter.

Ordförande, vice ordförande och sex övriga ledamöter väljes i nu nämnd ordning vid ordinarie fullmäktigemöte för fyra år, räknat från och med närmast följande 1 juli. Val förrättas vartannat år och avser, varannan gång ordförande och tre andra ledamöter, varannan gång vice ordförande och tre andra ledamöter.

Nämndens återstående tre ledamöter (offentliga representanter) utses av

regeringen. De förordnas en i sänder varje år för högst tre år i taget, räknat från den 1 juli. De offentliga representanterna hämtas utanför den personkrets, som enligt 4 kap. 6 § rättegångsbalken är undantagen i fråga om val till nämndeman.

Samfundsledamot som vid utgången av den valperiod, för vilken han senast utsetts, kommer att ha varit ledamot av disciplinnämnden under åtta år i följd utan att därunder ha varit ordförande eller vice ordförande, får inte för tidigare period än den, som börjar två år därefter, på nytt utses till annan befattning inom nämnden än som ordförande eller vice ordförande.

Väljes ledamot av disciplinnämnden till ledamot eller suppleant i styrelsen och mottager han detta uppdrag, skall han frånträda sitt uppdrag i nämnden.

13 § Avgår av fullmäktige utsedd ledamot av disciplinnämnden innan den valperiod för vilken han valts gått till ända, skall om val av ersättare för återstoden av perioden gälla vad i 6 § är för där avsett fall stadgat.

14 § Disciplinnämnden har att handlägga frågor om disciplinärt ingripande mot ledamot i enlighet med stadgandena i 40–43 §§. Nämnden tillkommer att besluta om utslutning ur samfundet, varning, erinran, straffavgift och uttalande enligt 8 kap. 7 § första–fjärde styckena rättegångsbalken.

I den omfattning som närmare anges i 40 § kan disciplinnämnden för prövning om disciplinärt ingripande mot ledamot är påkallat arbeta på avdelningar, bestående av tre ledamöter varav en skall vara offentlig representant. Sådan avdelning kallas prövningsavdelning.

15 § Disciplinnämnden och prövningsavdelningar sammanträder på kallelse av nämndens ordförande å ort som denne bestämmer.

Kallelse med föredragningslista skall i god tid före sammanträde tillställas disciplinnämndens ledamöter.

De av fullmäktige utsedda ledamöterna i disciplinnämnden är icke berättigade till annan ersättning än för sina reseutgifter enligt av fullmäktige fastställda grunder.

16 § Disciplinnämnden är beslutför, då minst sex ledamöter är närvarande. Prövningsavdelning är beslutför med två ledamöter.

Är disciplinnämnden inte beslutför på grund av att ledamot är jävig, ska ersättare utses. Endast den som tidigare har varit ledamot i disciplinnämnden kan vara ersättare. Ersättare utses av generalsekreteraren eller, om denne är jävig eller har förhinder, av ordföranden i styrelsen.

Vid omröstning inom disciplinnämnden gäller rättegångsbalkens regler om omröstning i brottmål i tillämpliga delar. Uppkommer fråga om uteslutning ur samfundet, röstas härom särskilt. För beslut om uteslutning fordras att minst sex ledamöter är ense om denna påföljd.

Disciplinnämndens protokoll justeras av ordföranden och en ledamot. Prövningsavdelning skall föra särskilt protokoll, som justeras av avdelningens ordförande och en ledamot.

16 a § Disciplinnämnden beslutar om organisationen av prövningsavdelningarna.

Om kansli

17 § Samfundet ska ha kansli i Stockholm under ledning av en generalsekreterare som är anställd i samfundets tjänst.

Till generalsekreterare får utses endast den som är advokat.

Generalsekreteraren är inte valbar till ledamot i styrelsen eller disciplinnämnden och inte heller till ledamot eller suppleant i fullmäktige.

Om räkenskaper och revision

18 § Samfundets räkenskaper skola varje år avslutas per den 31 december.

Räkenskaperna och styrelsens förvaltning skola granskas av två årligen på ordinarie fullmäktigemöte utsedda revisorer. För envar av revisorerna utses en suppleant.

Om fullmäktige

19 § Fullmäktige väljas av samfundets avdelningar på sätt i 29 § närmare stadgas.

Styrelsens ordförande och vice ordförande äro självskrivna ledamöter av fullmäktige.

20 § Ordinarie fullmäktigemöte skall hållas under tiden den 15 maj – den 15 juni å dag, som styrelsen bestämmer.

För behandling av visst ärende skall extra fullmäktigemöte hållas, när styrelsen finner erforderligt eller då det skriftligen med angivande av anledningen begäres av minst tio fullmäktigeledamöter. I ärende, som skall behandlas å sådant möte, har styrelsen att avgiva utlåtande.

21 § Skriftlig kallelse till fullmäktigemöte skall avsändas, till ordinarie fullmäktigemöte senast tre veckor och till extra fullmäktigemöte senast två

veckor före mötet. Vid kallelsen skall fogas föredragningslista, upptagande de ärenden som vid mötet skola förekomma till behandling.

Ledamot av fullmäktige, som har förfall, är skyldig att omedelbart anmäla detta. Vid förfall för ledamot, som utsetts av avdelning, skall kallas den suppleant från avdelningen, som längst tillhört samfundet, därest avdelningen icke bestämt annan ordning för suppleanternas inkallande.

När kallelse till fullmäktigemöte utgått, skall till samfundets ledamöter ofördröjligen utsändas underrättelse därom med uppgift å de ärenden, som vid mötet skola förekomma till behandling.

22 § Ordinarie fullmäktigemöte tillkommer:

1. *att* behandla styrelsens förvaltningsberättelse och revisorernas berättelse samt besluta om ansvarsfrihet för styrelsen och, därest ansvarsfrihet vägrats, besluta om åtgärd med anledning därav,
2. *att* behandla styrelsens för Sveriges advokatsamfunds understödsfond förvaltningsberättelse och revisorernas berättelse samt besluta om ansvarsfrihet för understödsfondens styrelse och, därest ansvarsfrihet vägrats, besluta om åtgärd med anledning därav,
3. *att* välja samfundets styrelse och samfundets disciplinnämnd,
4. *att* välja revisorer och revisorssuppleanter,
5. *att* besluta om avgifter till samfundet och till understödsfonden,
6. *att*, efter förslag av Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag, besluta om serviceersättning till bolaget, samt
7. *att* behandla ärende, som styrelsen hänskjutit till mötet eller som ledamot av samfundet före den 15 april skriftligen hos styrelsen föreslagit till behandling.

23 § Å fullmäktigemöte må till avgörande företagas allenast ärende, som varit upptaget på föredragningslistan eller som står i omedelbart samband med sådant ärende, mötet dock obetaget att förrätta ersättningsval enligt vad i 6 och 13 §§ därom är stadgat.

24 § Fullmäktigemöte hålles å ort, som styrelsen bestämmer.

Vid behandling å fullmäktigemöte av andra ärenden än val äger envar ledamot av samfundet närvara och delta i förhandlingarna men ej i besluten.

Förhandlingarna vid fullmäktigemöte öppnas av styrelsens ordförande eller vid förfall för honom av vice ordföranden, varefter fullmäktige välja ordförande vid mötet. Styrelsens ordförande och vice ordförande äro icke valbara till ordförande.

För beslutförhet fordras att minst fyrtio ledamöter av fullmäktige eller suppleanter för dem äro närvarande vid mötet.

Omröstning å fullmäktigemöte sker öppet utom vid val, där slutet omröstning skall äga rum, om flera namn föreslås än valet avser. Vid sådan slutet omröstning äger varje röstande å röstsedel uppföra det antal namn omröstningen avser. Röst får avgivas allenast på namn, som föreslagits före omröstningen. Röstsedel, som upptager flera namn än valet avser, är ogiltig. Upptager röstsedel namn, som icke föreslagits före omröstningen, skall sådant namn anses såsom obefintligt. Avser omröstningen val av ordförande eller vice ordförande i styrelsen eller disciplinnämnden, är den vald, som erhåller mer än hälften av avgivna röster. Erhåller ej någon sådan majoritet, sker ny omröstning. Får ej heller därvid någon mer än hälften av avgivna röster, anställs en tredje omröstning mellan de två, som vid andra omröstningen erhållit de flesta rösterna. Den som därvid erhåller de flesta rösterna är vald. I händelse av lika röstetal vid andra eller tredje omröstningen skiljer lotten. Vid andra val än val av ordförande eller vice ordförande i styrelsen eller disciplinnämnden äro de som vid omröstningen erhålla högsta röstetalen valda. Erhålla två eller flera lika röstetal, sker ny omröstning mellan dem. I händelse av lika röstetal vid denna omröstning skiljer lotten.

Beslut fattas, där dessa stadgar ej annorlunda bestämma, med enkel röstövertikt. Vid lika röstetal gäller i andra ärenden än vid val den mening, som ordföranden vid mötet biträder.

Fullmäktig äger icke deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltning, för vilken han är ansvarig, och ej heller i val av revisor för granskning av sådan förvaltning.

Fullmäktiges protokoll justeras av ordföranden vid mötet och två fullmäktige.

Fullmäktiges ledamöter äro icke berättigade till annan ersättning än för sina reseutgifter enligt av fullmäktige fastställda grunder.

Av fullmäktige fattade beslut skola delgivas samfundets ledamöter.

Om allmänt advokatmöte

25 § Allmänt advokatmöte skall hållas minst vart tredje år å tid och ort, som styrelsen bestämmer. Vid sådant möte bör förekomma föredrag eller diskussion angående spörsmål av betydelse för advokaternas organisation eller yrkesutövning eller av allmänt juridiskt intresse.

Kallelse till allmänt advokatmöte skall utsändas senast sex veckor före mötet.

Förhandlingarna å allmänt advokatmöte ledas av styrelsens ordförande eller vid förfall för honom av vice ordföranden.

Om avdelningar

26 § Samfundets avdelningar är:

Norra avdelningen, omfattande Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands, Jämtlands samt Gävleborgs län.

Mellersta avdelningen, omfattande Dalarnas, Värmlands, Örebro, Västmanlands samt Uppsala län.

Stockholmsavdelningen, omfattande Stockholms samt Gotlands län.

Östra avdelningen, omfattande Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs samt Kalmar län.

Västra avdelningen, omfattande Västra Götalands samt Hallands län.

Södra avdelningen, omfattande Skåne och Blekinge län.

Utlandsavdelningen, för ledamöter som har sin verksamhet förlagd utomlands.

27 § Ledamot tillhör den avdelning, inom vars område han eller hon har sin huvudsakliga verksamhet. Ledamot som inte längre driver advokatverksamhet, tillhör den avdelning inom vars område den huvudsakliga verksamheten senast bedrevs.

Tvist om vilken avdelning ledamot skall tillhöra avgöres av samfundets styrelse.

28 § Avdelning skall antaga stadgar, vilka för att bli gällande skola godkännas av samfundets styrelse.

I avdelnings stadgar skall intagas bestämmelse, att avdelningsmöte årligen skall hållas före mars månads utgång för val av ledamöter och suppleanter i fullmäktige, att avdelningsmöte därjämte skall hållas, när samfundets styrelse eller fullmäktige för behandling av uppgivet ärende så påfordra, samt att vid avdelningsmöte och sammanträde med avdelningsstyrelsen skall föras protokoll, varav avskrift skall inom fjorton dagar översändas till samfundets kansli.

Avdelning får av sina ledamöter uppta årsavgift.

29 § Varje avdelning utser efter antalet av sina ledamöter vid närmast föregående årsskifte en ledamot av samfundets fullmäktige för varje påbörjad femtiondedel av antalet samfundsledamöter vid samma tid. Utlandsavdelningen utser dock minst två och andra avdelningar minst sex ledamöter.

En avdelning väljer lika många suppleanter som ledamöter. Ledamöter och suppleanter i fullmäktige väljs för ett år i sänder, räknat från och med närmast följande 1 maj. Den som vid utgången av den valperiod som han eller hon utsetts för kommer att ha varit ledamot av fullmäktige under sex år i följd, får inte för en tidigare period än den som börjar två år därefter utses till ledamot eller suppleant i fullmäktige.

En ledamot i samfundets styrelse är inte valbar till ledamot eller suppleant i fullmäktige. Om ledamot eller suppleant i fullmäktige som har utsetts av en avdelning väljs till ledamot i styrelsen och tar emot detta uppdrag, ska han eller hon frånträda sitt uppdrag i fullmäktige.

30 § Samfundets styrelse äger att med omedelbar verkan upphäva beslut av avdelning eller avdelningsstyrelse, som strider mot samfundets eller avdelningens stadgar eller ej anses förenligt med samfundets intresse.

Om avgifter

31 § 1 mom. Ledamot skall betala årlig avgift till samfundet. Avgiften utgår med lika belopp för varje ledamot.

Den som antagits till ledamot under andra halvåret betalar för det året halv årsavgift till samfundet.

Ledamot som inte driver advokatverksamhet och antingen fyllt sextio år eller av hälsoskäl är förhindrad att driva verksamhet betalar, om dessa förhållanden anmälts till samfundet, en avgift som uppgår till högst en tiondel av avgiften enligt första stycket.

2 mom. Serviceersättning till Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag påföres advokatrörelse avseende alla däri verksamma jurister och utgår med belopp eller enligt de grunder för beloppets bestämning som fullmäktige fastställer för ett kalenderår i sänder. Helt belopp utgår för jurist som är verksam i rörelsen den 1 juli under det kalenderår ersättningen avser medan halvt belopp utgår för den som påbörjar verksamhet i rörelsen efter den 1 juli under det kalenderår ersättningen avser.

Ledamot som är rörelseidkare eller företagsledare i advokataktiebolag skall ansvara för att serviceersättning erlägges för den advokatrörelse han bedriver eller förestår.

3 mom. Styrelsen får, om det finns skäl till det, befria ledamot från skyldighet att betala årsavgift till samfundet intill det belopp som skall betalas enligt 1 mom. sista stycket. Om synnerliga skäl föreligger får ledamot befrias från

att betala hela årsavgiften. Det sistnämnda gäller också årsavgift som bestämts enligt 1 mom. sista stycket.

Styrelsen får vidare efter servicebolagets hörande, om det finns särskilda skäl till det, helt eller delvis medge ledamot befrielse från skyldighet att betala serviceersättning till servicebolaget.

Styrelsen får besluta om uttag a conto av avgift till samfundet och serviceersättning till Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag att betalas i början av varje kalenderår för senare avräkning mot den avgift och ersättning som ordinarie fullmäktige beslutar.

32 § Där fullmäktige så beslutar, skall ledamot till Sveriges advokatsamfunds understödsfond erlägga årsavgift, som skall utgå med lika belopp för varje ledamot.

Vad som är stadgat i 31 § 1 mom. andra stycket och 3 mom. första stycket, skall äga motsvarande tillämpning beträffande avgifter till understödsfonden.

33 § Har upphävts från och med den 1 januari 2001; jfr dock övergångsbestämmelserna (se nedan).

Om yrkesplikter

34 § Vid utövande av sin verksamhet skall ledamot redbart och nitiskt utföra honom anförtrodda uppdrag och i allt iakttaga god advokatsed.

Ledamot är skyldig att, där god advokatsed så fordrar, förtiga vad han erfar i sin yrkesutövning.

35 § Det åligger ledamot att hålla penningmedel och andra tillgångar, som tillhöra hans huvudmän, skilda från vad honom tillhör.

Efter fullmäktiges hörande äger styrelsen utfärda närmare föreskrifter angående ledamöternas förvaltning av medel och andra tillgångar, som avses i första stycket, samt angående ledamöternas bokföring.

Innan fullmäktige höras i ärende, som i andra stycket avses, skall styrelsen bereda avdelningarna tillfälle att å avdelningsmöte behandla föreliggande förslag och avgiva yttrande däröver.

36 § Ledamot skall upprätthålla och utveckla sin yrkeskompetens.

Styrelsen får utfärda närmare föreskrifter om ledamöternas skyldigheter att i detta syfte genomgå professionell vidareutbildning och lämna uppgifter om detta till styrelsen.

37 § Ledamot må icke, där detta strider mot god advokatsed, frånträda mottaget uppdrag.

38 § I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte styrelsen medger undantag.

39 § Ledamot äger icke vid sidan av sin advokatrörelse utöva annan verksamhet av den art eller omfattning, att den kan menligt inverka på hans självständighet eller eljest är oförenlig med hans ställning som advokat.

Om disciplinärenden

40 § Göres hos samfundet anmälan mot ledamot av klient eller annan som berörs av saken eller väcker styrelsen fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot, upptages ärendet av disciplinnämnden, vanligen först av prövningsavdelning. Är prövningsavdelning enig om att disciplinär påföljd inte är påkallad och är ledamöterna ense om beslutets innehåll, får prövningsavdelningen avgöra ärendet. I annat fall skall ärendet hänskjutas till disciplinnämnden.

Disciplinnämndens ordförande får besluta att ärende skall hänskjutas till nämnden för avgörande utan att det först behandlas på prövningsavdelning.

41 § Om anmälan mot ledamot avser omständigheter, som ligger mer än tre år tillbaka i tiden, är disciplinnämnden ej skyldig att upptaga anmälan till prövning.

42 § Disciplinnämndens beslut, liksom beslut av prövningsavdelning av innebörd att ärende inte hänskjutes till nämnden, skall tillställas den ledamot, mot vilken anmärkning framställts, Justitiekanslern och styrelsen. Prövningsavdelnings beslut tillställs dock styrelsen endast om den begär det. Har ärendet upptagits på grund av anmälan enligt 40 §, skall även anmälaren få del av beslutet, såvida han ej återkallat anmälan.

Styrelsens beslut om avskrivning av anmälan mot ledamot skall tillställas anmälaren, ledamoten och Justitiekanslern.

Har anmälan mot ledamot avskrivits eller har i upptaget ärende om disciplinärt ingripande beslut meddelats av innebörd att ärendet ej hänskjutes till disciplinnämnden, får Justitiekanslern, inom fyra veckor efter det att han fått del av beslutet, hos nämnden påkalla åtgärd mot ledamoten.

43 § I disciplinärende skall den ledamot ärendet rör beredas tillfälle att

yttra sig över framställd anmärkning, om ej särskild omständighet föranleder annat.

Ledamot, mot vilken anmärkning framställts, är pliktig att efter anmaning avgiva skriftligt yttrande, att förete de handlingar som disciplinnämnden eller generalsekreteraren ålägger honom att tillhandahålla samt att på kallelse personligen infinna sig inför nämnden.

Disciplinnämnden får bestämma att muntlig förhandling skall hållas vid behandling av ärende i nämnden. Om ej särskilda skäl föranleder annat, skall sådan förhandling äga rum när uteslutning ur samfundet kan komma i fråga som påföljd. Därvid skall en av styrelsen utsedd advokat utföra den talan som föranledes av anmälan eller på annat sätt framkommen anmärkning. Styrelsens förordnande sker efter anmälan av nämnden eller generalsekreteraren. Uppdraget får inte ges till den som är ledamot av disciplinnämnden.

Om den ledamot, mot vilken anmärkning framställts, bedömes vara i behov av biträde för sitt försvar men inte själv anlitar sådant, får disciplinnämnden förordna försvarare för honom vid ärendets behandling i nämnden. Ersättning till försvarare som utsetts av nämnden skall utges av samfundet med belopp som bestämmes av disciplinnämnden. Detsamma gäller ersättning till försvarare som den ledamot, mot vilken anmärkning framställts, själv utsett, om nämnden bedömt sakens beskaffenhet vara sådan att ledamoten behöver biträde för sitt försvar. Nämnden kan förplikta den ledamot, mot vilken anmärkning riktats, att helt eller delvis till samfundet återgälda dess kostnad för försvaret.

Beslut om uteslutning, varning eller erinran skall angiva de skäl varå beslutet grundas.

44 § Beslut, varigenom ledamot uteslutits ur samfundet, skall, så snart beslutet går i verkställighet, delgivas samfundets ledamöter och rikets allmänna domstolar. Har beslut om uteslutning upphävts, skall meddelande därom lämnas samfundets ledamöter och nämnda domstolar, om beslutet tidigare delgivits dem. Detsamma gäller ett beslut om upphävande av en registrering enligt 4 a §.

44 a § Advokatsamfundets disciplinära verksamhet omfattar i vissa fall också den som auktoriserats som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz. I ett disciplinärt förfarande mot en sådan advokat skall advokatsamfundet, så snart förfarandet inleds, samarbeta och utbyta information med den behöriga myndigheten eller organisationen i den andra staten.

Om uteslutning av ledamot, som ej längre är behörig att vara advokat

45 § Uppkommer i styrelsen fråga om uteslutning av ledamot eller upphävande av registrering enligt 8 kap. 7 § femte stycket rättegångsbalken, skall styrelsen, innan beslut fattas i ärendet, bereda ledamoten tillfälle att yttra sig.

Beslut om uteslutning eller upphävande av registrering skall ange de skäl, varå beslutet grundas.

Styrelsens beslut skall tillställas den det rör och Justitiekanslern. Vad i 44 § är stadgat skall äga motsvarande tillämpning.

46 §¹ En ledamot är skyldig att lämna styrelsen de uppgifter som behövs för dess tillsyn över advokatväsendet. Styrelsen får efter fullmäktiges hörande meddela närmare föreskrifter om uppgiftsskyldigheten. Innan fullmäktige hörs, skall styrelsen ge avdelningarna tillfälle att behandla förslaget på avdelningsmöte och lämna yttrande över förslaget.

Inom sex månader efter utgången av varje räkenskapsår skall advokat som bedriver egen verksamhet till samfundets kansli sända över revisionsberättelse med intyg om att bokföringen skett enligt lag och samfundets bokföringsreglemente. Kommer en sådan revisionsberättelse inte in inom angiven tid har styrelsen rätt att utse auktoriserad eller godkänd revisor att på advokatens bekostnad utföra revision och avge sådant intyg till styrelsen.

Styrelsen får förordna att granskning av en ledamots bokföring och medelsförvaltning skall utföras av en auktoriserad revisor, som styrelsen utser. Ledamoten är i sådant fall skyldig att tillhandahålla sina diariumer och räkenskaper med tillhörande handlingar.

Vad en revisor får kännedom om vid revision enligt andra stycket andra meningen eller granskning enligt tredje stycket får röjas endast i den mån revisionen eller granskningen ger anledning till anmärkning.

När det finns särskilda skäl, får styrelsen besluta att en ledamots diariumer och räkenskaper med tillhörande handlingar skall granskas av generalsekreteraren eller företes för styrelsen.

Vid en granskning enligt tredje och femte styckena är ledamoten, om det begärs av den som utför granskningen, skyldig att från bank, klient eller annan hämta in och för den granskande förete de kontokuranter, besked

1. Styrelsen beslöt den 5 februari 2016 om ändringar i Advokatsamfundets bokföringsreglemente 9 och 10 §§, som föranleder förslag till fullmäktigemötet 2016 om ändringar i stadgarna 46 §.

eller andra uppgifter som behövs för kontroll av ledamotens förvaltning och räkenskaper. Tillhandahåller ledamoten inte dessa uppgifter inom rimlig tid, får den som utför granskningen själv hämta in uppgifterna.

Om tystnadsplikt för styrelseledamot m.fl.

47 § Ledamöter och suppleanter i styrelsen, ledamöter av disciplinnämnden, generalsekreteraren och andra advokater som har deltagit i handläggningen av disciplinären eller andra tillsynsären hos samfundet samt ledamöter och suppleanter i Konsumenttvistnämnden får inte obehörigen för någon annan yppa vad de på grund av en samfundsledamots skyldighet att lämna uppgifter och tillhandahålla handlingar har fått veta om honom eller henne och hans eller hennes verksamhet.

Om skadeupprättande åtgärder

48 § Fullmäktige äga besluta om kollektiv försäkring eller fond för upprättande av skada till följd av brottsligt förfarande från ledamots eller hos ledamot anställds sida. Innan sådant beslut fattas, skall tillfälle beredas avdelningarna att å avdelningsmöte behandla föreliggande förslag och avgiva yttrande däröver.

Ha fullmäktige fattat beslut varom i första stycket är stadgat, är ledamot skyldig att erlagga härav föranledd avgift, vilken skall för år räknat utgå enligt de grunder som fullmäktige beslutar. Beträffande avgift som nu sagts skall vad i 31 § 3 mom. är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Om ledamots utträde

49 § Om skyldighet i vissa fall för ledamot att genast utträda ur samfundet är stadgat i rättegångsbalken.

Vill ledamoten eljest utträda ur samfundet, skall han hos styrelsen göra skriftlig ansökan därom. Ansökningen skall föredragas vid närmast följande sammanträde med styrelsen. Föreligger mot ledamoten anmärkning av allvarlig beskaffenhet, äger styrelsen förordna, att med ansökningens behandling skall anstå i avbidan på prövning av den mot ledamoten framställda anmärkningen. Eljest skall ansökningen bifallas.

50 § Försummar ledamot att betala stadgeenlig avgift till samfundet, serviceersättning till Sveriges Advokaters Serviceaktiebolag eller stadgeenlig avgift till den avdelning han tillhör eller straffavgift och fullgör han icke efter anmaning sina skyldigheter härutinnan inom tid, som styrelsen bestämmer, skall styrelsen förklara att han utträtt ur samfundet.

Styrelsen får helt eller delvis eftergiva straffavgift, om särskilda skäl föreligger.

Om offentliggörande av vissa beslut

51 § Styrelsen ska se till att det blir allmänt känt att någon har antagits som ledamot av samfundet eller avgått ur det.

Disciplinnämnden får bestämma att ett beslut av nämnden i ett disciplinärende ska offentliggöras helt eller delvis.

Konsumenttvistnämnden får bestämma att ett beslut av nämnden ska offentliggöras helt eller delvis.

Om Konsumenttvistnämnden

52 § Konsumenttvistnämnden ska bestå av fem ledamöter och fem suppleanter. Av ledamöterna ska två vara advokater, två företräda konsumentintresset och en vara före detta ordinarie domare.

Ordföranden i Konsumenttvistnämnden ska vara före detta ordinarie domare.

Ett ärende får avgöras av tre ledamöter, varav en advokat, en företrädare för konsumentintresset och en före detta ordinarie domare.

53 § Advokatsamfundets styrelse utser ledamöter och suppleanter i Konsumenttvistnämnden. Samtliga ledamöter och suppleanter förordnas för tre år i taget.

En ledamot får inte omväljas om han eller hon kommer att ha varit ledamot av Konsumenttvistnämnden under sex år i följd vid utgången av den valperiod som han eller hon utsetts för.

54 § Om en ledamot eller suppleant i Konsumenttvistnämnden avgår innan den valperiod som han eller hon valts för har gått till ända, ska en ersättare utses för den återstående perioden.

55 § Vid omröstning i Konsumenttvistnämnden gäller rättegångsbalkens regler om omröstning i tvistemål i tillämpliga delar.

56 § I fråga om jäv för Konsumenttvistnämndens ledamöter och suppleanter gäller förvaltningslagen (1986:223) i tillämpliga delar.

Om ärenden i Konsumenttvistnämnden

57 § Konsumenttvistnämnden ska pröva tvister mellan en konsument och

en advokat eller advokatbyrå om en tjänst som advokaten eller advokatbyrån tillhandahållit konsumenten.

58 § Med konsument avses en fysisk person som agerar för ett ändamål som faller utanför den egna närings- eller yrkesverksamheten.

59 § En konsument kan skriftligen begära prövning av ett ärende, efter att ha betalat en ansökningsavgift som Advokatsamfundet bestämmer.

60 § Advokaten och i förekommande fall advokatbyrån är skyldig att medverka i Konsumenttvistnämndens prövning, om en lösning i samförstånd inte har kunnat uppnås.

Konsumenttvistnämnden får anmäla andra anspråk än arvode till advokatens försäkringsbolag.

61 § Konsumenttvistnämnden prövar inte ett ärende om

- konsumenten inte har försökt uppnå en lösning i samförstånd med advokaten,
- värdet av det som yrkas understiger 1 000 kronor,
- värdet av det som yrkas överstiger 200 000 kronor,
- ärendet kommer in senare än ett år efter det att konsumenten skriftligen framställde klagomålet till advokaten, såvida det inte finns synnerliga skäl,
- ärendet inleds av okynne eller saknar grund,
- den komplettering som nämnden begärt inte kommer in från konsumenten,
- utredningen är bristfällig och det inte går att avhjälpa bristen,
- ärendet med hänsyn till nämndens arbetsformer inte lämpar sig för prövning av nämnden eller allvarligt skulle förhindra nämnden från att fungera effektivt, eller
- ärendet handläggs eller är avgjort av domstol.

62 § Om det redan av innehållet i ett ärende framgår att tvisten enligt någon av grunderna i 61 § inte kan behandlas, ska Konsumenttvistnämnden tillhandahålla båda parterna ett motiverat beslut om avvisning inom tre veckor från det att ärendet togs emot. Om någon grund för avvisning enligt 61 § framkommer senare under handläggningen av ärendet, ska beslut om avvisning fattas så snart som möjligt.

63 § I ärenden hos Konsumenttvistnämnden ska den advokat som ärendet rör ges tillfälle att inkomma med ett skriftligt yttrande, om inte särskilda omständigheter motiverar något annat.

64 § Förfarandet inför Konsumenttvistnämnden är skriftligt.

65 § Konsumenttvister ska avgöras inom 90 dagar från det att de är färdiga för beslut. Konsumenttvistnämnden ska skriftligen underrätta parterna när ett ärende är färdigt för beslut.

Om en tvist är komplicerad kan tiden för avgörande enligt första stycket förlängas. I sådana fall ska parterna underrättas om detta och om hur lång tid det kan förväntas ta att pröva tvisten.

66 § Ett ärende kan förklaras vilande av Konsumenttvistnämnden om tvisten prövas hos advokatens försäkringsgivare.

67 § Parterna svarar för sina egna kostnader för förfarandet.

68 § Beslut från Konsumenttvistnämnden ska vara skriftliga och motiverade.

Konsumenttvistnämndens beslut kan inte överklagas.

Om ändring av stadgarna

69 § Ändringar av dessa stadgar beslutas av fullmäktige.

Innan ett sådant beslut fattas, ska avdelningarna ges tillfälle att behandla det aktuella förslaget på ett avdelningsmöte och sedan yttra sig över det.

För att ett beslut om stadgeändring ska vara giltigt, krävs det antingen att beslutet har fattats på ett ordinarie fullmäktigemöte och då har fått stöd av minst tre fjärdedelar av hela antalet fullmäktige eller att beslutet fattats på två på varandra följande ordinarie fullmäktigemöten och på det möte som hålls sist har fått stöd av minst två tredjedelar av de närvarande fullmäktige.

En beslutad stadgeändring ska fastställas av regeringen för att bli gällande.

— — —

33 § är upphävd från och med 1 januari 2001. Enligt övergångsbestämmelserna skall den dock fortfarande tillämpas på ledamots tvist med huvudman om arvode och kostnad för ett utfört uppdrag som har påbörjats före den 1 januari 2002.

Paragrafen intas här i sin lydelse när den upphävs.

”Ledamot är skyldig att ingå skiljeavtal i tvist med huvudman om arvode och kostnad för utfört uppdrag, om huvudmannen eller – om denne anlitat rättsskyddsförsäkring – vederbörande försäkringsbolag inom ett år från sluträknings avgivande hos styrelsen skriftligen begär det.

Lagen om skiljemän skall tillämpas med de tillägg och ändringar som anges nedan.

Skiljedom meddelas, enligt beslut av styrelsen, antingen av styrelsen eller av en särskild skiljenämnd, bestående av tre eller fem av styrelsen för varje särskilt fall, inom eller utom styrelsen, utsedda samfundsledamöter.

Skiljedom skall meddelas senast sex månader efter det skiljenämnden utsetts. Styrelsen äger dock på framställning av part eller skiljenämnden förlänga denna tid då skäl är därtill.

Där styrelsen prövar tvisten skall bestämmelserna i 11 § första och andra styckena av dessa stadgar gälla. Styrelsen och den särskilda skiljenämndens ledamöter får inte av part ta emot eller betinga sig ersättning.

Den särskilda skiljenämndens ledamöter är berättigade till ersättning av samfundet för sina reseutgifter enligt samma grunder, som gäller för ledamöter av styrelsen.

Ledamot som är part i tvisten skall svara för sina egna kostnader för förandet.

Föreligger avtal om arvode eller ersättning i övrigt för uppdrags utförande, är styrelsen och den särskilda skiljenämnden vid sin prövning inte bundna härav, om avtalet visas vara oförenligt med huvudmannens eller försäkringsbolagets berättigade intresse. Har verkställd debitering av arvode eller kostnad godkänts får styrelsen och den särskilda skiljenämnden, där debiteringen är uppenbart obillig samt omständigheterna i övrigt därtill föranleder, lämna godkännandet utan avseende.”

III. Regler om advokater i rättegångsbalken

Konsoliderade lydelse per den 1 januari 2016

8 Kap. Om advokater

1 § För riket skall finnas ett allmänt advokatsamfund. Stadgar för samfundet fastställas av regeringen.

Advokat är den som är ledamot av samfundet.

2 § Till ledamot av advokatsamfundet får endast den antas som

1. har hemvist i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz,
2. har avlagt de kunskapsprov som är föreskrivna för behörighet till domarämbete,
3. har genomgått för advokatverksamhet erforderlig praktisk och teoretisk utbildning,
4. har gjort sig känd för redbarhet, och
5. även i övrigt bedöms lämplig att utöva advokatverksamhet.

Advokatsamfundets styrelse får i enskilda fall medge undantag från antagningskraven såvitt gäller första stycket 1. Detsamma gäller antagningskraven enligt första stycket 2 och 3 beträffande den som är auktoriserad som advokat i en annan stat i enlighet med där gällande bestämmelser.

Den som har genomgått en utbildning som krävs för att bli advokat i en stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz och som i Sverige genomgått ett prov som visar att han eller hon har tillräckliga kunskaper om den svenska rättsordningen, ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2 och 3. Detsamma gäller den som registrerats enligt 2 a § och som därefter under minst tre år bedrivit faktisk och regelbunden advokatverksamhet i Sverige, under förutsättning antingen att verksamheten huvudsakligen omfattat svensk rätt eller att, om verksamheten inte huvudsakligen omfattat svensk rätt, den registrerade på annat sätt har förvärvat tillräckliga kunskaper och erfarenheter för att antas till ledamot i samfundet.

Den som har blivit auktoriserad som advokat i Danmark, Finland, Island eller Norge i enlighet med där gällande bestämmelser och som där-

efter under minst tre år på ett tillfredsställande sätt har tjänstgjort som biträdande jurist på advokatbyrå i Sverige ska anses uppfylla kraven enligt första stycket 2–5.

Den som är försatt i konkurs eller som har förvaltare enligt 11 kap. 7 § föräldrabalken får inte antas till ledamot. Inte heller får den antas till ledamot som enligt 3 § lagen (1985:354) om förbud mot juridiskt eller ekonomiskt biträde i vissa fall är förbjuden att lämna juridiskt eller ekonomiskt biträde.

Ordinarie domare, allmän åklagare eller kronofogde får inte antas till ledamot. Detsamma gäller den som annars är anställd hos någon annan än advokat, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

2 a § Den som är auktoriserad som advokat i en annan stat inom Europeiska unionen och utövar stadigvarande advokatverksamhet i Sverige under sitt hemlands titel, skall vara registrerad hos advokatsamfundet.

En sådan advokat skall uppfylla de villkor som anges i 2 § sjätte stycket.

3 § Ansökan om inträde i advokatsamfundet eller registrering enligt 2 a § prövas av dess styrelse.

4 § En advokat skall i sin verksamhet redbart och nitiskt utföra de uppdrag som anförtrotts honom och iaktta god advokatsed. En advokat är skyldig att förtiga vad han får kännedom om i sin yrkesutövning när god advokatsed kräver detta.

I advokatverksamhet som bedrivs i bolagsform får endast advokat vara delägare eller bolagsman, om inte advokatsamfundets styrelse medger undantag.

En advokat är skyldig att hålla sina huvudmäns pengar och andra tillgångar avskilda från det som tillhör honom själv.

5 § Har upphävts genom lag (1972:430).

6 § Tillsyn över advokatväsendet utövas av advokatsamfundets styrelse och disciplinnämnd, vilka har att tillse att en advokat vid utförande av talan inför domstol och i sin övriga verksamhet fyller de plikter som åvilar honom. Frågor om disciplinära ingripanden mot advokater enligt 7 § första–fjärde stycket prövas av disciplinnämnden och, i enlighet med vad som bestäms i stadgarna, av styrelsen.

En advokat är skyldig att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen.

Justitiekanslern får begära åtgärd hos disciplinnämnden mot en advokat

som åsidosätter sin plikt och hos styrelsen mot den som inte längre är behörig att vara advokat.

Den som har deltagit i handläggningen av ett tillsynsärende hos advokatsamfundet får inte obehörigen röja vad han därvid har erfarit om någons personliga eller ekonomiska förhållanden.

7 § En advokat, som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt, ska uteslutas ur advokatsamfundet. När det gäller en sådan advokat som avses i 2 a § ska registreringen upphävas. Är omständigheterna mildrande, får advokaten i stället tilldelas en varning.

En advokat som annars åsidosätter sina plikter som advokat får meddelas en varning eller erinran. Är omständigheterna synnerligen försvårande, får advokaten uteslutas ur samfundet eller, i fråga om en sådan advokat som avses i 2 a §, registreringen upphävas.

En advokat som tilldelas en varning får, om det finns särskilda skäl, även åläggas att utge en straffavgift till samfundet med lägst ettusen och högst femtiotusen kronor.

Om det bedöms tillräckligt får disciplinnämnden, i stället för att tilldela en advokat erinran, göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

En advokat är skyldig att genast träda ur samfundet om det inträffar en sådan omständighet som gör att han eller hon enligt 2 § femte eller sjätte stycket inte får antas till ledamot av samfundet, om inte styrelsen i fall som avses i 2 § sjätte stycket andra meningen medger undantag. Om advokaten inte träder ur samfundet, trots att han eller hon är skyldig att utträda, ska styrelsen förordna om hans eller hennes uteslutning. Detsamma gäller, om en advokat inte längre uppfyller hemvistkravet enligt 2 § första stycket 1 och styrelsen inte medger att han eller hon får stå kvar som ledamot av samfundet. Om en sådan advokat som är registrerad enligt 2 a § fråntas rätten att uppträda som advokat i den stat där han eller hon är auktoriserad, ska styrelsen upphäva registreringen.

I beslut varigenom någon uteslutits ur samfundet får förordnas att beslutet genast ska verkställas. Detsamma gäller ett beslut att upphäva en registrering.

Brott mot tystnadsplikt enligt 4 § första stycket andra meningen får inte åtalas av någon annan än Justitiekanslern. Åtal får väckas endast om det är påkallat från allmän synpunkt.

8 § Den som vägrats inträde i eller uteslutits ur advokatsamfundet får överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Detsamma gäller den som vägrats re-

gistrering enligt 2 a § eller vars registrering upphävts enligt 7 §. Justitiekanslern får hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt 7 § av samfundets styrelse eller disciplinnämnd.

9 § Vad i rättegångsbalken eller i någon annan lag föreskrivs om advokater skall i tillämpliga delar gälla även den som är auktoriserad som advokat i någon annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz när denne är verksam i Sverige. Därvid skall han använda den yrkesbeteckning som används i den stat där han är auktoriserad, uttryckt på denna stats språk och med hänvisning till den yrkesorganisation som han tillhör eller till den domstol vid vilken han enligt den statens lag får tjänstgöra. Om rätten kräver det, skall den som uppger sig uppfylla kraven i första meningen förete bevis härför.

Första stycket första meningen omfattar bestämmelsen i 4 § andra stycket om advokatverksamhet i bolag endast i fråga om den som är skyldig att vara registrerad enligt 2 a §.

Advokatsamfundets styrelse skall underrätta behörig myndighet eller organisation i den stat där advokaten är auktoriserad om beslut i vilket det har konstaterats att han åsidosatt sina plikter som advokat.

10 § Den som utan att vara behörig till det utger sig för att vara auktoriserad som advokat i Sverige eller i en annan stat inom Europeiska unionen, Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz, döms till böter.

11 § Regeringen får föreskriva att bestämmelserna i detta kapitel om registrering av den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska unionen också skall omfatta den som är auktoriserad som advokat i en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz.

27 Kap. Om beslag, hemlig teleavlyssning m.m.

2 § En skriftlig handling får inte tas i beslag om

1. den kan antas innehålla uppgifter som en befattningshavare eller någon annan som avses i 36 kap. 5 § inte får höras som vittne om, och
2. handlingen innehas av honom eller henne eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

Ett skriftligt meddelande mellan den misstänkte och en närstående som

avses i 36 kap. 3 §, eller mellan sådana närstående inbördes, får tas i beslag hos den misstänkte eller en närstående endast vid en förundersökning om

1. ett brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,
2. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
3. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,
4. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,
5. högförräderi, krigsanstiften, spioneri, grovt spioneri, obehörig befattningsmed hemlig uppgift, grov obehörig befattningsmed hemlig uppgift eller olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, mot främmande makt eller mot person enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6, 7, 8, 10, 10 a eller 10 b § brottsbalken,
6. företagsspioneri enligt 3 § lagen (1990:409) om skydd för företags-hemligheter, om det finns anledning att anta att gärningen har begåtts på uppdrag av eller har understötts av en främmande makt eller av någon som har agerat för en främmande makts räkning,
7. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott, brott enligt 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall eller brott enligt lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet, eller
8. försök, förberedelse eller stämpling till brott som avses i 2–7, om en sådan gärning är belagd med straff.

Ett beslut enligt andra stycket 2–8 får meddelas endast av rätten eller åklagaren.

Om åklagaren har beslutat om beslag enligt tredje stycket, ska han eller hon utan dröjsmål anmäla åtgärden hos rätten. I anmälan ska skälen för åtgärden anges. Rätten ska skyndsamt pröva ärendet. Om rätten finner att det inte finns skäl för åtgärden, ska den upphäva beslutet.

36 Kap. Om vittne

5 § Den som till följd av 15 kap. 1 eller 2 §, 16 kap. 1 § eller 18 kap. 5, 6 eller 7 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) eller någon bestämmelse, till

vilken det hänvisas i något av dessa lagrum, inte får lämna en uppgift får inte höras som vittne om uppgiften utan att den myndighet, i vars verksamhet uppgiften har inhämtats, har gett sitt tillstånd.

Advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter, familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453) och deras biträden samt auktoriserade patentombud och deras biträden såvitt avser patenträttsliga angelägenheter enligt 2 § 1 lagen (2010:1052) om auktorisation av patentombud, får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning anförtrots dem eller som de i samband därmed har erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Medlare enligt denna balk, lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder eller lagen (2011:860) om medling i vissa privaträttsliga tvister och deras biträden, får höras som vittnen om vad som anförtrots dem vid medlingen eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det. Den som till följd av 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen inte får lämna uppgifter som avses där får höras som vittne om dem endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån sekretessen gäller samtycker till det.

Rättegångsombud, biträden eller försvarare får höras som vittnen om vad som anförtrots dem för uppdragets fullgörande endast om parten medger det.

Utän hinder av vad som sägs i andra eller tredje stycket föreligger skyldighet att vittna för

1. advokater och deras biträden, dock inte försvarare, i mål angående brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år,
2. andra än försvarare och advokater samt deras biträden i mål angående brott som avses i 10 kap. 21 och 23 §§ offentlighets- och sekretesslagen och
3. den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen i mål enligt 5 kap. 2 § eller 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Den som är präst inom ett trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning får inte höras som vittne om något som han eller hon har erfarit under bikt eller enskild själavård.

Den som har tystnadsplikt enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen får höras som vittne om förhållanden som tystnadsplikten avser endast i den mån det föreskrivs i nämnda paragrafer.

Om någon enligt vad som sägs i denna paragraf inte får höras som vittne om ett visst förhållande, får vittnesförhör inte heller äga rum med den som under tystnadsplikt biträtt med tolkning eller översättning.

38 Kap. Om skriftligt bevis

2 § Innehar någon skriftlig handling, som kan antagas äga betydelse som bevis, vare han skyldig att förete den; sådan skyldighet åligger dock ej i brottmål den misstänkte eller den som till honom står i sådant förhållande, som avses i 36 kap. 3 §.

Ej vare part eller honom närstående, som nu sagts, skyldig att förete skriftligt meddelande mellan parten och någon honom närstående eller mellan sådana närstående inbördes. Befattningshavare eller annan, som avses i 36 kap. 5 §, må ej förete skriftlig handling, om dess innehåll kan antagas vara sådant, att han ej må höras som vittne därom; innehaves handlingen av part, till förmån för vilken tystnadsplikten gäller, vare han ej skyldig att förete handlingen. Stadgandet i 36 kap. 6 § om vittnes rätt att vägra att yttra sig äge motsvarande tillämpning i fråga om innehavare av skriftlig handling, om dess innehåll är sådant, som avses i nämnda lagrum.

Skyldighet att förete skriftlig handling gälle ej minnesanteckning eller annan sådan uppteckning, som är avsedd uteslutande för personligt bruk, med mindre synnerlig anledning förekommer, att den företes.

IV. Andra lagregler om advokater

Utöver bestämmelserna i rättegångsbalken finns bland annat nedanstående lagregler som rör advokater.

Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

10 kap.

21 § Sekretessen enligt 25 kap. 1 §, 2 § andra stycket och 3–5 §§, 26 kap. 1, 3, 4 och 6 §§ samt 33 kap. 2 § hindrar inte att en uppgift lämnas till en åklagarmyndighet eller Polismyndigheten, om uppgiften angår misstanke om brott som riktats mot någon som inte har fyllt arton år och det är fråga om brott som avses i

1. 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken, eller
2. lagen (1982:316) med förbud mot könsstymning av kvinnor.

23 § Om inte annat följer av 19–22 §§ får en uppgift som angår misstanke om ett begånget brott och som är sekretessbelagd enligt 24 kap. 2 a eller 8 §, 25 kap. 1 §, 2 § andra stycket eller 3–8 §§, 26 kap. 1–6 §§, 29 kap. 1 §, 31 kap. 1 § första stycket, 2 eller 12 §, 33 kap. 2 §, 36 kap. 3 § eller 40 kap. 2 eller 5 § lämnas till en åklagarmyndighet, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller någon annan myndighet som har till uppgift att ingripa mot brottet endast om misstanken angår

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år,
2. försök till brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år, eller
3. försök till brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år, om gärningen innefattat försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:168).

44 kap.

2 § Rätten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 2 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter inskränks av den tystnadsplikt som följer av

1. förordnande med stöd av 5 kap. 4 § eller 23 kap. 10 § sjunde stycket rättegångsbalken, och
2. 8 kap. 4 § första stycket andra meningen rättegångsbalken.

4 kap. utsökningsbalken

15 § Tredje man är skyldig att uppge huruvida gäldenären har fordran hos honom eller annat mellanhavande med honom, som kan vara av betydelse för bedömning i vad mån gäldenären har utmättningsbar egendom, samt att ange den närmare beskaffenheten av mellanhavandet.

5 kap. konkurrenslagen (2008:579)

11 § Åtgärder enligt 1 eller 6 § första stycket får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller en advokats biträde inte får höras som vittne om innehållet, och
2. som innehas av advokaten eller biträdet eller av den som tystnadsplikten gäller till förmån för.

47 kap. skatteförfarandelagen (2011:1244)

1 § Ett föreläggande som gäller kontroll av uppgifts- eller dokumentations- skyldighet eller som är ett föreläggande enligt 37 kap. 11 § får inte avse en uppgift i en sådan handling som inte får tas i beslag enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken.

Ett sådant föreläggande får inte heller avse en uppgift som har ett betydande skyddsintresse om det finns särskilda omständigheter som gör att uppgiften inte bör komma till någon annans kännedom och uppgiftens skyddsintresse är större än dess betydelse för kontrollen.

2 § Vid revision, bevissäkring, tillsyn över kassaregister och kontrollbesök får Skatteverket inte granska

1. en handling som inte får tas i beslag enligt 27 kap. 2 § rättegångsbalken, eller
2. en handling som inte omfattas av revisionen, bevissäkringen, tillsynen eller kontrollbesöket.

Skatteverket får inte heller granska en handling som har ett betydande skyddsintresse om det finns särskilda omständigheter som gör att handlingens innehåll inte bör komma till någon annans kännedom och handlingens skyddsintresse är större än dess betydelse för kontrollen.

3 § En handling som inte får granskas ska på begäran av den som är föremål för revision, bevissäkring, tillsyn över kassaregister eller kontrollbesök undantas från kontrollen.

6 kap. lagen (1991:980) om handel med finansiella instrument

1 a § För övervakningen av att bestämmelserna i denna lag, lagen (2000:1087) om anmälningsskyldighet för vissa innehav av finansiella instrument, lagen (2005:377) om straff för marknadsmissbruk vid handel med finansiella instrument, prospektförordningen och lagen (2006:451) om offentliga uppköpserbjudanden på aktiemarknaden följs, får Finansinspektionen begära att

1. ett företag eller någon annan tillhandahåller uppgifter, handlingar eller annat,
2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken inställer sig till förhör på tid och plats som inspektionen bestämmer.

Första stycket gäller inte i den utsträckning uppgiftslämnandet skulle strida mot den i lag reglerade tystnadsplikten för advokater.

Vid tillämpningen av 2, 2 b och 4 kap. gäller inte första stycket 2.

Om en begäran från en utländsk myndighet enligt 6 § avser en fråga som rör reglering som motsvarar den i 2, 2 b eller 4 kap., gäller inte första stycket 2.

Lag (1944:181) om redovisningsmedel

Vad den som mottagit medel för annan, med skyldighet att redovisa för dem, för sådant ändamål har innestående på räkning i bank eller annorledes håller avskilt skall vara förbehållet huvudmannen, såvitt beloppet avskilts utan dröjsmål. Samma lag vare i fråga om belopp som avskilts senare, om den redovisningsskyldige ej var på obestånd, när beloppet avskildes.

Vad den redovisningsskyldige har omedelbart tillgängligt för att avskiljas vare ock förbehållet huvudmannen, såvitt dröjsmål med avskiljandet ej föreligger.

Är bankräkning eller kassa avsedd för flera huvudmäns medel, njute de inbördes lika rätt, envar i förhållande till sin redovisningsfordran.

V. Bokföringsreglemente

Utfärdat av Sveriges advokatsamfundets styrelse i juni 1994. Senast ändrat (9 och 10 §§) genom beslut av samfundets styrelse vid sammanträdet den 5 februari 2016, att gälla från och med den dag då den ändrade lydelsen av 46 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund enligt regeringens beslut ska träda i kraft.

Med stöd av 35 § andra stycket och 46 § första stycket i stadgarna för Sveriges advokatsamfund har samfundets styrelse, efter fullmäktiges hörande, beslutat utfärda följande föreskrifter rörande förvaltning av klientmedel och klienters värdehandlingar samt om bokföring m.m. i advokatverksamhet. Föreskrifterna gäller som tillägg till vad i lag och stadgar är föreskrivet.

Inledande bestämmelser

1 § Advokat är skyldig att i bunden bok eller i elektronisk form föra diarium över mottagna uppdrag.

Med klientmedel förstås till advokat överlämnade penningmedel, för vilka han är redovisningsskyldig, däri inbegripet medel som erlagts såsom förskott för utlägg eller arvode.

Med klienters värdehandlingar förstås av advokat omhändertagna, klienter tillhöriga aktier, obligationer, pantbrev och skuldebrev samt andra därmed jämförliga handlingar.

Med klientmedelskonto förstås bank- eller girokonto som, förutom i de fall då lag så föreskriver, är öppnat i klientens namn då detta med hänsyn till beloppets storlek, tiden för förvaltningen eller omständigheterna i övrigt måste anses lämpligt. Klientmedelskonto får i annat fall öppnas i advokatens eller advokatbyråns namn, om kontots beteckning tydligt visar att på kontot inestående medel utgör klientmedel.

Om förvaltning av klientmedel

2 § Klientmedel skall avskiljas utan dröjsmål genom insättning på klientmedelskonto.

3 § På klientmedelskonto får endast klientmedel inestå. Har kontot öppnats i advokatens eller advokatbyråns namn, får på kontot inestå medel tillhöriga en eller flera klienter.

4 § Klientmedel får användas endast för utbetalningar till klienten eller för dennes räkning samt för täckande av utlägg, som advokaten haft för klienten,

och arvode, som debiterats klienten i denne tillställd faktura eller redovisning eller annan därmed likvärdig skriftlig handling.

Uttag av avskilda klientmedel får göras endast för ändamål som anges i första stycket. Innestår på ett konto medel tillhöriga flera klienter, får för envar av dem uttagas endast vad som innestår för honom.

5 § Före den 1 april varje år skall advokat till varje klient, gentemot vilken advokaten vid något tillfälle under nästföregående kalenderår haft redovisningsskuld överstigande prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring för det år redovisningen avser, avge redovisning för medelsförvaltningen under detta år, om inte slutredovisning redan avgetts.

Om klientmedel innestått på konto i klientens namn, skall till redovisning bifogas kontoutdrag utfärdat av det kontoförande institutet, utvisande insättningar och uttag under året samt innestående behållning vid årets slut.

Advokat får, i stället för att avge redovisning enligt första stycket, träffa överenskommelse med klienten om att advokatens räkenskaper avseende klienten för nästföregående kalenderår skall granskas av auktoriserad eller godkänd revisor, som utsetts av klienten. Revisorsintyg över granskningen skall tillställas klienten inom den tid som anges i första stycket.

Vad i denna paragraf är stadgat gäller inte om annan ordning för periodisk redovisning följer av lag.

Om förvaltning av klienters värdehandlingar

6 § Klienter tillhöriga värdehandlingar skall förtecknas och hållas avskilda från egna sådana handlingar och förvaras på betryggande sätt.

Värdepapper som är föremål för allmän handel, skall inom två månader från handlingarnas mottagande nedsättas i förvar hos bank. Nedsättning behöver dock ej ske där sammanlagda värdet av de för en och samma klient mottagna handlingarna av sådant slag inte överstiger prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Värdet skall prövas i samband med mottagande av handlingarna och därefter vid avgivande av årsredovisning.

7 § Före den 1 april varje år skall advokat, om inte slutredovisning redan avgetts, tillstålla varje klient, gentemot vilken advokaten vid senaste årsskifte var redovisningsskyldig för omhändertagna värdehandlingar, av bank utfärdad depåredovisning, samt av advokaten underskriven redovisning för övriga förvaltade värdehandlingar. Skyldighet att tillstålla klienten redovisning föreligger inte när värdet av de av advokaten förvarade värdehandlingarna inte överstiger prisbasbeloppet enligt lagen (1962:381) om allmän

försäkring och inte heller ifråga om fordringsbevis för indrivningsåtgärd eller rättegång.

Vad i denna paragraf är stadgat gäller inte, då annan granskning av förvaltningen är anordnad med stöd av lag.

Om bokföring och revision

8 § Advokat som driver egen verksamhet skall föra sina räkenskaper i enlighet med lag och god redovisningssed och med beaktande av vad som föreskrivits i detta reglemente.

Advokat är skyldig att i dagboken föra ett särskilt, endast för klientmedel avsett konto ("konto klientmedel"). Detta konto skall krediteras alla av advokaten mottagna klientmedel.

Konto klientmedel får inte debiteras andra belopp än:

1. utbetalningar av klientmedel till klienten eller för dennes räkning;
2. klientmedel, som advokaten tillgodogör sig för täckande av utlägg, som han haft för klienten; samt
3. klientmedel, som advokaten tillgodogör sig såsom arvode i enlighet med faktura eller redovisning eller annan därmed likvärdig skriftlig handling, som tillställts klienten.

I bokföringen skall finnas särskilda konton för de bank- och girokonton, på vilka mottagna klientmedel hålles avskilda.

I årsbokslutets balansräkning, eller i not, skall klientmedel redovisas som särskild post bland såväl tillgångar som skulder.

Vid advokats handläggning av konkurs får särredovisning av konkursboet tillämpas, innebärande att särskild bokföring läggs upp utanför advokatbyråns löpande bokföring, varvid dock överföringar av förändringar i klientmedelssaldo kvartalsvis skall göras till advokatbyråns bokföring.

***9 §** Advokat, som driver egen verksamhet, skall tillse att det utses auktoriserad eller godkänd revisor med uppgift att utföra revision i enlighet med god revisionssed och avge revisionsberättelse. Advokat skall vidare tillse att revisorn utfärdar revisorsrapport¹ om att bokföringen sker enligt lag och detta reglemente samt att bestämmelserna i reglementet även i övrigt iakttagits.

Advokat som driver advokatverksamhet i aktiebolagsform skall vidare tillse att auktoriserad eller godkänd revisor utfärdar revisorsrapport om vad aktieboken utvisar beträffande innehavet av aktierna i advokataktiebolaget.

1. Se särskild mall på Advokatsamfundets webbplats under rubriken Ekonomi.

Av revisorsrapporten ska framgå huruvida revisionsberättelsen avviker från standardutformningen.

Om uppgiftsskyldighet till styrelsen

***10 §** Inom sju månader efter utgången av varje räkenskapsår skall advokat, som bedriver egen verksamhet, till samfundets kansli insända revisorsrapport enligt 9 § ovan. Om det av revisorsrapporten framgår att revisionsberättelsen avviker från standardutformningen ska även denna inges till Advokatsamfundet.

* Ändringarna i bokföringsreglementet 9 och 10 §§ kommer att föranleda förslag till beslut om ändringar i 46 § Stadgar för Sveriges advokatsamfund vid Advokatsamfundets fullmäktigemöte 2016.

VI. Riktlinjer för professionell vidareutbildning av advokater

Med revideringar antagna den 6 december 2013, i kraft den 1 januari 2014

1. Bakgrund

Sveriges advokatsamfund har vid sitt fullmäktigemöte i juni 2003 beslutat att anta ett förslag från styrelsen om professionell vidareutbildning av advokater. Med anledning härav har en ny bestämmelse, § 36, införts i Advokatsamfundets stadgar om ledamots skyldighet att upprätthålla och vidareutveckla sin yrkeskompetens.

Advokatsamfundets styrelse har vid sammanträde den 6–7 november 2003 fastställt följande riktlinjer för tillämpning av utbildningskravet, att gälla från den 1 januari 2004. Riktlinjerna har reviderats av styrelsen vid sammanträden den 11 mars 2004, den 29 augusti 2008 samt den 6 december 2013.

2. Riktlinjer

2.1 Yrkesverksam advokat skall, fr.o.m. året efter att inträde i Advokatsamfundet beviljats, varje kalenderår genomgå minst 18 timmar strukturerad utbildning, varav högst 6 timmar kan utgöra e-utbildning. Med strukturerad utbildning menas advokats deltagande, eller advokats uppdrag som lärare eller seminarieledare, i interna eller externa utbildningstillfällen såsom kurser, seminarier och konferenser. För utbildningstillfälle skall finnas en i förväg bestämd plan med en ansvarig utbildningsledare. Även e-utbildning anses utgöra strukturerad utbildning, under förutsättning att utbildningen innehåller moment av aktiv medverkan från advokatens sida, att utbildningens genomförande och resultat kan dokumenteras och kontrolleras av utbildningsledare samt att utbildningen alltid innehåller inslag av bild.¹

2.2 Vid beräkning av tidkravet kan 18 timmar anses motsvara 3 dagars utbildning à sex timmars effektiv utbildningstid. Om advokat genomgår mer än 18 timmars utbildning under ett kalenderår får advokaten överföra maximalt 12 timmar av överskjutande tid till nästföljande år. För att uppnå erforderlig kvalitet i utbildningen bör ett utbildningstillfälle inte understiga

1. Särskilda föreskrifter för att e-utbildning ska godkännas inom ramen för utbildningskravet för advokater finns på advokatsamfundets hemsida.

1,5 timmars effektiv utbildningstid. Antalet deltagare vid ett utbildningsfall bör, med undantag för e-utbildning, inte understiga fem personer, exklusive utbildningsledaren.

2.3 Utbildningen skall vara yrkesrelaterad och ägnad att medföra nytta för advokatens verksamhet. Utöver utbildning med juridiskt innehåll kan även tillgodoräknas utbildning inom andra områden, såsom ekonomi och språk, om innehållet har bäring på advokatverksamhet.

2.4 Tillfälliga arbetsavbrott, såsom sjukdom, föräldraledighet och liknande, berättigar till nedsättning av utbildningskravet i förhållande till faktisk årsarbetstid, om arbetsavbrottet uppgår till minst tre månader.

2.5 Advokat är skyldig att dokumentera sina utbildningsaktiviteter. Advokat skall i samband med årsredovisning för sin verksamhet upplysa huruvida föreskrivet utbildningskrav för senast hela kalenderår uppfyllts. Av revisorsintyget till Advokatsamfundet skall framgå att sådan upplysning lämnats; för AB lämpligen tillsammans med intyget rörande innehavet av aktier i advokataktiebolaget.

2.6 Om advokat inte uppfyllt gällande utbildningskrav, får Advokatsamfundets styrelse förelägga advokaten att utan ytterligare uppmaning avhjälpa föreliggande brister och särskilt redovisa sina utbildningsaktiviteter.

2.7 Föreligger väsentlig brist eller upprepade brister i advokats skyldigheter enligt ovan, kan Advokatsamfundets styrelse väcka frågan om disciplinärende.

VII. Regler om god advokatsed för europeiska advokater

Konsoliderad lydelse. Fullständig text finns på CCBE:s webbplats www.ccbe.eu. Dessa regler om god advokatsed för europeiska advokater antogs ursprungligen vid CCBE:s plenum den 28 oktober 1988, och har därefter ändrats vid CCBE:s plenum den 28 november 1998, den 6 december 2002 och den 19 maj 2006. Reglerna innehåller en kommentar, som reviderades vid CCBE:s plenum den 19 maj 2006.

1. Ingress

1.1 Advokatens roll i samhället

I ett samhälle grundat på respekt för rättssäkerheten fyller advokaten en särskild funktion. En advokats förpliktelser börjar inte och slutar inte med att samvetsgrant utföra åt honom eller henne anförtrodda uppdrag inom ramen för vad lag bjuder. En advokat måste tjäna såväl rättvisans intresse som dem vars rättigheter och friheter denne anförtros att hävda och försvara, och det är advokatens skyldighet att inte enbart föra sin klients talan, utan även att vara dennes rådgivare. Respekt för advokatens yrkesfunktion är en oundgänglig förutsättning för rättsstaten och ett demokratiskt samhälle.

En advokats funktion ålägger därför honom eller henne ett antal olika rättsliga och moraliska förpliktelser (som stundtals förefaller stå i strid med varandra) gentemot

- klienten;
- domstolar och andra myndigheter inför vilka advokaten för sin klients talan eller företräder denne;
- advokatkåren i allmänhet och dess enskilda ledamöter i synnerhet; samt
- allmänheten, för vilken förekomsten av en fri och oberoende yrkeskår, sammanbunden av respekt för de regler som har uppsatts av yrkeskåren själv, är ett oundgängligt medel för att tillvarata mänskliga rättigheter i förhållande till statsmakten och andra intressen i samhället.

1.2 Beskaffenheten av regler om god advokatsed

1.2.1 Regler om god advokatsed är avsedda att, genom att de frivilligt godtas av dem som de omfattar, tillförsäkra att advokaten på ett riktigt sätt

utför en funktion som erkänns vara oumbärlig i alla civiliserade samhällen. En advokats underlåtenhet att iakttä dessa regler kan leda till disciplinära påföljder.

1.2.2 Varje enskilt advokatsamfunds särskilda regler har uppstått ur dess egna traditioner. De har anpassats till yrkeskårens organisation och verksamhetsområde i den berörda medlemsstaten och till medlemsstatens domstols- och myndighetsförfaranden och till dess nationella lagstiftning. Det är varken möjligt eller önskvärt att ta dem ur sitt sammanhang eller att försöka ge allmän tillämpning åt regler som i sig omöjliga kan ges sådan tillämpning.

Varje enskilt advokatsamfunds särskilda regler grundar sig emellertid på samma värderingar och ger i de flesta fall uttryck för en gemensam grund.

1.3 Reglernas syfte

1.3.1 Den fortsatta integrationen av Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och den ökande förekomsten av gränsöverskridande verksamhet hos advokater inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har gjort det nödvändigt att i allmänhetens intresse fastställa de gemensamma regler som gäller samtliga advokater från Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, oavsett vilket advokatsamfund de tillhör, med avseende på deras gränsöverskridande yrkesutövning. Ett särskilt syfte med att fastställa dessa regler är att minska de svårigheter som uppstår genom tillämpning av dubbla uppsättningar regler om god advokatsed, särskilt enligt vad som nämns i artiklarna 4 och 7.2 i direktiv 77/249/EEG samt artiklarna 6 och 7 i direktiv 98/5/EG.

1.3.2 De organisationer som företräder advokatyret genom CCBE föreslår att de regler som kodifieras i följande artiklar

- skall erkännas nu som uttryck för en gemensam uppfattning hos alla advokatsamfund inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet;
- skall antas som bindande regler så snart som möjligt i enlighet med nationella förfaranden eller EES-förfaranden i fråga om advokaters gränsöverskridande verksamhet inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet;
- skall beaktas vid varje omarbetning av nationella regler om god advokatsed eller yrkesutövning i syfte att successivt harmonisera dessa.

De uttrycker vidare en önskan om att de nationella reglerna om god

advokatsed eller yrkesutövning så långt möjligt skall tolkas och tillämpas på ett sätt som är förenligt med bestämmelserna i dessa regler.

Sedan bestämmelserna i dessa regler har antagits som bindande regler i fråga om advokaters gränsöverskridande verksamhet, skall varje advokat fortfarande vara skyldig att iaktta de regler som har uppställts av det advokatsamfund som han eller hon tillhör i den utsträckning de är förenliga med bestämmelserna i dessa regler.

1.4 Personer som omfattas

Dessa regler skall tillämpas på advokater såsom dessa definieras i direktiv 77/249/EEG och direktiv 98/5/EG samt på advokater i de av CCBE:s medlemsorganisationer som är associerade medlemmar eller har observatörsstatus.

1.5 Verksamhet som omfattas

Utan förfång för strävandena mot en successiv harmonisering av de regler om god advokatsed eller yrkesutövning som gäller endast internt inom en medlemsstat, skall följande regler gälla advokaters gränsöverskridande verksamhet inom Europeiska unionen och Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Med gränsöverskridande verksamhet avses

- a) alla yrkeskontakter med advokater i andra medlemsstater än advokatens egen; samt
- b) en advokats yrkesverksamhet i en annan medlemsstat än hans eller hennes egen, oavsett om advokaten är fysiskt närvarande i den medlemsstaten eller inte.

1.6 Definitioner

I dessa regler avses med

”medlemsstat” en medlemsstat i Europeiska unionen eller varje annan stat vars advokatkår omfattas av artikel 1.4;

”hemland” den medlemsstat i vilken advokaten förvärvade rätten att bära sin yrkestitel;

”värdland” varje annan medlemsstat där advokaten utövar gränsöverskridande verksamhet;

”behörig myndighet” den eller de yrkesorganisation(er) eller myndighet(er) i den berörda medlemsstaten som huvudsakligen ansvarar för fastställande av regler om god advokatsed och utövande av disciplintillsyn över advokater;

”direktiv 77/249/EEG” rådets direktiv 77/249/EEG av den 22 mars 1977 om underlättande för advokater att effektivt begagna sig av friheten att tillhandahålla tjänster;

”direktiv 98/5/EG” Europaparlamentets och rådets direktiv 98/5/EG av den 16 februari 1998 om underlättande av stadigvarande utövande av advokatyrket i en annan medlemsstat än den i vilken auktorisationen erhöles.

2. Allmänna principer

2.1 Oberoende

2.1.1 De många plikter som åvilar en advokat kräver advokatens absoluta oberoende, fritt från varje annat inflytande, i synnerhet sådant inflytande som kan följa av hans eller hennes egna personliga intressen eller yttre påtryckningar. Ett sådant oberoende är lika nödvändigt för förtroendet för rättskipningen som domarens opartiskhet. En advokat måste därför undvika varje inskränkning av sitt oberoende och noggrant ge akt på att inte åsidosätta sina yrkesnormer i syfte att tillfredsställa klienten, domstolen eller tredje man.

2.1.2 Detta oberoende är nödvändigt såväl i otvistiga ärenden som i domstolsprocessen. Det råd som advokat lämnar till sin klient saknar värde om det endast ges för att advokaten skall ställa sig in, tjäna sina egna personliga intressen eller svara mot yttre påtryckningar.

2.2 Förtroende och personlig integritet

Förtroendefulla förhållanden kan existera endast om advokatens personliga heder, redbarhet och integritet är höjda över allt tvivel. För advokaten är dessa traditionella dygder yrkesplikter.

2.3 Tystnadsplikt

2.3.1 Det är en grundläggande egenskap i advokatens funktion att advokatens klient berättar saker för honom eller henne, som klienten inte skulle berätta för andra, och att advokaten får annan information i förtroende. Utan säkerställd tystnadsplikt kan något förtroende inte finnas. Tystnadsplikten är därför en primär och grundläggande rättighet och skyldighet för advokaten.

Advokatens tystnadsplikt tjänar rättskipningens och klientens intressen. Den är därför berättigad till särskilt skydd av staten.

2.3.2 En advokat skall iaktta tystnadsplikt med avseende på all information som advokaten får kännedom om inom ramen för sin yrkesverksamhet.

2.3.3 Tystnadsplikten är inte begränsad i tiden.

2.3.4 En advokat skall ålägga sina biträdande jurister och sin personal och varje annan person som anlitas av honom eller henne inom ramen för yrkesverksamheten att iaktta samma tystnadsplikt.

2.4 Respekt för andra advokatsamfunds regler

När en advokat från en annan medlemsstat utövar gränsöverskridande verksamhet, kan advokaten vara skyldig att följa värdlandets yrkesmässiga regler. Advokater är skyldiga att informera sig om de regler som påverkar dem vid utövandet av varje särskild aktivitet.

Medlemsorganisationerna i CCBE är skyldiga att deponera sina regler om god advokatsed hos CCBE:s kansli så att varje advokat kan skaffa ett exemplar av gällande regler från kansliet.

2.5 Oförenliga yrken

2.5.1 För att advokater skall kunna utöva sina funktioner med vederbörligt oberoende och på ett sätt som är förenligt med deras plikt att delta i rättsskipningen, kan advokater förbjudas att utöva vissa yrken.

2.5.2 En advokat som är ombud eller försvarare för en klient i rättegång eller inför myndigheterna i ett värdland skall där iaktta de regler avseende oförenliga yrken som tillämpas på advokater i värdlandet.

2.5.3 En advokat som är etablerad i ett värdland i vilket han eller hon önskar delta direkt i kommersiell eller annan verksamhet som inte är förbunden med advokatverksamhet skall iaktta de regler avseende förbjudna eller oförenliga yrken som tillämpas på advokater i värdlandet.

2.6 Personlig marknadsföring

2.6.1 En advokat har rätt att informera allmänheten om sina tjänster under förutsättning att informationen är korrekt och inte vilseledande och respekterar tystnadsplikten och andra kärnvärderingar för yrkeskåren.

2.6.2 Personlig marknadsföring av en advokat i alla former av medier såsom press, radio, television, genom elektronisk marknadskommunikation eller på annat sätt är tillåten i den utsträckning den är förenlig med kraven i 2.6.1.

2.7 Klientens intresse

Med förbehåll för vederbörligt iakttagande av samtliga rättsregler och regler om god advokatsed måste en advokat alltid agera i klientens bästa intresse och måste ge detta intresse företräde framför advokatens egna intressen eller intressena hos övriga ledamöter av advokatkåren.

2.8 Advokatens ansvarsbegränsning gentemot klienten

I den utsträckning det är tillåtet enligt lag i hemlandet och värdlandet, får advokaten begränsa sitt ansvar gentemot klienten i enlighet med de yrkesregler som omfattar advokaten.

3 Förhållandet till klienter

3.1 Åtagande och frånträdande av uppdrag

3.1.1 En advokat skall inte handha en sak för en part annat än på partens uppdrag. Advokaten får dock handla i en sak där anvisningar har lämnats av en annan advokat som handlar på partens uppdrag eller när uppdraget har anförtrotts honom eller henne av ett behörigt organ.

Advokaten bör göra rimliga ansträngningar för att utreda identitet, behörighet och befogenhet hos den person eller det organ som anlitar denne när de särskilda omständigheterna visar att identiteten, behörigheten och befogenheten är osäkra.

3.1.2 En advokat skall ge råd till och företräda sin klient skyndsamt, samvetsgrant och noggrant. Advokaten skall personligen ansvara för utförandet av klientens uppdrag och skall hålla klienten underrättad om hur det ärende som har anförtrotts advokaten fortskrider.

3.1.3 En advokat skall inte handha ett ärende som advokaten vet eller borde veta att han eller hon inte är kompetent att handha, utan att samarbeta med en advokat som är kompetent att handha det.

En advokat skall inte ta emot ett uppdrag såvida han eller hon inte kan utföra uppdraget skyndsamt med hänsyn till sin övriga arbetsbelastning.

3.1.4 En advokat får inte utöva sin rätt att frånträda ett uppdrag på ett sådant sätt eller under sådana omständigheter att klienten kan vara oförmögen att finna annat juridiskt biträde i tid för att undvika förfång för klienten.

3.2. Intressekonflikt

3.2.1 En advokat får inte lämna rådgivning till, företräda eller handla på uppdrag av två eller flera klienters vägnar i samma ärende om det finns en motsättning, eller föreligger en väsentlig risk för en motsättning, mellan dessa klienters intressen.

3.2.2 En advokat måste frånträda uppdraget för båda eller samtliga berörda klienter när en intressekonflikt uppstår mellan dessa klienter och även närhelst det finns en risk för brott mot tystnadsplikten eller när advokatens oberoende hotas.

3.2.3 En advokat måste även avböja uppdrag för en ny klient om det föreligger en risk för brott mot tystnadsplikt med avseende på upplysning som lämnats advokaten av en tidigare klient eller när advokatens kännedom om den tidigare klientens angelägenheter skulle ge en oskälig fördel för den nye klienten.

3.2.4 I de fall där advokat utövar sitt yrke i association med andra advokater, omfattar stycke 3.2.1 till 3.2.3 ovan även associationen och samtliga dess medlemmar.

3.3 Pactum de quota litis

3.3.1 Advokat får inte träffa s.k. pactum de quota litis.

3.3.2 Med pactum de quota litis avses ett avtal mellan advokat och klient som ingås innan ett ärende i vilket klienten är part har slutligen avgjorts, enligt vilket klienten åtar sig att betala advokaten en andel av resultatet, oavsett om detta utgörs av en viss summa pengar eller av någon annan förmån som klienten uppnår när ärendet avslutas.

3.3.3 Med pactum de quota litis avses inte ett avtal om att arvode skall debiteras i förhållande till värdet av ett ärende som advokaten handlägger om detta är förenligt med en officiellt fastställd arvodestaxa eller övervakas av den behöriga myndighet som har tillsyn över advokaten.

3.4 Arvodesbestämning

En advokats arvode skall till fullo redovisas för klienten och skall vara rimligt och skäligt samt skall stå i överensstämmelse med lag och yrkesregler som omfattar advokaten.

3.5 A conto-betalning

Om en advokat begär betalning a conto av arvode eller utlägg, skall sådan betalning inte överstiga en skälig uppskattning av arvode och sannolika utlägg som omfattas.

Vid bristande a conto-betalning har advokaten rätt att frånträda uppdraget eller att vägra handha det, dock med iakttagande av vad som stadgas i artikel 3.1.4 ovan.

3.6 Avstående av del av arvode till icke-advokat

3.6.1 En advokat får inte avstå viss del av sitt arvode till en person som inte är advokat, utom i de fall kompanjonskap mellan advokaten och den andra personen är tillåtet enligt lag och yrkesregler som omfattar advokaten.

3.6.2 Bestämmelserna i 3.6.1 ovan hindrar inte advokaten från att betala arvode, provision eller annan ersättning till en avlidne advokats arvingar eller till en pensionerad advokat vid övertagande av den avlidne respektive pensionerade advokatens praktik.

3.7 Rättegångskostnader och möjligheten att erhålla offentlig försvarare eller rättshjälp

3.7.1 En advokat skall alltid söka uppnå den mest kostnadseffektiva lösningen av klientens tvist och bör vid lämpliga tillfällen ge klienten råd om lämpligheten av att försöka nå en förlikning eller att hänskjuta tvisten till alternativ tvistlösning.

3.7.2 En advokat skall upplysa sin klient om föreliggande möjligheter att erhålla offentlig försvarare eller rättshjälp.

3.8 Klientmedel

3.8.1 Advokater som kommer i besittning av medel för sina klienters eller tredje mans räkning (nedan kallade ”klientmedel”) måste sätta in dessa medel på konto i bank eller liknande institution som övervakas av offentlig myndighet (nedan kallat ”klientmedelskonto”). Ett klientmedelskonto skall hållas avskilt från varje annat konto hos advokaten. Samtliga klientmedel som tas emot av en advokat skall sättas in på ett sådant konto såvida inte ägaren till sådana medel medger att medlen hanteras på annat sätt.

3.8.2 Advokaten skall föra fullständiga och riktiga räkenskaper som utvisar samtliga advokatens transaktioner med klientmedel och som särskiljer

klientmedel från andra medel som innehas av advokaten. Räkenskaper kan behöva bevaras för viss tid i enlighet med nationella regler.

3.8.3 Ett klientmedelskonto får inte ha negativt saldo, förutom i undantagsfall enligt vad som är uttryckligen tillåtet enligt nationella regler eller på grund av bankavgifter, över vilka advokaten inte råder. Ett sådant konto får inte på någon grund pantsättas eller användas som säkerhet. Klientmedelskonto får inte vara föremål för kvittning mot något annat bankkonto eller sammanslagning med något annat bankkonto; inte heller får klientmedel inestående på klientmedelskonto stå till förfogande för att betala skulder som advokaten har till banken.

3.8.4 Klientmedel skall utbetalas till ägarna snarast möjligt eller på villkor som de godkänner.

3.8.5 Advokaten får inte överföra medel från ett klientmedelskonto till advokatens eget konto för betalning av arvode utan att skriftligen upplysa klienten.

3.8.6 Behöriga myndigheter i medlemsstater skall ha rätt att granska och undersöka varje dokument beträffande klientmedel under iakttagande av rådande tystnadsplikt och advokatsekretess.

3.9 Ansvarsförsäkring

3.9.1 Advokater skall vara försäkrade mot civilrättsliga anspråk som uppstår på grund av deras advokatverksamhet i sådan utsträckning som är skäligen beaktande av slag och omfattning av de risker som kan uppstå i anledning av deras yrkesutövning.

3.9.2 Om detta skulle vara omöjligt, måste advokaten upplysa klienten om situationen och dess konsekvenser.

4 Förhållandet till domstol

4.1 Regler om uppträdande vid domstol

En advokat som uppträder eller deltar i ett ärende inför domstol eller skiljenämnd måste följa de uppträdanderegler som gäller inför den domstolen eller skiljenämnden.

4.2 Korrekt processföring

En advokat måste alltid ta vederbörlig hänsyn till korrekt processföring.

4.3 Uppträdande inför domstol

En advokat skall, samtidigt som han eller hon iakttar vederbörlig respekt och hövlighet mot domstolen, försvara klientens intressen redbart och utan fruktan, utan hänsyn till advokatens egna intressen eller till några konsekvenser för honom eller henne själv eller för någon annan person.

4.4 Falsa eller vilseledande upplysningar

En advokat skall aldrig medvetet lämna falska eller vilseledande upplysningar till domstol.

4.5 Tillämpning med avseende på skiljemän osv.

De regler som styr en advokats förhållande till domstolar gäller även advokatens förhållande till skiljemän och till alla andra personer som utövar domar- eller domarliknande funktioner, även om de gör det endast tillfälligt.

5 Förhållandet mellan advokater

5.1 Kåranda inom yrket

5.1.1 Kårandan inom yrket kräver ett förhållande baserat på förtroende och samarbete mellan advokater till förmån för deras klienter och med syfte att undvika onödig processföring och annat beteende som skadar yrkeskårens rykte. Detta motiverar dock aldrig att yrkeskårens intressen sätts före klientens.

5.1.2 En advokat bör erkänna samtliga andra medlemsstaters advokater som yrkeskolleger och agera ärligt och hövligt mot dem.

5.2 Samarbete mellan advokater från olika medlemsstater

5.2.1 En advokat som kontaktas av en kollega från en annan medlemsstat är skyldig att avböja uppdrag i ett ärende som advokaten inte är kompetent att åta sig. Advokaten bör i så fall vara beredd att biträda denna kollega med att inhämta den information som behövs för att han eller hon skall kunna lämna uppdraget till en advokat som har förmåga att utföra den tjänst som efterfrågas.

5.2.2 Då en advokat från en medlemsstat samverkar med en advokat från en annan medlemsstat, har båda en allmän skyldighet att ta hänsyn till de skillnader som må föreligga mellan deras respektive rättssystem och advokaternas yrkesorganisationer, kompetens och skyldigheter i de berörda medlemsstaterna.

5.3 Korrespondens mellan advokater

5.3.1 Om en advokat avser att sända meddelanden till en advokat i en annan medlemsstat, som avsändaren önskar skall vara konfidentiella eller utan förbindelse, bör han eller hon klart uttrycka den avsikten innan dokumenten förmedlas.

5.3.2 Om den avsedda mottagaren av meddelandena är oförmögen att se till att de bevaras konfidentiella eller utan förbindelse bör han eller hon upplysa avsändaren om detta utan dröjsmål.

5.4 Hänvisningshonorar

5.4.1 En advokat får inte kräva eller ta emot arvode, provision eller annan gottgörelse från en annan advokat eller någon annan person för hänvisning till eller rekommendation av advokaten till en klient.

5.4.2 En advokat får inte betala någon arvode, provision eller annan gottgörelse som vederlag för hänvisning av en klient till sig.

5.5 Kommunikation med motpart

Advokat skall inte i ett särskilt ärende meddela sig direkt med någon person som han eller hon vet företräds av eller anlitar annan advokat i ärendet, utan den andre advokatens medgivande (och skall hålla den andre advokaten underrättad om varje sådant meddelande).

5.6

Upphävd genom beslut av CCBE:s plenum i Dublin den 6 december 2002.

5.7 Ansvar för arvode

I yrkeskontakter mellan ledamöter av advokatsamfund i olika medlemsstater, där en advokat inte enbart rekommenderar en annan advokat eller presenterar den andre advokaten för klienten, utan själv anlitar en kollega i visst ärende eller söker dennes råd, är den uppdragsgivande advokaten personligen ansvarig för att betala arvode, kostnader och utlägg som tillkommer den

utländske kollegan, även om klienten är insolvent. Berörda advokater får dock, vid inledningen av sitt samarbete, träffa särskilda överenskommelser om denna fråga. Vidare får den uppdragsgivande advokaten när som helst begränsa sitt personliga ansvar till summan av arvode, kostnader och utlägg som har upparbetats innan den utländske advokaten meddelas den uppdragsgivande advokatens ansvarsbegränsning för framtiden.

5.8 Professionell vidareutbildning

Advokater bör vidmakthålla och utveckla sitt yrkeskunnande och sina yrkesfärdigheter med vederbörligt iakttagande av yrkets europeiska dimension.

5.9 Tvister mellan advokater i olika medlemsstater

5.9.1 Om advokat anser att en kollega i en annan medlemsstat har handlat i strid med en regel om god advokatsed skall advokaten påpeka saken för kollegan.

5.9.2 Om en personlig tvist av yrkesmässigt slag uppstår mellan advokater i olika medlemsstater bör de om möjligt i första hand söka lösa den i samförstånd.

5.9.3 En advokat skall inte inleda någon form av rättegångsförfarande mot en kollega i en annan medlemsstat i frågor som hänvisas till i 5.9.1 eller 5.9.2 ovan utan att först ha informerat de advokatsamfund som de båda tillhör i syfte att ge dessa berörda advokatsamfund en möjlighet att biträda vid en förlikning.

Kommentar

Denna kommentar har på begäran av CCBE:s ständiga kommitté upprättats av CCBE:s deontologiarbetsgrupp, som var ansvarig för att upprätta den första versionen av dessa regler om god advokatsed. Den avser att förklara reglernas ursprung, att belysa de problem som de är avsedda att lösa, särskilt i fråga om gränsöverskridande verksamhet, samt att vara till hjälp för de behöriga myndigheterna i medlemsstaterna vid tillämpningen av reglerna. Den är inte avsedd att vara bindande med avseende på tolkningen av reglerna. Kommentaren fördes à jour vid CCBE:s plenum den 19 maj 2006.

De ursprungliga versionerna av reglerna är på franska och engelska språken. Översättningar till andra språk inom gemenskapen har upprättats under överinseende av de nationella delegationerna.

Kommentar till artikel 1.1 – Advokatens roll i samhället

Perugia-deklarationen, som antogs av CCBE 1977, slog fast de grundläggande principerna om god advokatsed för advokater inom EG. Bestämmelserna i artikel 1.1 upprepar Perugia-deklarationens förklaring om advokatens samhällsfunktion, vilken bildar grunden för de regler som styr utövandet av den funktionen.

Kommentar till artikel 1.2 – Beskaffenheten av regler om god advokatsed

Dessa bestämmelser upprepar i huvudsak förklaringen i Perugia-deklarationen om beskaffenheten hos regler om god advokatsed och hur vissa regler beror av särskilda lokala omständigheter men ändå har sitt ursprung i en gemensam värdegrund.

Kommentar till artikel 1.3 – Reglernas syfte

Dessa bestämmelser presenterar utvecklingen av Perugia-deklarationens principer till detaljerade regler om god advokatsed för advokater i hela EU, EES och Schweiz, samt advokater i de av CCBE:s medlemsorganisationer som är associerade medlemmar eller har observatörsstatus, med särskilt avseende på deras gränsöverskridande verksamhet (enligt definition i artikel 1.5). Bestämmelserna i artikel 1.3.2 fastslår CCBE:s särskilda avsikter med avseende på reglernas materiella bestämmelser.

Kommentar till artikel 1.4 – Personer som omfattas

Reglerna är fastställda för att gälla samtliga advokater enligt definitionen i advokattjänstedirektivet från 1977 och advokatetableringsdirektivet från 1998, samt advokater i de av CCBE:s medlemsorganisationer som är associerade medlemmar eller har observatörsstatus. Bland dessa ingår advokater i de stater som därefter har tillträtt direktiven, vilkas namn har lagts till direktiven genom ändringar av direktiven. Reglerna gäller således samtliga advokater som är företrädare inom CCBE, oavsett om dessa är fullvärdiga medlemmar, associerade medlemmar eller medlemmar med observatörsstatus, nämligen:

Albanien	avokat
Andorra	advocat
Armenien	ψαυυτυτυψαυ [pastaban]
Belgien	avocat/advocaat/Rechtsanwalt
Bosnien och Herzegovina	advokat/аДВОКАТ/odvjetnik
Bulgarien	аДВОКАТ [advokat]
Cypern	δικηγόρος [dikigóros]

Danmark	advokat
Estland	vandeadvokaat
Finland	asianajaja/advokat
Frankrike	avocat
Förenade kungariket	advocate, barrister, solicitor
Georgien	ადვოკატი/ადვოკატები [advokati/advokatebi]
Grekland	δικηγόρος [dikigóros]
Irland	barrister, solicitor
Island	lögmaður
Italien	avvocato
Kroatien	odvjetnik
Lettland	zvērīnāts advokāts
Liechtenstein	Rechtsanwalt
Litauen	advokatas
Luxemburg	avocat/Rechtsanwalt
Makedonien	адвокат [advokat]
Malta	avukat, prokuratur legali
Moldavien	avocat
Montenegro	advokat/адвокат
Nederländerna	advocaat
Norge	advokat
Polen	adwokat, radca prawny
Portugal	advogado
Rumänien	avocat
Schweiz	Rechtsanwalt/Anwalt/Fürsprech/ Fürsprecher/Advokat/avocat/ avvocato/advocat
Serbien	адвокат/advokat
Slovakien	advokát/advokátka
Slovenien	odvetnik/odvetnica
Spanien	abogado/advocat/abokatu/avogado
Sverige	advokat
Tjeckien	advokát
Turkiet	avukat
Tyskland	Rechtsanwalt
Ungern	ügyvéd
Ukraina	адвокат [advokat]
Österrike	Rechtsanwalt

Förhoppningen är också att reglerna kommer att kunna godtas av advokatkårer i andra stater i Europa och på andra håll, som inte är medlemsstater, så att de genom lämpliga konventioner kan tillämpas även mellan dem och medlemsstaterna.

Kommentar till artikel 1.5 – Verksamhet som omfattas

Reglerna ges här direkt tillämpning endast på den ”gränsöverskridande verksamhet”, i enlighet med definitionen, som utövas av advokater inom EU, EES, och Schweiz och advokater i de av CCBE:s medlemsorganisationer som är associerade medlemmar eller har observatörsstatus – se kommentaren till artikel 1.4 ovan, samt definitionen av ”medlemsstat” i artikel 1.6. (Se även ovan avseende möjlig framtida utsträckning till advokater i andra länder.) Definitionen av gränsöverskridande verksamhet skulle exempelvis omfatta kontakter i stat A även i en fråga om rent nationell rätt i stat A mellan en advokat från stat A och en advokat från stat B; den skulle inte omfatta kontakter mellan advokater från stat A i stat A om en fråga som har uppstått i stat B, under förutsättning att deras yrkesverksamhet till ingen del äger rum i stat B; definitionen skulle omfatta all verksamhet av advokater från stat A i stat B, även om den endast tog formen av meddelanden som skickades från stat A till stat B.

Kommentar till artikel 1.6 – Definitioner

Denna bestämmelse definierar ett antal uttryck som används i reglerna: ”medlemsstat”, ”hemland”, ”värdland”, ”behörig myndighet”, ”direktiv 77/249/EEG” och ”direktiv 98/5/EG”.

Hänvisningen till ”där advokaten utövar gränsöverskridande verksamhet” bör tolkas i ljuset av definitionen av ”gränsöverskridande verksamhet” i artikel 1.5.

Kommentar till artikel 2.1 – Oberoende

Denna bestämmelse befäster i huvudsak den allmänna principförklaringen i Perugia-deklarationen.

Kommentar till artikel 2.2 – Förtroende och personlig integritet

Denna bestämmelse upprepar också en allmän princip i Perugia-deklarationen.

Kommentar till artikel 2.3 – Tystnadsplikt

Denna bestämmelse upprepar först, i artikel 2.3.1, de allmänna principer

som fastställdes i Perugia-deklarationen och som har erkänts av EG-domstolen i AM&S-fallet (157/79). Därefter utvecklas dessa, i artiklarna 2.3.2 till 2.3.4, till en specifik regel som rör tystnadsplikten. Artikel 2.3.2 innehåller de grundläggande reglerna om respekt för tystnadsplikten. Artikel 2.3.3 bekräftar att plikten förblir bindande för advokaten även om han eller hon upphör att företräda klienten i fråga. Artikel 2.3.4 bekräftar att advokaten inte bara själv måste respektera tystnadsplikten, utan även måste kräva att samtliga delägare och anställda i hans eller hennes byrå gör det.

Kommentar till artikel 2.4 – Respekt för andra advokatsamfundets regler

Artikel 4 i advokattjänstedirektivet innehåller bestämmelser om de regler som skall iakttas då en advokat från en medlemsstat tillhandahåller tjänster på tillfällig grund i en annan medlemsstat med stöd av artikel 49 i EG-fördraget, enligt följande.

- a) Verksamhet i samband med företrädandet av en klient i rätten eller hos offentliga myndigheter skall i varje medlemsstat utövas i enlighet med de villkor som fastställts för advokater som etablerat sig i denna stat, med undantag för eventuella villkor som kräver bosättning eller registrering hos en yrkesorganisation i denna stat;
- b) vid utövandet av denna verksamhet skall en advokat iaktta de regler för yrkesmässigt uppförande som gäller i värdmedlemsstaten utan att detta inverkar på hans förpliktelser i den medlemsstat han kommer från;
- c) när denna verksamhet utövas i Storbritannien avses med värdmedlemsstatens regler för yrkesmässigt uppförande de regler som är tillämpliga för solicitors, när denna verksamhet inte är förbehållen barristers och advocates. I annat fall skall reglerna för yrkesmässigt uppförande för de senare gälla. För barristers från Irland skall emellertid de regler för yrkesmässigt uppförande gälla som tillämpas i Storbritannien för barristers och advocates. När denna verksamhet utövas på Irland, avses med värdmedlemsstatens regler för yrkesmässigt uppförande de regler för yrkesmässigt uppförande som gäller för barristers, i den mån de bestämmer den muntliga framställningen av ett mål i rätten. I alla andra fall skall reglerna för yrkesmässigt uppförande för solicitors gälla. För barristers och advocates från Storbritannien skall emellertid alltid de regler för yrkesmässigt uppförande gälla som tillämpas för barristers på Irland; och
- d) för den advokat som utövar någon annan verksamhet än den som avses

i punkt a skall villkoren och reglerna för yrkesmässigt uppförande i den medlemsstat han kommer från gälla utan inverkan på respekten för de regler, oavsett deras ursprung, som reglerar yrket i värdmedlemsstaten, särskilt regler om att utövandet av advokatverksamheten är oförenligt med utövandet av annan verksamhet i denna stat, och regler om yrkessekretess, relationerna till kolleger, förbudet mot att samma advokat bistår parter med motstridande intressen samt publicitet. De senare reglerna skall endast tillämpas, om de är möjliga att iaktta av en advokat som inte är etablerad i värdmedlemsstaten, och i den mån det är objektivt motiverat att iaktta dem för att i denna stat säkerställa det rätta utövandet av advokatverksamheten, yrkets anseende och respekten för de regler som gäller oförenlighet.

Advokatetableringsdirektivet innehåller bestämmelser om de regler som skall iakttas av en advokat från en medlemsstat som stadigvarande utövar yrkesverksamhet i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 43 i EG-fördraget, som följer:

- a) Oberoende av vilka etiska och andra regler för yrket en advokat omfattas av i hemlandet, skall en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel omfattas av samma yrkesmässiga och etiska regler som gäller för de advokater som utövar verksamhet under den relevanta yrkestiteln i värdlandet för all verksamhet som han utövar på värdlandets territorium (artikel 6.1);
- b) värdlandet får föreskriva att en advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall teckna en försäkring för yrkesansvar eller ansluta sig till en garantifond för yrket, i enlighet med de bestämmelser som värdlandet föreskriver för sådan yrkesverksamhet som utövas på värdlandets territorium. En advokat som utövar verksamhet under hemlandets yrkestitel skall dock undantas från denna skyldighet om han kan visa att han omfattas av en försäkring eller ett garantiåtagande i enlighet med hemlandets bestämmelser, om försäkringen eller garantin är likvärdig i fråga om skyddets villkor och omfattning. Om försäkringen eller garantin är endast delvis likvärdig, får värdlandets behöriga myndighet kräva att en tilläggsförsäkring tecknas eller att en kompletterande garanti ställs för att täcka de delar som inte redan omfattas av den försäkring som tecknats eller den garanti som ställts i enlighet med bestämmelserna i hemlandet (artikel 6.3); och
- c) en advokat som är registrerad i ett värdland under hemlandets yrkestitel kan utöva advokatyrket som anställd hos en annan advokat, i en

sammanslutning av advokater eller ett advokatbolag eller i offentlig eller privat verksamhet, i den omfattning värdlandet ger advokater, som är registrerade under yrkestiteln i den staten, rätt till detta (artikel 8).

I fall som inte omfattas av något av dessa direktiv, eller i tillägg till de krav som uppställs i dessa direktiv, är en advokats skyldighet enligt gemenskapsrätten att iakttä andra advokatsamfundets regler av en fråga om tolkningen av relevanta bestämmelser, såsom direktivet om elektronisk handel (2000/31/EG). Ett huvudsyfte med reglerna är att minimera, och om möjligt helt utesluta, de problem som kan uppstå p.g.a. ”dubbel deontologi”, dvs. tillämpningen av fler än en uppsättning potentiellt inbördes oförenliga nationella regler på en given situation (se artikel 1.3.1).

Kommentar till artikel 2.5 – Oförenliga yrken

Det finns skillnader både mellan och inom medlemsstaterna vad gäller i vilken utsträckning advokater tillåts bedriva andra yrken, till exempel affärsverksamhet. Det allmänna syftet med att utesluta en advokat från andra yrken är att skydda advokaten från inflytanden som kan inskränka advokatens oberoende eller hans eller hennes roll i rättskipningen. Skillnaderna mellan dessa regler speglar olika lokala förutsättningar, olika uppfattningar om advokaternas rätta funktion samt olika tekniker för att skapa regler. Till exempel finns det i vissa fall ett totalt förbud mot att ägna sig åt vissa namngivna yrken, medan det i andra fall är allmänt tillåtet att ägna sig åt andra yrken, under förutsättning att särskilda skyddsregler för advokatens oberoende iakttas.

Artiklarna 2.5.2 och 2.5.3 reglerar olika omständigheter under vilka en advokat i en medlemsstat utövar gränsöverskridande verksamhet (i enlighet med definitionen i artikel 1.5) i ett värdland där han eller hon inte är ledamot av värdlandets advokatsamfund.

Artikel 2.5.2 föreskriver att värdlandets regler om oförenliga yrken till fullo skall iakttas av advokat som uppträder i inhemska rättegångar eller inför inhemska myndigheter i värdlandet. Detta gäller oavsett om advokaten är etablerad i värdlandet eller inte.

Artikel 2.5.3, å andra sidan, föreskriver ”respekt” för värdlandets regler avseende förbjudna eller oförenliga yrken i andra fall, men endast då den advokat som är etablerad i värdlandet önskar delta direkt i kommersiella eller andra verksamheter som inte har att göra med advokatverksamhet.

Kommentar till artikel 2.6 – Personlig marknadsföring

Formuleringen ”personlig marknadsföring” omfattar marknadsföring av advokatbyråer såväl som av enskilda advokater, till skillnad från gemensam marknadsföring som advokatsamfundens ordnar för medlemmarna som helhet. Reglerna som reglerar advokaters personliga marknadsföring varierar avsevärt mellan medlemsstaterna. Artikel 2.6 tydliggör att det inte finns någon övergripande invändning mot personlig publicitet i gränsöverskridande verksamhet. Advokater omfattas dock ändå av förbud eller inskränkningar som föreskrivs i hemlandets regler om god advokatsed, och en advokat kommer fortfarande att omfattas av förbud eller inskränkningar som föreskrivs i värdlandets regler när dessa är bindande för advokaten på grundval av advokattjänstedirektivet eller advokatetableringsdirektivet.

Kommentar till artikel 2.7 – Klientens intresse

Denna bestämmelse understryker den allmänna principen att advokaten alltid måste sätta klientens intressen före sina egna eller andra advokaters intressen.

Kommentar till artikel 2.8 – Advokatens ansvarsbegränsning gentemot klienten

Denna bestämmelse klargör att det inte finns någon övergripande invändning mot att en advokat begränsar sitt ansvar mot klienten vid gränsöverskridande verksamhet, oavsett om detta sker genom avtal eller genom verksamhet i ett aktiebolag, kommanditbolag eller liknande.¹ Bestämmelsen påpekar dock att detta endast kan komma på fråga när tillämplig lag och tillämpliga regler om god advokatsed så tillåter – och i ett flertal länder förbjuder eller inskränker lagen eller reglerna om god advokatsed sådana ansvarsbegränsningar.

Kommentar till artikel 3.1 – Åtagande och frånträdande av uppdrag

Bestämmelserna i artikel 3.1.1 är avsedda att säkerställa att klientförhållandet mellan advokat och klient upprätthålls samt att advokaten verkligen får uppdraget och anvisningar om uppdraget från klienten, även om de förmedlas av en behörigen bemyndigad mellanhand. Det är advokatens ansvar att förvissa sig om mellanhandens behörighet och om klientens önskemål.

Artikel 3.1.2 behandlar sättet på vilket advokaten bör utföra sina plikter.

1. *Ö.a.* Svensk rätt gör ingen åtskillnad mellan ”limited partnership” och ”limited liability partnership”. Dessa termer har översatts med ”kommanditbolag eller liknande”.

Bestämmelsen att advokaten personligen skall ansvara för utförandet av klientens uppdrag betyder att advokaten inte kan undvika ansvar genom att delegera till andra. Det hindrar inte advokaten från att söka begränsa sitt rättsliga ansvar i den utsträckning det är tillåtet enligt tillämplig lag eller tillämpliga regler om god advokatsed – se artikel 2.8.

Artikel 3.1.3 anger en princip som är av särskild betydelse vid gränsöverskridande verksamhet, till exempel när en advokat blir ombedd att handha ett ärende på uppdrag av en advokat eller klient från ett annat land som kan vara obekant med relevanta rättsregler och praxis, eller när en advokat blir ombedd att handha ett ärende som har med annat lands rätt att göra, vilken rätt advokaten är obekant med.

En advokat har allmänt sett rätt att från början avböja ett uppdrag, men artikel 3.1.4 anger att advokaten, när han eller hon väl har accepterat ett uppdrag, har en skyldighet att inte frånträda uppdraget utan att se till att klientens intressen tas till vara.

Kommentar till artikel 3.2 – Intressekonflikt

Bestämmelserna i artikel 3.2.1 hindrar inte en advokat att företräda två eller flera klienter i samma ärende, under förutsättning att deras intressen inte strider mot varandra och det inte finns någon väsentlig risk för att en sådan intressekonflikt kan uppstå. När en advokat redan företräder två eller flera klienter på detta sätt och det senare uppstår en intressekonflikt mellan dessa klienter eller en risk för ett brott mot tystnadsplikten eller några andra omständigheter där advokatens oberoende kan inskränkas, måste advokaten frånträda uppdraget för båda eller samtliga.

Det kan dock finnas omständigheter under vilka meningsskiljaktigheter uppkommer mellan två eller fler klienter som företräds av en och samma advokat, där det kan vara lämpligt för advokaten att försöka medla mellan parterna. I sådana fall får advokaten använda sitt eget omdöme i frågan om det finns en sådan intressekonflikt dem emellan som föranleder att advokaten bör frånträda uppdragen. Om så inte är fallet, kan advokaten överväga huruvida det vore lämpligt att förklara situationen för klienterna, erhålla deras godkännande och försöka medla för att lösa meningsskiljaktigheten dem emellan, och endast om medlingsförsöket skulle misslyckas frånträda uppdragen för dem.

Artikel 3.2.4 tillämpar ovanstående bestämmelser i artikel 3 på advokater som utövar sitt yrke i association med andra advokater. Exempelvis bör en advokatbyrå frånträda ett uppdrag när det föreligger en intressekonflikt mellan två av byråns klienter, även om olika advokater vid byrån företräder

envar klient. Å andra sidan är det som ett undantag, i den associationsform som kallas ”chambers” och som används av engelska barristers, och där varje advokat företräder klienter enskilt, möjligt för olika advokater i associationen att företräda klienter med motstående intressen.

Kommentar till artikel 3.3 – Pactum de quota litis

Dessa bestämmelser speglar den gemensamma inställningen i alla medlemsstater att ett oreglerat avtal om att arvodets storlek är beroende av utfallets storlek (pactum de quota litis) strider mot korrekt rättskipning eftersom det uppmuntrar till spekulativ processföring och riskerar att missbrukas. Bestämmelserna är dock inte avsedda att hindra upprätthållande eller införande av överenskommelser enligt vilka advokater betalas i förhållande till resultat eller endast vid framgång, under förutsättning att sådana överenskommelser står under tillräcklig reglering och tillsyn för att skydda klient och korrekt rättskipning.

Kommentar till artikel 3.4 – Arvodesbestämning

Artikel 3.4 föreskriver tre krav: ett allmänt krav på insyn för klienten i advokatens arvoden, ett krav på att dessa skall vara beloppsmässigt rimliga och skäligen, samt ett krav på att de skall överensstämma med tillämplig lag och tillämpliga yrkes regler.

I många medlemsstater finns mekanismer som reglerar advokaters arvoden enligt nationell rätt eller inhemska regler om god advokatsed, antingen med hänvisning till avgörande av advokatsamfundet eller på annat sätt. I situationer som styrs av advokatetableringsdirektivet, där advokaten omfattas av såväl värdlandets som hemlandets regler, kan det krävas att grunden för arvodesbestämningen skall följa båda regelsystemen.

Kommentar till artikel 3.5 – A conto-betalning

Artikel 3.5 förutsätter att en advokat får kräva betalning a conto för advokatens arvoden eller utlägg, men sätter en gräns genom hänvisning till en skäligen uppskattning av dessa. Se även kommentaren till artikel 3.1.4 avseende rätten att frånträda uppdrag.

Kommentar till artikel 3.6 – Avstående av del av arvode till icke-advokat

I vissa medlemsstater får advokater utöva sitt yrke i samarbete med medlemmar av vissa andra godkända yrkeskåror, oavsett om dessa är juridiska yrken eller inte. Bestämmelserna i artikel 3.6.1 är inte avsedda att hindra arvodes-

delning inom en sådan godkänd form av samarbete. Bestämmelserna är inte heller avsedda att hindra arvodesdelning mellan advokater som omfattas av dessa regler (se kommentaren till artikel 1.4 ovan) och andra ”advokater”, till exempel advokater från icke-medlemsstater eller medlemmar av andra juristyrken i medlemsstaterna, såsom notarier.

Kommentar till artikel 3.7 – Rättegångskostnader och möjlighet att erhålla offentlig försvarare eller rättshjälp

Artikel 3.7.1 understryker vikten av att söka lösa tvister på sätt som är kostnadseffektiva för klienten, inklusive att lämna råd om huruvida en förlikning bör eftersträvas, samt att föreslå att tvisten hänskjuts till någon form av alternativ tvistlösning.

Artikel 3.7.2 kräver att en advokat upplyser klienten om föreliggande möjligheter att erhålla offentlig försvarare eller rättshjälp. Bestämmelserna om tillgången till offentlig försvarare eller rättshjälp varierar kraftigt mellan medlemsstaterna. Vid gränsöverskridande verksamhet bör advokaten hålla i åtanke möjligheten att rättshjälpsbestämmelser i nationell rätt som advokaten är obekant med kan vara tillämpliga.

Kommentar till artikel 3.8 – Klientmedel

Bestämmelserna i artikel 3.8 speglar den rekommendation som antogs av CCBE i Bryssel i november 1985 om behovet av införande och uppföljning av en minimireglering för korrekt tillsyn och förfogande över klientmedel som innehas av advokater inom gemenskapen. Artikel 3.8 föreskriver minimiregler som skall iakttas, utan att påverka detaljregleringen inom nationella system som kräver fullständigare eller strängare skydd för klientmedel.

Den advokat som innehar klientmedel skall, även i samband med gränsöverskridande verksamhet, iaktta de regler som utfärdats av advokatsamfundet i hemlandet. Advokaten måste känna till de frågor som uppstår när reglerna i fler än en medlemsstat kan vara tillämpliga, särskilt när advokaten är etablerad i ett värdland i enlighet med advokatetableringsdirektivet.

Kommentar till artikel 3.9 – Ansvarsförsäkring

Artikel 3.9.1 speglar en rekommendation, även den antagen av CCBE i Bryssel i november 1985, om behovet för alla advokater i gemenskapen att vara försäkrade mot risker i anledning av krav mot dem för försumlighet i yrkesutövningen.

Artikel 3.9.2 reglerar situationen när någon försäkring inte kan erhållas på de grunder som anges i artikel 3.9.1.

Kommentar till artikel 4.1 – Regler om uppträdande vid domstol

Denna bestämmelse tillämpar principen att en advokat är skyldig att följa de regler som gäller för den domstol eller skiljenämnd inför vilken advokaten uppträder eller deltar i ett ärende.

Kommentar till artikel 4.2 – Korrekt processföring

Denna bestämmelse tillämpar den allmänna principen att en advokat i processer inte får försöka skaffa sig oskäligen fördelar framför sin motpart. Advokaten får exempelvis inte kontakta domaren utan att först informera den advokat som företräder motparten, eller ge in bevis, anteckningar eller dokument till domaren utan att i god tid kommunicera dessa med motpartsadvokaten såvida inte sådana åtgärder är tillåtna enligt tillämpliga processregler. I den mån det inte är förbjudet i lag, får en advokat inte yppa eller till domstolen lämna in något förlikningsförslag som har lämnats av motparten eller dennes advokat utan motpartsadvokatens uttryckliga medgivande. Se även kommentaren till artikel 4.5 nedan.

Kommentar till artikel 4.3 – Uppträdande inför domstol

Denna bestämmelse speglar den nödvändiga balansen mellan respekten för domstolen och lagen å ena sidan och tillvaratagandet av klientens bästa å den andra.

Kommentar till artikel 4.4 – Falsa eller vilseledande upplysningar

Denna bestämmelse tillämpar principen att en advokat aldrig medvetet får vilseleda domstolen. Detta är nödvändigt för att upprätthålla förtroendet mellan domstolarna och advokatkåren.

Kommentar till artikel 4.5 – Tillämpning med avseende på skiljemän osv.

Denna bestämmelse utsträcker föregående bestämmelser som avser domstolar till andra organ som utövar en domar- eller domarlikt funktion.

Kommentar till artikel 5.1 – Kåranda inom yrket

Dessa bestämmelser, som grundar sig på uttalanden i Perugia-deklarationen, understryker att det står i allmänhetens intresse att advokatkåren vidmakthåller ett förhållande grundat på förtroende och samarbete mellan dess

medlemmar. Det nämnda kan emellertid inte användas för att motivera att yrkeskårens intressen ställs mot rättvisans eller klienternas intressen (se även kommentaren till artikel 2.7).

Kommentar till artikel 5.2 – Samarbete mellan advokater från olika medlemsstater

Denna bestämmelse utvecklar också en princip som uttalas i Perugia-deklarationen med syftet att undvika missförstånd i kontakterna mellan advokater från olika medlemsstater.

Kommentar till artikel 5.3 – Korrespondens mellan advokater

I vissa medlemsstater anses normalt att kommunikation mellan advokater (skriftlig eller muntlig) omfattas av tystnadsplikt mellan advokater. Detta innebär att innehållet i denna kommunikation inte får yppas för annan, normalt inte får vidarebefordras till advokaternas klienter, och i vart fall inte får företes i domstol. I andra medlemsstater inträder inte sådana följder, såvida inte korrespondensen är märkt som konfidentiell.

I åter andra medlemsstater måste advokaten hålla klienten fullt informerad om all relevant kommunikation från en yrkeskollega som företräder en annan part, och att märka ett brev som konfidentiellt innebär endast att det är en juridisk försändelse avsedd för den mottagande advokaten och dennes klient, som inte får missbrukas av tredje man.

I vissa stater bör en advokat, om advokaten vill ange att ett brev skickas i syfte att förlika en tvist och inte får företes inför domstol, märka brevet med ”utan förbindelse”.

Dessa viktiga nationella skillnader orsakar många missförstånd. Det är därför advokater måste vara mycket försiktiga vid kommunikation över gränser.

Närhelst en advokat önskar skicka ett brev till en yrkeskollega i en annan medlemsstat på grundval av det skall omfattas av tystnadsplikt mellan advokaterna, eller att det skall vara ”utan förbindelse”, bör advokaten i förväg fråga om brevet kan tas emot på den grunden. En advokat som önskar att en kommunikation skall tas emot på en sådan grund måste uttrycka det klart i inledningen till kommunikationen eller i ett följebrev.

En advokat som är den avsedde mottagaren av en sådan kommunikation, men som inte har möjlighet att efterkomma grunden på vilken den är skickad eller se till att den grunden efterkoms, måste omedelbart upplysa avsändaren så att kommunikationen inte skickas. Om kommunikationen redan har mottagits måste mottagaren återsända den till avsändaren utan att yppa dess innehåll eller åberopa den på något sätt; om mottagarens nationella

rätt eller regler förhindrar mottagaren att rätta sig efter detta krav, måste han eller hon omedelbart upplysa avsändaren om detta.

Kommentar till artikel 5.4 – Hänvisningshonorar

Denna bestämmelse speglar principen att en advokat inte bör betala eller ta emot betalning enbart för hänvisningen av en klient, vilket skulle innebära en risk för att klientens fria val av advokat eller klientens intresse att bli hänvisad till den som kan erbjuda den bästa tillgängliga tjänsten inskränktes. Den hindrar inte arvodesdelning mellan advokater på tillbörlig grund (se även kommentaren till artikel 3.6 ovan).

I vissa medlemsstater får advokater ta emot och behålla provision i vissa fall, under förutsättning att klientens bästa tillvaratas, att klienten får fullständiga upplysningar om saken och att klienten har godkänt att advokaten behåller provisionen. I sådana fall utgör av advokaten behållen provision en del av advokatens ersättning för de tjänster som tillhandahållits klienten och omfattas inte av förbudet mot hänvisningshonorar, som är avsedd att förhindra att advokater gör en hemlig vinst.

Kommentar till artikel 5.5 – Kommunikation med motpart

Denna bestämmelse återspeglar en allmänt godtagen princip och syftar dels till att befordra smidiga kontakter mellan advokater, dels till att förebygga varje försök att skaffa sig otillbörlig fördel gentemot en annan advokats klient.

Kommentar till artikel 5.6 – Byte av advokat

Artikel 5.6 reglerade byte av advokat. Den togs bort ur reglerna den 6 december 2002.

Kommentar till artikel 5.7 – Ansvar för arvode

Dessa bestämmelser upprepar i huvudsak föreskrifter i Perugia-deklarationen. Eftersom missförstånd avseende ansvaret för obetalda arvoden utgör en vanlig orsak till meningsskiljaktigheter mellan advokater i olika medlemsstater är det viktigt att en advokat som önskar att utesluta eller begränsa sitt personliga ansvar för en utländsk kollegas arvoden når en klar överenskommelse om detta när transaktionen inleds.

Kommentar till artikel 5.8 – Professionell vidareutbildning

Att hålla sig à jour med rättsutvecklingen är en yrkesplikt. Det är i synnerhet viktigt att advokater är medvetna om Europarättens växande inflytande på deras verksamhetsområden.

Kommentar till artikel 5.9 – Tvister mellan advokater i olika medlemsstater

En advokat har rätt att använda varje form av rättsmedel som han eller hon är berättigad till mot kollega i en annan medlemsstat. När det gäller ett brott mot en regel om god advokatsed eller en tvist av yrkesmässig natur är det ändå önskvärt att möjligheterna till en uppgörelse i godo först uttöms, om så krävs med biträde av berörda advokatsamfund, innan sådana åtgärder vidtas.

VIII. Stadga om den europeiska advokat kårens kärnprinciper

Fullständig text finns på CCBE:s webbplats www.ccbe.eu.

Antagen vid CCBE:s plenum den 25 november 2006

”I ett samhälle grundat på respekt för rättssäkerheten fyller advokaten en särskild funktion. En advokats förpliktelser börjar inte och slutar inte med att samvetsgrant utföra åt honom eller henne anförtrodda uppdrag inom ramen för vad lag bjuder. En advokat måste tjäna såväl rättvisans intresse som dem vars rättigheter och friheter denne anförtros att hävda och försvara, och det är advokatens skyldighet att inte enbart föra sin klients talan, utan även att vara dennes rådgivare. Respekt för advokatens yrkesfunktion är en oundgänglig förutsättning för rättsstaten och ett demokratiskt samhälle.”

CCBE:s regler om god advokatsed för europeiska advokater, artikel 1.1

Det finns vissa kärnprinciper som delas av hela den europeiska advokat kåren, även om dessa principer uttrycks på något olika sätt i olika rättssystem. Dessa kärnprinciper bildar grunden för de olika nationella och internationella regler som styr advokaters uppträdande. Dessa principer är förankrade hos de europeiska advokaterna och är oundgängliga för korrekt rättskipning, tillgång till rättslig prövning och rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med kraven i den europeiska konventionen om de mänskliga rättigheterna. Advokatsamfund, domstolar, lagstiftare, regeringar och internationella organisationer bör sträva efter att upprätthålla och skydda dessa kärnprinciper i allmänhetens intresse.

Dessa kärnprinciper är, i synnerhet:

- a) advokatens oberoende och advokatens frihet att driva klientens sak;
- b) advokatens rätt och skyldighet att bevara klienternas angelägenheter konfidentiella och att respektera den yrkesmässiga tystnadsplikten;
- c) undvikande av intressekonflikter, vare sig mellan olika klienter eller mellan klient och advokat;
- d) advokat kårens värdighet och ära, samt den enskilde advokatens integritet och goda rykte;
- e) lojalitet mot klienten;
- f) skälig behandling av klienter med avseende på arvoden;
- g) advokatens yrkeskompetens;

- h) respekt för yrkeskolleger;
- i) respekt för rättssäkerhet och rättvis rättskipning; samt
- j) advokatkårens självreglering.

Kommentar till stadgan om den europeiska advokatkårens kärnprinciper

Antagen vid CCBE:s plenum den 11 november 2007

1 Den 24 november 2006 antog CCBE enhälligt en ”Stadga om den europeiska advokatkårens kärnprinciper”. Stadgan innehåller en lista om tio principer som är gemensamma för hela den europeiska advokatkåren. Respekten för dessa principer är grunden till rätten att gå i svaromål och att försvara sig rättsligt, vilken är hörnstenen för alla andra grundläggande rättigheter i en demokrati.

2 Dessa kärnprinciper uttrycker den gemensamma grunden för alla nationella och internationella regler som styr europeiska advokaters uppträdande.

3 Stadgan beaktar:

- nationella regler om god advokatsed i stater i hela Europa, inklusive regler från icke-CCBE-stater, som också delar dessa gemensamma principer för europeisk advokatverksamhet,
- CCBE:s regler om god advokatsed för europeiska advokater,
- de allmänna principerna i International Bar Associations International Code of Ethics,
- Europarådets ministerkommittés rekommendation Rec(2000)21 av den 25 oktober 2000 till medlemsstaterna om friheten att utöva advokatycket,
- de grundläggande principer om advokaters roll som antogs av FN:s åttonde kongress om brottsbekämpning och behandling av lagöverträdare den 27 augusti till 7 september 1990,
- Europadomstolens för mänskliga rättigheter och Europeiska gemenskapernas domstols rättspraxis, i synnerhet Europeiska gemenskapernas domstols dom den 19 februari 2002 i *Wouters v. Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten (C-309/99)*,
- FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, den euro-

peiska konventionen om de mänskliga rättigheterna, och Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

- Europaparlamentets resolution om juristyrket och allmänintresset av fungerande rättssystem av den 23 mars 2006.

4 Denna stadga är avsedd att tjäna som ett alleuropeiskt dokument, som sträcker sig utöver medlemsstaterna, de associerade staterna och observatörsstaterna inom CCBE. Förhoppningen är att stadgan kan vara till hjälp exempelvis för advokatsamfund som strävar efter att etablera sitt oberoende i Europas nya demokratier.

5 Förhoppningen är att denna stadga kommer att öka förståelsen bland advokater, beslutsfattare och allmänheten om vikten av advokatens roll i samhället, och för det sätt på vilket de principer som reglerar advokatkåren stöder denna roll.

6 Advokatens roll, oavsett om han eller hon har anlitats av en privatperson, ett företag eller staten, är att vara klientens betrodda rådgivare och företrädare, i egenskap av yrkesman som respekteras av tredje man, och som en oundgänglig aktör i en rättvis rättstillämpning. Genom att förkroppsliga alla dessa faktorer uppfyller den advokat som troget tjänar sin klients intressen och skyddar klientens rättigheter också advokatens funktion i samhället – vilken är att förebygga och förhindra konflikter, att se till att konflikter löses i enlighet med erkända principer i civilrätt, offentlig rätt och straffrätt, att med vederbörlig hänsyn till rättigheter och intressen befordra rättens utveckling, samt att försvara frihet, rättvisa och rättssäkerhet.

7 CCBE förlitar sig på att domare, lagstiftare, regeringar och internationella organisationer tillsammans med advokatsamfunden kommer att sträva efter att upprätthålla de principer som fastslås i denna stadga.

8 Stadgan inleds med ett utdrag ur ingressen till reglerna om god advokatsed för europeiska advokater, däribland hävdandet att

”respekt för advokatens yrkesfunktion är en oundgänglig förutsättning för rättsstaten och ett demokratiskt samhälle”.

Rättssäkerheten är nära förknippad med demokrati såsom detta begrepp för närvarande uppfattas i Europa.

9 Stadgans inledande stycke hävdar att stadgans principer är oumbärliga för korrekt rättskipning, tillgång till rättslig prövning och rätten till en rättvis rättegång, i enlighet med kraven i den europeiska konventionen för de mänskliga rättigheterna. Advokaterna och deras advokatsamfund kommer att fortsätta att gå i bräschen för dessa rättigheter, såväl i Europas nya demokratier som i de mer etablerade demokratier där sådana rättigheter kan vara hotade.

Princip a – advokatens oberoende och advokatens frihet att driva klientens sak:
En advokat måste vara fri – politiskt, ekonomiskt och intellektuellt – i sin verksamhet med att ge råd till och företräda klienten. Detta innebär att advokaten måste vara oberoende av staten och andra mäktiga intressen och inte får låta sitt oberoende komprometteras av otillbörliga påtryckningar från affärsrelationer. Advokaten måste även förbli oberoende av sin egen klient för att advokaten skall kunna åtnjuta förtroende hos tredje man och domstol. Faktiskt kan kvaliteten på advokatens arbete inte säkerställas utan detta oberoende från klienten. Advokatens medlemskap i en fri yrkeskår och den auktoritet som härrör från detta medlemskap bidrar till att upprätthålla oberoendet, och även advokatsamfunden måste spela en viktig roll i att bidra till att säkerställa advokaters oberoende. Självreglering av yrket ses som nödvändigt för att stödja den enskilde advokatens oberoende. Det är värt att märka att advokater i ofria samhällen förhindras från att driva sina klienters sak och kan fängslas eller dödas för att de försöker göra det.

Princip b – advokatens rätt och skyldighet att bevara klienternas angelägenheter konfidentiella och att respektera den yrkesmässiga tystnadsplikten:
Det är en kärnegenenskap i advokatens funktion att klienten för honom eller henne berättar saker som klienten inte skulle berätta för andra – de intimaste personliga detaljer eller de värdefullaste företagshemligheter – och att advokaten skall kunna ta emot annan information med tystnadsplikt. Förtroende förutsätter en säkerställd tystnadsplikt. Stadgan betonar denna princip dubbla natur – att iakttä tystnadsplikten är inte bara advokatens plikt – det är en grundläggande mänsklig rättighet för klienten. Reglerna om advokats tystnadsplikt förbjuder att kommunikation mellan advokat och klient används mot klienten. I vissa rättssystem anses rätten till tystnadsplikt tillhöra klienten ensam, medan i andra rättssystem den yrkesmässiga tystnadsplikten anses kräva även att advokaten från sin egen klient hemlighåller kommunikationer från motpartens advokat som har meddelats på grundval av sekretess. Princip b omfattar alla dessa sammanhängande koncept – advokatsekretess,

sekretess och yrkesmässig tystnadsplikt. Advokatens plikt gentemot klienten kvarstår även sedan advokatens uppdrag har upphört.

Princip c – undvikande av intressekonflikter, vare sig mellan olika klienter eller mellan klient och advokat:

För att en advokat skall kunna utöva sitt yrke på ett tillbörligt sätt måste han eller hon undvika intressekonflikter. Följaktligen får en advokat inte företräda två klienter i samma ärende om det föreligger en konflikt eller risk för konflikt mellan dessa klienters intressen. Likaså måste en advokat avstå från att företräda en ny klient om advokaten besitter hemlig information som har erhållits från en annan nuvarande eller tidigare klient. Inte heller får en advokat åta sig att företräda en ny klient om det föreligger en intressekonflikt mellan klienten och advokaten. Om en intressekonflikt uppstår under tiden då en advokat företräder en klient måste advokaten frånträda uppdraget. Det framgår att denna princip är nära förknippad med principerna b (tystnadsplikt), a (oberoende) samt e (lojalitet).

Princip d – advokatkårens värdighet och ära, samt den enskilde advokatens integritet och goda rykte:

För att åtnjuta förtroende hos klient, tredje man, domstol och staten, måste advokaten visa sig värdig detta förtroende. Detta åstadkoms genom medlemskap i en värdig yrkeskår; härav följer att advokaten inte får göra något som skadar vare sig hans eller hennes eget rykte eller yrkeskårens rykte som helhet och allmänhetens förtroende för yrkeskåren. Detta innebär inte att advokaten måste vara perfekt som individ, men det innebär att han eller hon inte får inlåta sig i vanhedrande beteende, vare sig i sin yrkesutövning eller i annan affärsverksamhet eller ens i sitt privatliv, av ett slag som är ägnat att vanära yrkeskåren. Vanhedrande beteende kan leda till sanktioner, däribland i de allvarligaste fallen uteslutning ur yrkeskåren.

Princip e – lojalitet mot klienten:

Lojaliteten mot klienten är en kärnegenskap i advokatens roll. Klienten måste kunna lita på advokaten som rådgivare och företrädare. För att vara lojal mot klienten, måste advokaten vara oberoende (se princip a), måste undvika intressekonflikter (se princip c) och måste bevara tystnadsplikten i fråga om klientens förtroenden (se princip b). Några av de svåraste problemen som rör god advokatsed uppstår i gränssnittet mellan principen om lojalitet mot klienten och de principer som fastslår advokatens mer vittomfattande plikter – princip d (värdighet och ära), princip h (respekt för yrkeskolleger) och i

synnerhet princip i (respekt för rättssäkerhet och rättvis rättskipning). När advokaten hanterar sådana frågor måste han eller hon göra klart för klienten att advokaten inte kan kompromettera sina plikter mot domstol och rättskipning för att göra en ohederlig framställning på klientens vägnar.

Princip f – skäligen behandling av klienter med avseende på arvoden:

En advokats arvode skall till fullo redovisas för klienten och skall vara rimligt och skäligt samt skall stå i överensstämmelse med lag och yrkesregler som omfattar advokaten. Fastän yrkesregler (och princip c i denna stadga) betonar vikten av att undvika intressekonflikter mellan advokat och klient, förefaller frågan om advokatens arvoden innebära en inneboende fara för en sådan konflikt. Följaktligen föreskriver principen yrkesmässig reglering för att se till att klienten inte överdebiteras.

Princip g – advokatens yrkeskompetens:

Det är självklart att advokaten inte effektivt kan ge råd till eller företräda klienten såvida inte advokaten har lämplig yrkesutbildning. Nyligen har professionell vidareutbildning fått ökad betydelse som svar på den snabba förändringstakten vad avser såväl lag och praxis som den tekniska och ekonomiska miljön. Yrkesregler betonar ofta att en advokat inte får åta sig ett uppdrag som han eller hon inte är kompetent att handlägga.

Princip h – respekt för yrkeskolleger:

Denna princip innebär mer än att hävda behovet av hövlighet – även om också detta är viktigt i de högst känsliga och högst stridiga frågor som advokater ofta är inblandade i på sina respektive klienters vägnar. Principen har att göra med advokatens roll som en mellanman, vilken man kan förlita sig på talar sanning, följer regler om god advokatsed och håller sina löften. Korrekt rättskipning kräver att advokater uppträder med respekt för varandra så att tvister kan lösas på ett civiliserat sätt. På motsvarande sätt måste det vara i allmänhetens intresse att advokater handlar i god tro gentemot varandra och inte ägnar sig åt att vilseleda. Ömsesidig respekt mellan yrkeskolleger underlättar korrekt rättskipning, bidrar till samförståndslösningar av tvister och är i klientens intresse.

Princip i – respekt för rättssäkerhet och rättvis rättskipning:

Vi har beskrivit en del av advokatens roll som att delta i en rättvis rättskipning. Samma idé uttrycks ibland genom att advokaten beskrivs som en ”domstolstjänsteman” eller en ”justitieminister”. En advokat får aldrig

medvetet lämna falska eller vilseledande upplysningar till domstol, och en advokat får inte heller någonsin ljuga för tredje man i sin yrkesverksamhet. Dessa förbud kan ofta stå i motsatsställning till de omedelbara intressena hos advokatens klient, och hanteringen av denna skenbara konflikt mellan klientens och rättvisans respektive intressen innebär grannliga problem som advokaten är yrkesutbildad i att lösa. Advokaten har rätt till biträde från sitt advokatsamfund med sådana problem. Men ytterst sett kan advokaten endast framgångsrikt företräda sin klient om domstolar och tredje man kan förlita sig på advokaten som betrodd mellanman och som aktör i en rättvis rättskipning.

Princip j – advokatkårens självreglering:

Det är ett kännetecken för ofria samhällen att staten, antingen öppet eller i det fördolda, styr advokatkåren och advokaters verksamhet. De flesta europeiska advokatkårer företer en kombination av statlig reglering och självreglering. I många fall erkänner staten vikten av kärnprinciperna och använder lagstiftning för att stödja dem – exempelvis genom att ge lagstadgat stöd åt tystnadsplikten eller genom att ge advokatsamfund lagstadgad behörighet att utfärda yrkesregler. CCBE är övertygat om att endast ett starkt inslag av självreglering kan säkerställa advokaternas yrkesmässiga oberoende gentemot staten, och att det utan ett säkerställt oberoende är omöjligt för advokater att uppfylla sin yrkesroll och rättsliga roll.

IX. Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna

Artikel 6 – Rätt till en rättvis rättegång

- 1.** Var och en skall, vid prövningen av hans civila rättigheter och skyldigheter eller av en anklagelse mot honom för brott, vara berättigad till en rättvis och offentlig förhandling inom skälig tid och inför en oavhängig och opartisk domstol, som upprättats enligt lag. Domen skall avkunnas offentligt, men pressen och allmänheten får utestängas från förhandlingen eller en del därav av hänsyn till den allmänna moralen, den allmänna ordningen eller den nationella säkerheten i ett demokratiskt samhälle, eller då minderårigas intressen eller skyddet för parternas privatliv så kräver eller, i den mån domstolen finner det strängt nödvändigt, under särskilda omständigheter när offentlighet skulle skada rättvisans intresse.
- 2.** Var och en som blivit anklagad för brott skall betraktas som oskyldig till dess hans skuld lagligen fastställts.
- 3.** Var och en som blivit anklagad för brott har följande minimirättigheter
 - a) att utan dröjsmål, på ett språk som han förstår och i detalj, underrättas om innebörden av och grunden för anklagelsen mot honom,
 - b) att få tillräcklig tid och möjlighet att förbereda sitt försvar,
 - c) att försvara sig personligen eller genom rättegångsbiträde som han själv utsett eller att, när han saknar tillräckliga medel för att betala ett rättegångsbiträde, erhålla ett sådant utan kostnad, om rättvisans intresse så fordrar,
 - d) att förhöra eller låta förhöra vittnen som åberopas mot honom samt att själv få vittnen inkallade och förhörda under samma förhållanden som vittnen åberopade mot honom,
 - e) att utan kostnad bistås av tolk, om han inte förstår eller talar det språk som begagnas i domstolen.

X. United Nations Basic Principles on the Role of Lawyers

Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7 September 1990

Whereas in the Charter of the United Nations the peoples of the world affirm, inter alia, their determination to establish conditions under which justice can be maintained, and proclaim as one of their purposes the achievement of international cooperation in promoting and encouraging respect for human rights and fundamental freedoms without distinction as to race, sex, language or religion,

Whereas the Universal Declaration of Human Rights enshrines the principles of equality before the law, the presumption of innocence, the right to a fair and public hearing by an independent and impartial tribunal, and all the guarantees necessary for the defence of everyone charged with a penal offence,

Whereas the International Covenant on Civil and Political Rights proclaims, in addition, the right to be tried without undue delay and the right to a fair and public hearing by a competent, independent and impartial tribunal established by law,

Whereas the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights recalls the obligation of States under the Charter to promote universal respect for, and observance of, human rights and freedoms,

Whereas the Body of Principles for the Protection of All Persons under Any Form of Detention or Imprisonment provides that a detained person shall be entitled to have the assistance of, and to communicate and consult with, legal counsel,

Whereas the Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners recommend, in particular, that legal assistance and confidential communication with counsel should be ensured to untried prisoners,

Whereas the Safeguards guaranteeing protection of those facing the death penalty reaffirm the right of everyone suspected or charged with a crime for which capital punishment may be imposed to adequate legal assistance at all stages of the proceedings, in accordance with article 14 of the International Covenant on Civil and Political Rights,

Whereas the Declaration of Basic Principles of Justice for Victims of Crime and Abuse of Power recommends measures to be taken at the international and national levels to improve access to justice and fair treatment, restitution, compensation and assistance for victims of crime,

Whereas adequate protection of the human rights and fundamental freedoms to which all persons are entitled, be they economic, social and cultural, or civil and political, requires that all persons have effective access to legal services provided by an independent legal profession,

Whereas professional associations of lawyers have a vital role to play in upholding professional standards and ethics, protecting their members from persecution and improper restrictions and infringements, providing legal services to all in need of them, and cooperating with governmental and other institutions in furthering the ends of justice and public interest,

The Basic Principles on the Role of Lawyers, set forth below, which have been formulated to assist Member States in their task of promoting and ensuring the proper role of lawyers, should be respected and taken into account by Governments within the framework of their national legislation and practice and should be brought to the attention of lawyers as well as other persons, such as judges, prosecutors, members of the executive and the legislature, and the public in general. These principles shall also apply, as appropriate, to persons who exercise the functions of lawyers without having the formal status of lawyers.

Access to lawyers and legal services

- 1.** All persons are entitled to call upon the assistance of a lawyer of their choice to protect and establish their rights and to defend them in all stages of criminal proceedings.
- 2.** Governments shall ensure that efficient procedures and responsive mechanisms for effective and equal access to lawyers are provided for all persons within their territory and subject to their jurisdiction, without distinction of any kind, such as discrimination based on race, colour, ethnic origin, sex, language, religion, political or other opinion, national or social origin, property, birth, economic or other status.
- 3.** Governments shall ensure the provision of sufficient funding and other resources for legal services to the poor and, as necessary, to other disadvantaged persons. Professional associations of lawyers shall cooperate in the organization and provision of services, facilities and other resources.

4. Governments and professional associations of lawyers shall promote programmes to inform the public about their rights and duties under the law and the important role of lawyers in protecting their fundamental freedoms. Special attention should be given to assisting the poor and other disadvantaged persons so as to enable them to assert their rights and where necessary call upon the assistance of lawyers.

Special safeguards in criminal justice matters

5. Governments shall ensure that all persons are immediately informed by the competent authority of their right to be assisted by a lawyer of their own choice upon arrest or detention or when charged with a criminal offence.

6. Any such persons who do not have a lawyer shall, in all cases in which the interests of justice so require, be entitled to have a lawyer of experience and competence commensurate with the nature of the offence assigned to them in order to provide effective legal assistance, without payment by them if they lack sufficient means to pay for such services.

7. Governments shall further ensure that all persons arrested or detained, with or without criminal charge, shall have prompt access to a lawyer, and in any case not later than forty-eight hours from the time of arrest or detention.

8. All arrested, detained or imprisoned persons shall be provided with adequate opportunities, time and facilities to be visited by and to communicate and consult with a lawyer, without delay, interception or censorship and in full confidentiality. Such consultations may be within sight, but not within the hearing, of law enforcement officials.

Qualifications and training

9. Governments, professional associations of lawyers and educational institutions shall ensure that lawyers have appropriate education and training and be made aware of the ideals and ethical duties of the lawyer and of human rights and fundamental freedoms recognized by national and international law.

10. Governments, professional associations of lawyers and educational institutions shall ensure that there is no discrimination against a person with respect to entry into or continued practice within the legal profession on the grounds of race, colour, sex, ethnic origin, religion, political or other

opinion, national or social origin, property, birth, economic or other status, except that a requirement, that a lawyer must be a national of the country concerned, shall not be considered discriminatory.

11. In countries where there exist groups, communities or regions whose needs for legal services are not met, particularly where such groups have distinct cultures, traditions or languages or have been the victims of past discrimination, Governments, professional associations of lawyers and educational institutions should take special measures to provide opportunities for candidates from these groups to enter the legal profession and should ensure that they receive training appropriate to the needs of their groups.

Duties and responsibilities

12. Lawyers shall at all times maintain the honour and dignity of their profession as essential agents of the administration of justice.

13. The duties of lawyers towards their clients shall include:

- (a) Advising clients as to their legal rights and obligations, and as to the working of the legal system in so far as it is relevant to the legal rights and obligations of the clients;
- (b) Assisting clients in every appropriate way, and taking legal action to protect their interests;
- (c) Assisting clients before courts, tribunals or administrative authorities, where appropriate.

14. Lawyers, in protecting the rights of their clients and in promoting the cause of justice, shall seek to uphold human rights and fundamental freedoms recognized by national and international law and shall at all times act freely and diligently in accordance with the law and recognized standards and ethics of the legal profession.

15. Lawyers shall always loyally respect the interests of their clients.

Guarantees for the functioning of lawyers

16. Governments shall ensure that lawyers (a) are able to perform all of their professional functions without intimidation, hindrance, harassment or improper interference; (b) are able to travel and to consult with their clients freely both within their own country and abroad; and (c) shall not suffer, or be threatened with, prosecution or administrative, economic or other

sanctions for any action taken in accordance with recognized professional duties, standards and ethics.

17. Where the security of lawyers is threatened as a result of discharging their functions, they shall be adequately safeguarded by the authorities.

18. Lawyers shall not be identified with their clients or their clients' causes as a result of discharging their functions.

19. No court or administrative authority before whom the right to counsel is recognized shall refuse to recognize the right of a lawyer to appear before it for his or her client unless that lawyer has been disqualified in accordance with national law and practice and in conformity with these principles.

20. Lawyers shall enjoy civil and penal immunity for relevant statements made in good faith in written or oral pleadings or in their professional appearances before a court, tribunal or other legal or administrative authority.

21. It is the duty of the competent authorities to ensure lawyers access to appropriate information, files and documents in their possession or control in sufficient time to enable lawyers to provide effective legal assistance to their clients. Such access should be provided at the earliest appropriate time.

22. Governments shall recognize and respect that all communications and consultations between lawyers and their clients within their professional relationship are confidential.

Freedom of expression and association

23. Lawyers like other citizens are entitled to freedom of expression, belief, association and assembly. In particular, they shall have the right to take part in public discussion of matters concerning the law, the administration of justice and the promotion and protection of human rights and to join or form local, national or international organizations and attend their meetings, without suffering professional restrictions by reason of their lawful action or their membership in a lawful organization. In exercising these rights, lawyers shall always conduct themselves in accordance with the law and the recognized standards and ethics of the legal profession.

Professional associations of lawyers

24. Lawyers shall be entitled to form and join self-governing professional associations to represent their interests, promote their continuing education and training and protect their professional integrity. The executive body of the professional associations shall be elected by its members and shall exercise its functions without external interference.

25. Professional associations of lawyers shall cooperate with Governments to ensure that everyone has effective and equal access to legal services and that lawyers are able, without improper interference, to counsel and assist their clients in accordance with the law and recognized professional standards and ethics.

Disciplinary proceedings

26. Codes of professional conduct for lawyers shall be established by the legal profession through its appropriate organs, or by legislation, in accordance with national law and custom and recognized international standards and norms.

27. Charges or complaints made against lawyers in their professional capacity shall be processed expeditiously and fairly under appropriate procedures. Lawyers shall have the right to a fair hearing, including the right to be assisted by a lawyer of their choice.

28. Disciplinary proceedings against lawyers shall be brought before an impartial disciplinary committee established by the legal profession, before an independent statutory authority, or before a court, and shall be subject to an independent judicial review.

29. All disciplinary proceedings shall be determined in accordance with the code of professional conduct and other recognized standards and ethics of the legal profession and in the light of these principles.

XI. Viktiga referensdokument

Nedan följer i kronologisk ordning ett urval av vissa särskilt viktiga referensdokument som kompletterar de regelverk som anges i denna regelsamling.¹ Härutöver hänvisas till Advokatsamfundets styrelses vägledande uttalanden samt disciplinnämndens beslut. Dessa finns samtliga att tillgå på Advokatsamfundets hemsida.

- Promemorian om inrättandet av en Konsumenttvistnämnd (se cirkulär nr 1/2016).
- Promemorian En proaktiv tillsyn över advokater och advokatbyråer samt granskningsrapport (se cirkulär nr 28/2015).
- Policy för advokaters användning av sociala medier (se cirkulär nr 27/2015).
- Vägledning för advokater och advokatbyråer beträffande regleringen om åtgärder mot penningtvätt och terroristfinansiering (version 3, se cirkulär nr 16/2015).
- Promemorian Advokatens uppdrag för svaga eller utsatta klienter (se cirkulär nr 8/2015).
- Promemoria angående uthyrning av advokater och biträdande jurister, s.k. secondment (se cirkulär nr 15/2013).
- Vägledning om advokatverksamhet och insiderinformation (se cirkulär nr 16/2012).
- Vägledning om advokatens tystnadsplikt (se cirkulär nr 15/2012).
- Promemorian Externa IT-tjänster vid advokatverksamhet (se cirkulär nr 18/2011).
- Promemorian Genomförande av tjänstedirektivet – ett advokatperspektiv (se cirkulär nr 30/2009).

1. Se även bland annat den europeiska advokatorganisationen CCBE:s vägledningar för advokater som processar i Europadomstolen och EU-domstolarna samt andra europeiska dokument på www.ccbe.eu, liksom värdefulla internationella referensdokument och information från International Bar Association, IBA, på www.ibanet.org.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND
LABORATORIEGATAN 4, BOX 27321, 102 54 STOCKHOLM
TELEFON 08-459 03 00 TELEFAX 08-660 07 79
E-POST INFO@ADVOKATSAMFUNDET.SE
WWW.ADVOKATSAMFUNDET.SE